

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 02070

DI KRAYTSEK SONATE

Leo Tolstoy

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

— דיא —

קרייזער טאגאטע

א שילדערונג איבער דער זענדאָרבענהייט
אין פאמיליען לעבען.

— פון —

גראף לעא טארסטאין.

בעארבייטע ז

— פון —

ד. מ. הערמאלין.

פרייז 10 סענט.

— פערקאג פון —

מאיר חונסקי, 19 קודלאו סטריט,
ניו יארק.

Published by

M. Chinsky, 19 Ludlow Street,
NEW YORK.

THE ISAAC FRANCK
JEWISH PUBLIC LIBRARY
11710 HUNTERS LANE
ROCKVILLE, MD 20852

דיא קרייצער סאָנאַמע.

1.

רייזענדע, וועלכע האבען בעדארפט סאָהרען נאָר קורצע שטרעקען, זיינען אריין אונד ארויס פון וואַנאַן, נאָר דרייאַ פּערזאָנען זיינען געפאָהרען; נלייף מיט מיר פון דעם פּלאַטץ פון וואַנען דער צוג איז אָבגעגאַנגען. פון דיא דרייאַ פּערזאָנען איז געווען איינע איין עלטערע אונד ניט קיין שעחנע פרוי; איהר בעקאַנטער, א מאַן פון א יאָהר 40, נאנץ אַנשטענדיג געקליידעט, אונד א ניעדריגער זעהר גערוועזער מאַן פון מיטעלע יאָהרען. דער לעטצטער האט צוגעצויגען מעהר אויפּמערקזאַמקייט מיט זיינע גלענצענדע אויגען, וועלכע האבען אויסגעזעהען אויף איינמאַל צו בליקען איבעראַל. דיעזער גערוועזער מאַן האט אויף דער גאַנצער רייזע מיט קיינעם קיין בעקאַנטשאַפט ניט געשלאָסען. ווען יעמאַנר האט צו איהם גערעדט, האט ער גע' גענטפערט קורץ אונד שאַרף, אונד דאַן האבען זיינע אויגען באלד געוואַנדערט צום פענסטער. דענאך האט עס מיר אויסגעזעהען, אַז דיא איינזאַמקייט איז איהם ניט נאַנץ אַנגענעהם. עס שיינט, אַז ער האט זיך אָנגעשטויסען, אַז איך פּערשטעה איהם, אונד ווען אונזערע בליקען האבען זיך בעגעגענט, האט ער זיך אָבגעווענדעט, כדי ער זאָל אויסמיידען א געשפרעך מיט מיר.

פאַרנאַכט איז דער צוג געבליעבען שטעהען פאַר א גרויסער סטאַציע. דער אַנשטענדיג געקליידעטער הערר, איין אַרוואַקאַט, וויא איך האב שפּעטער ערפּאהרען, איז אַרונטער געגאַנגען מיט זיין בעגלייטערין אין וואַרטע-זאַל אום צו טרינקען טהעע. וועהרענד דעם זיינען אריין אין וואַנאַן עטליכע אַנדערע פּאַסאַזשירען, אונטער דיעזע איז געווען איין אַלטער מאַן, אונד לויט נאָך זיין קליידונג האט ער אויסגעזעהען צו זיין א קויפּמאַן. ער האט זיך געזעצט גראַדע געגענאיבער וואו דער אַרוואַקאַט מיט דער פרוי זיינען פריהער געזעסען, אונד ער האט אויך באלד אַנגע- פאַנגען א שטיקעל יוכה מיט א יונגען מאַן, וועלכער האט אויסגעזעהען א האַנדעלס- רייזער. דער לעטצטער האט בעמערקט, אַז דער פּלאַטץ געגען איבער איז פּערנומען, דער אַלטער האט געענטפערט, אַז ער פּאהרט נאָר ביז צו דער געכטער סטאַציע, אונד פון דעם האט זיך אויך אָנגעפאַנגען דאס געשפרעך.

איך בין געזעסען בייא דער צווייט, אונד אזוי וויא דער צוג איז געשטאנען, האב איך געקענט עפעס הערען פון זייער געשפרעך. זייא האבין פריהער גערעדט וועגען פרייזען פון כחורות דאן איבער מסחר, ירידען. דערפון איז מען איבערגעגאנגען צו געשיכטען, אונד דער יונגער מאן האט הערצליך געלאכט. דאס אלעס האט מיך ניט אינטערעסירט. אונד איך האב אָנגעפאנגען צו שפאצירען איבער דעם וואגאן צו מאכען אביסעל בעוועגונג, ביז דער צוג וועט אנפאנגען צו געהען. גראדע בייא דער טיהר האב איך בעמערקט דעם אדוואקאט מיט זיין בעגלייטערין.

„איהר וועט שוין קיין צייט ניט האבען ארונטער צו געהען“, האט ער צו מיר געזאגט, „באלד קלינגט מען שוין צום צווייטען מאל.“

עס איז מאקי אזוי געווען. וויא איך בין נאָר צוגעקומען צום ענדע פון וואגאן, האב איך געהערט דעם גלאק. וואו איך האב מיך אומגעווענדעט, האב איך שוין געטראָפּען דעם אדוואקאט מיט דער דאָמע שטארק פערטיעפט אין געשפרעך. דער אלטער קויפּמאן איז געזעסען געגען איבער אונד האט געשוויגען.

„דארויף האט זיא ערקלערט איהר מאן“, האב איך געהערט דעם אדוואקאט זאגען, „זא זיא קען מיט איהם ניט לעבין אונד וויל ניט, ווייל...“

וואס ער האט ווייטער דערצעהלט, האב איך ניט געקענט הערען, ווייל דער קאָנדוקטאָר איז גראדע דורכגעגאנגען מיט א נייעם פאסאזשיר. וויא עס איז שטיכער געוואָרען, האב איך ווייטער געהערט דעם אדוואקאט :

„מען האט זיך אָנגעהויבען צו קריענען, איבער געלד-זאכען, אונד גלאט אזוי, ביז זייא האבען זיך געמוזט שיידען. אין דיא אלטע צייטען איז דאס ניט פאָרנע קומען. ניט אזוי?“ דיא לעטצטע פראגע איז שוין געשטעלט געוואָרען צום קויפּמאן, וועלכער האט זיך אויסגעזעהען צו אינטערעסירען מיט דעם וואס דער אדוואקאט דערצעהלט.

גראדע דאמאלס, האט אָבער דער צוג אָנגעפאנגען צו געהען. נאך א פּויע האט דער אלטער קויפּמאן געענטפערט :

„עס איז אפילו ניט קיין נייעס. פריהער איז עס אויך פארנעקומען, אָבער, נאטירליך, זעלטענער. יעצט, מין הערר, איז דיא וועלט צו שטארק צווייזירט געוואָרען.“

דער אדוואקאט האט עפעס געענטפערט, נאָר דער צוג, האט צו שטארק גערוישט אונד איך האב ניט געהערט וואס ער האט געזאגט. עס האט מיך אָבער אינטערעסירט ווייטער צו הערען דעם אלטען ווערטער. מין שכן, דער געוועזענער,

האט אױך אויסגעזעהען נױגעריג, אונד ניט צו פערלעזענדיג זױן פלאטן, האט ער זיך צוגעבויגען.

„וואָס האט עס עפעס צו טהן מיט דער ציוויליזאַציע אָדער בילדונג? האט דיא דאַמע געפרעגט. „איז עס דען בעסער חתונה צו האבען וויא אין דיא אלטע צײַטען, ווען דער חתן מיט דער כלה האבען זיך נאָר ניט געזעהען? זײא האבען ניט געוואוסט אויב זײא ליעבען זיך, אויב זײא וועלען זיך ליעבען, אונד אזוי האט מען חתונה געהאט מיט סאַױועמען אונד מען איז פערשוואַרצט געוואָרען דאס גאנצע לעבען. מײנט איהר אפשר, אָ דאס איז בעסער געווען?“

„מען איז צו פיעל ציוויליזירט געוואָרען!“ האט דער אַלטער געזענטפערט ווארפטנדיג א שטיקל פּעראכטענדען בליק אויף דער דאַמע.

„איך וואלט געוואלט וויסען,“ האט דער אדוואקאט בעמערקט, „וויא אזוי איהר קענט מיר ערקלערען דיא בילדונג מיט דער אונאיינגיקייט צווישען מאן אונד ווייב.“

דער קויפּמאַן האט געוואָלט עפעס זאָגען, אָבער דיא דאַמע האט אונטער געכאַפט:

„ניין, דיעזע צײַטען זײנען פאַראיבער“...

„ערלויבט איהם,“ האט זיא דער אדוואקאט אונטערבראַכען, „זײנע געדאַנקען אויסצושפרעכען.“

„ווייל דיא פרוי האט מעהר קיין מורא ניט פארן מאן,“ האט דער קויפּמאַן געזענטפערט.

„וויא איז עס דען מעגליך,“ האט זיך דיא דאַמע אריין געמישט, „אז פּערר הייראטעמע פּערוואַגען זאָלען זיך ניט ליעבען? נאָר בהמות ווערען געפאארט פון זײערע בעלי-בתים; אָבער מענשען האבען זײערע סימפּאטהיען אונד בעשמענדיגקייט אין דער ליעבע.“

דער האנדעלסרײזענדער האט זיך דערווייך אָנגעלעהנט אויף דער זײט פון דעם זיכין, אונד מיט א שמיכעלע זיך צוגעהערט.

„איהר האט ניט קיין אירזאכע אזוי צו רעדען, מאדאם,“ האט ער געזאָגט, „ווייל א בהמה איז א בהמה, אָבער דעם מענשען איז געגעבען געוואָרען דאס געזעטן.“

„וויא קען מען אָבער לעבען מיט א מענשען וואָס מען ליעבט ניט?“ האט זיא געפרעגט.

„פריהער האט מען דאָרויף ניט געקוקט,“ האט דער אַלטער געזאָגט. „מען האט עס ערשט יעמטצט איינגעפיהרט, אז דיא פרוי זאָגט: „איך וועל דיך איבער-לאָזען!“ בייא דיא בויערן איז שוין אויך אזוי. זייא האבען אויך אָנגענומען דיא מאָדע: — „דאָ האָסטו דיין העמד מיט דיינע הויזען,“ זאגט זיא, „איך וועל מיר געהן מיט וואניאָן, ער האט שענערע האאר אלס דוא!“ עס איז ניטאָ וואָס צו רעדען: דיא פרוי מוז פאר אַלעמען, מורא האבען פאָרן מאַן!“

„וואס פאָר א מורא?“ האט דיא דאָמע געפרעגט.

„נאָנץ איינפאָך: דיא פרוי זאָל אנערקענען איהר מאַן אַלס בעל-הבית, דאס

הייסט מורא האבען.“

„ניין, אַלטעמשקער, דיעזע ציימען זיינען שוין פאָראיבער.“

„ניין, ניין, דיעזע ציימען זיינען נאך ניט פאָראיבער. חוה, דיא פרוי, איז גער-נומען געוואָרען פון דעם מאַן'ס ריפען; אזוי וועט עס בלייבען אויף אייביג!“ דער אַלטער האט געזאָגט דיעזע ווערטער שאַקלענדיג שטארק מיטן קאָפּ, אונד דער האַנדעלס-רייענדער האט איהם צוגעשטימט אונד געלאַכט.

„אזוי דענקט איהר, מענער,“ האט דיא דאָמע געענטפערט. „איהר האט אייך אליין גענומען פרייהייטען אונד ווילט האלטען דיא פרוי געפאָנגען. איהר ערלויבט אייך אַלעס.“

„מיר מענער — יא, אבער דאס איז א גרויסער חילוק.“

„איהר מיינט אַלזאָ, אז דיא מענער איז עס שוין אַלעס ערלויבט?“

„פון ערלויבניס איז נאר קיין רעדע ניט,“ האט דער אַלטער וויעדער געזאָגט, „אָבער דער מאַן מוז זיין בעל-הבית בייא זיך אין שטוב, ווייל דיא פרוי איז א שברי-כלי.“

„איך גלויב וויעדער, אז איהר וועט מיר מודה זיין, דאס דיא פרוי איז גראַדע אזא מענש אונד האט אויך אַזעלכע געפיהלע וויא דער מאַן. וואָס קען זיא טהון ווען זיא לייעבט ניט איהר מאַן?“

„זיא לייעבט איהם ניט?“ האט דער אַלטער געפרעגט אין כעס ווערענדיג. „וואס הייסט זיא לייעבט איהם ניט? דערפאָר זאָלט איהר זיך שוין ניט זאָרגען. זיא וועט איהם שוין קיעבען.“

„ניין, זיא קען איהם קיינמאל ניט לייעבען,“ האט דיא דאָמע געענטפערט. „לייעבע קען מען ניט מאַכען, ווען זיא איז ניטאָ. צווינגען צו לייעבען, איז אונ-מעגליך.“

„אונד ווען דיא פרוי ווערט דעם מאן אונטריי, וואס איז דאן?״ האט דער אדוואָקאט געפרעגט.

„דאס דאָרף ניט זיין. דאס מוז מען פּערהיטען.“

„אַבער ווען עס פּאַסירט דאָך, וואס טהוט מען? עס קען דאָך פּאָר-קומען.“

„יא, עס פּאַסירט, אבער ניט בייא אונג. אונד ווען עס קומט דאָך פּאָר וואס א נאַכלעסיגער מאן קען ניט זיין פרוי האַלטען אין צוים, דאן איז א מצוה אויף איהם. דערפון דאָרף אָבער יעדענפּאַלס קיין סקאַנדאַל ניט ענטשטעהען. זאל זיא ליעבען דעם מאן אָדער ניט. אבער דאס הויז דאָרף ניט געשטערט ווערען. יעדער מאן קען זיין פרוי בעהעררשען, אונד טאַקי דערצו האט ער דיא קראַפט. נאָר א דומקאָפּ קען ניט!“

אלע האבען געשוויגען, אונד מיט א שמייכלעע אויף זיינע ליפּען, האט דער האַנדעלס-רייזענדער געזאגט:

„מיט אונזער יונגען בעל-הבית איז אויך ענטשטאַנדען א סקאַנדאַל; עס איז זעהר שווער צו אורטהיילען דאָריבער. ער איז איין ערנסטער אונד געבילדעטער מענש, אונד ער האט זיך פּעראייניגט מיט א לייכטזיניגער פרוי. ער האט פּאַר איהר אַלעס מעגליכע געטהאָן, נאָר זיא איז קיין לייט ניט, אונד חוץ איהרע אַנדערע געמיינהייטען, האט זיא איהם אויך בענגב'עט, ער האט זיא דערפּאַר געשלאָגען. אונד וואס מיינט איהר איז געוואָרען? נאָך ערגער, זיא האט זיך פּערליעבט אין איינעם. וואס האט דער מאן געקענט טהון? ער האט געמוזט זיך אבשיידען פון איהר, אונד זיא קעבט יעצט אין אויסגעלאַסענהייט.“

„ער איז א דומקאָפּ!“ האט דער אַלטער געזאגט. „ווען דער מאן וואָלט דיא פרוי פון אנפּאַנג אָן שטרענג געהאַלטען, וואָרט עס גאר קיינמאל דערצו ניט געקומען. איהר ווילען מוז פון אנפּאַנג אָן געבראַכען ווערען. מען בעדאָרף ניט גע-טרויען דעם פּערד אויף'ן פּרייען פּעלד אונד דער פרוי אין הויז.“

דער קאָנדוקטאָר איז דערייבא צוגעגאַנגען צום אַלטען אונד בייא איהם אַוועק גענומען זיין בילעט.

„יא, דיא פרויען מוזען צו דער רעכטער צייט געהאַלטען ווערען פּעסט אין צוים, זאָנסט איז אַלעס פּערלוירען.“

„אונד איהר אליין,״ האט דער אדוואָקאט בעמערקט לייכטזיניג, „זייט ניט צוריק געטרעטען פון שעהנע פרויען, אויף דיא ירדען, לייט וויא איך האב אייך געהערט דערצעהלען.“

„דאס איז שוין א נאנץ אנדערע זאך,“ האט דער קויפמאן געזאגט. „דערפאר
בין איך דאך א מאן.“

2.

דאן איז דער צוג געבליעבען שטעהן בייא דער סטאציאן אונד דער אלטער
האט פערלאָזען דעם וואַגאָן.

„דאס איז זעהר אַ טרויעריגער אונד שלעכטער בעגריף פון א פרוי!“ האט
דיא דאמע בעמערקט.

„יא,“ האט דער אַדוואָקאַט געענטפערט. „מיר זיינען נאך זעהר ווייט פון
דער אייאָפּעאישער מיינונג איבער פרויען. מיר האבען נאך דרייא פראגען צום
אויפלעזען; ערשטענס: דיא פרויען־רעכטע; צווייטענס: דיא ציוויל־חתונות;
אונד דריטענס: דעם גט.“

„וואס אַזעלכע מענשען פערשטעהן ניט איבערהויפט,“ האט דיא דאמע ווייטער
געזאגט, „איז, אז נאָר דיא ליעבע מאכט הייליג דיא פּעראייניגונג צווישען מאן אונד
ווייב, אונד ערשט דאן ווערט דיא חתונה א ריכטיגע.“

„וואס איז דאס פאר א ליעבע וואס הייליג דיא פּעראייניגונג אדער חתונה?“
האט פלוצלינג געפרעגט דער נערוועזער מאן.

„וואס דאס איז פאר א ליעבע?“ האט דיא דאמע געענטפערט, „דיא גע-
וועהנליכע ליעבע צווישען מאן אונד ווייב.“

„וויא קען דען א געוועהנליכע ליעבע פּערהייליגען דיא פּעראייניגונג?“ האט
ווייטער געפרעגט דער נערוועזער הערר, ער האט אויסגעזעהען זעהר אויפ-
גערענט.

„וויא אזוי? נאנץ איינפאך.“ ... אבער איידער דיא דאמע האט געהאט צייט
נאך עפעס צו זאגען, האט דער נערוועזער הערר געמורמעלט:
„ניין, נאר ניט אזוי איינפאך!“ —

„זיא מיינט,“ האט דער אַדוואָקאַט זיך אריין געמישט, „אז דיא פּעראייניגונג
קומט ערשטענס פון סימפּאַטהיע, אָדער פון ליעבע ווען איהר ווילט עס אזוי רופען,
אונד, נאַטירליך, אין דעם פאך, ווען עס איז עפעס פּערהאַנדען ליעבע, דאן איז אין
דער פּעראייניגונג אויך דאָ הייליגעס. דיא פּעראייניגונג אבער, ווען זיא קומט ניט
פון סימפּאַטהיע אָדער ליעבע, דאן איז זיא ניט מאַראַליש אָדער פּערבינדענד. האב
איך אייך ריכטיג פּערשטאַנען?“ האט ער געפרעגט דיא דאמע.

זיא האט געשקעלט מיטן קאָפּ, צום צייכען, אז אזוי האט זיא גע-
מיינט.

„אונד דאן... האט דער אדוואקאט אָננעפאָנגען, אבער דער נערוועזער הערר האט איהם אונטערבראָכען :

„נוט. אבער וואס פערשטעהט איהר אונטער דער ליעבע וואס הייליגט דיא פּעראייניגונג ?“

„יעדער מענש ווייסט וואס עס הייסט ליעבע !“ האט זיך דיא דאָמע אריין געמישט.

„איך ווייס אבער ניט, אונד איך וואָלט זעהר נעוואָלט וויסען וויא אזוי איהר ערקלערט דאס.“

„וויא אזוי ? זעהר איינמאך. ליעבע ! ליעבע איז אזא מין אנציהונג, וואס מאכט אונז פאָרציהען איין זאך, דאס וואס מיר ליעבען, פאר אלעס אנדערע.“

„פאָרציהען אויף וויא לאַנג ? אויף א מאָנאט ? אויף צווייא טעג ? אויף א האַלבע שטונדע ?“ האט געפרעגט דער נערוועזער הערר.

„אויף וויא לאַנג ? אויף זעהר לאנג. אָפט פיר דאס נאנצע לעבען.“

„אבער דאס קומט נאָר פאָר אין א ראַמאן. אין לעבען, קיינמאל ניט. אין לעבען בעשטעהט דיעזעס פאָרציהען זעהר זעכטען יאהרען לאַנג. מייסטענטיילס געדוירט עס נאָר מאָנאטע, וואָכען, טעג אדער בלויז שטונדען.“

„וואס זאגט איהר ? ניין, ניין, דאס קען ניט זיין !“ האבען מיר אלע דרייא אויסגערופען כמטט אויף איינמאל. זאָנאר דער האַנדעלס-רייזענדער האט אויך שוין ניט געקענט דערמיט איינשטימען.

„איך ווייס, איך ווייס,“ האט אונז אריבער געשריען דער נערוועזער הערר, „איהר האט געשפראַכען פון איין „עפעס“, וואס איהר נעהמט אן, אז עס עקויס-טירט, וועהרענר ווען איך רעדט דערפון, וויל איך וויסען וואָס עס איז אין דער ווירקליכקייט. יעדער מאן שפירט דאס, וואס איהר רופט ליעבע. צו א שעהנעס פרויענציער, אבער ווענגער וויא פיר אלע אנדערע, שפירט ער עס פיר זיין אייגענע פרוי.“

„דאס וואס איהר זאגט, איז שרעקליך ! דער מענש האט דאָך א געפיהל, וואס מען קען ניט אבלייקענען, אונד דיעזעס געפיהל, רופט מען ליעבע, וועלכעס געדויערט ניט מאָנאטען אדער יאהרען, זאָנדערן דאס נאנצע לעבען.“

„ניין, אזא זאך עקויסטירט ניט. עס איז גראַדע דאסזעלבע וויא מען זאכ זאגען, אז א ליכט קען ברענען א נאָנצעס מענשען-לעבען. יא, דאס ליכט ברענט, א געוויסע צייט, אונד דאן נעהט עס אויס. עס איז דאסזעלבע מיט דעם וואס איהר רופט ליעבע.“

„עס זעהט אויס, אז איהר רעדט נאָר פון דער קערפערליכער ליבע. קענט איהר ניט צו געבען, אז עס עקזיסטירט ליבע, דערפאר וואס מען דענקט גלייך אונד דערפאר וואס דיעזע אנציהונג איז געגרינדעט אויף דער פערואנדטשאפט פון איין מענשען'ס זעלע צו דער צווייטער?“

„ווער זאגט איך וויל דאס ניט צו געבען? אבער אין אזא פאל וואָלט עס נאר ניט נעטהיג געווען צוזאמען צו שלאָפן (ענטשולדיגט מין אויסדרוק). גלייכע אידעען טהיילט מען אבער ניט מיט אַלטע פרויען, זאָנדערן אימער נאָר מיט שעהנע אונד יונגע.“

ער האט דעריבער געלאַכט אויף איין אנהיימליכער אַרט.

„יא, האט ער ווייטער געזאגט, „איך בעהויפטע, אז דיא ליבע, דיא ווירק ליבע ליבע, ווערט ניט געהייליגט דורך פּעראייניגונג אדער חתונה האבען, אין געגענטהייל, זיא ווערט דערפאר צערשמערט.“

„ערויבט מיר, האט דער אדוואַקאט געזאגט, „דאס ליבע איז גראַדע א ווידערשפרוך צו אייער בעהויפטונג. מיר זעהן, אז עס עקזיסטירען פּעראייניגונגען בייא דער מעהרצאָהק אונטער דער מענשהייט, וואס ווערען גראַדע געהייליגט וויל מען איז זיך צוזאמען געקומען, אָדער געהייראטהעט, אונד מאַן מיט ווייב לעבען זיך אַב גליקליך אלע זייערע יאהרען.“

דער נערוועזער הערר האט ארויס געלאָזען א בעזען געלעכטער.

„וויא איז דאס מעגליך? איהר זאגט, אז דיא פּעראייניגונגען זיינען געגרינדעט אויף ליבע. איך וויעדער, צווייפעל נאר אין דער עקזיסטענץ פון ליבע, מיט דער אויסנאָהמע, נאַטירליך, פון דער קערפערליכער ליבע — איהר וויעדער ווילט מיר אונבעדינגט בעווייזען דיא עקזיסטענץ פון דער ליבע אין דער הייראטהעט. דיא הייראטהעט אדער פּעראייניגונג, איז, אין אונזער צייט, בלויז א בעטרוג, א געצוואונד גענע זאך.“

„ניין, ערויבט מיר, האט דער אדוואַקאט נאך אמאל אָנגעפאָנגען, „איך

האב נאָר געזאגט, אז עס זיינען געווען אונד עס זיינען נאך דאָ הייראטהעט...“

„אבער וויא אזוי עקזיסטירען זיא? זיא זיינען בעשטאנען אונד בעשטעהען נאך עדיהיום אונטער דיא מענשען, וועלכע זעהן אין דעם עפעס געהיימניספּאָלעם, — א הייליגהום, וועלכעס פּערבינדעט פאַר נאָט. אמת, בייא אַזעלכע עקזיסטירט דיא הייראטהעט, אָבער ניט בייא אונז. פיר אונז איז זיא נאָר א שווינדעל אונד א נויטזאך. דאס פיהלען מיר, אונד אום אונז צו בעפרייען דערפון, פּרעדיגען מיר דיא ליבע. אייגענטליך איז דיא פרייע ליבע, דאס הייסט, מען זאָל ניט זיין

צוגעבונדען גראדע צו איין ווייב, ניט מעהר וויא דאס צוריקקעהרען צו דיא נאטור. געזעטצע פון אלטע צייטען, אז מען זאל קענען האבען א פרייען פערקעהר צווישען אללע מענער אונד פרויען, (ענטשידיגט מיר דעם אויסדרוק), אדער, בעסער גער זאנט, צו דער זינד געגען דאס 7-טע געבאָט פון דיא עשרת הדברות. דאס וואס איז געווען ביז אהער, איז שוין אָבגעדראָשען, עס ניצט ניט מעהר. מיר מוזען עפעס אנדערש אויסגעפינען, אז מען זאל ניט דארפען דערבייא פּרעדיגען קיין פּער דאָרבענהייט.

ער איז אזוי אויפגערגנט געווארען, אז אלע האבען איהם ערשטוינט בער טראַכט.

„אונד דיעזע איבערגאנגס צייט איז שרעקליך. דיא מענשען פיהלען, אז מען דארף ניט צולאָזען דיא זינד וועגען דעם 7-טען געבאָט, אונד דיא בעזיהונגען צווישען מאַן אונד פרוי מוזען פעסטגעשטעלט ווערען נאך א געוויסער רעגעל, אָבער עס איז ניטאָ דערבייא קיין אָרדנונג, אויסער דיא אלטע, אין וועלכע מען גלויבט ניט מעהר. דיא מענשען האבען חתונה נאך די אלטען מנהג, אונד גלויבען אבער ניט אין דעם וואס זייא טהון, פון וואגען עס ענטשטעהט בעמרוג אונד געמיינהייט. מאַן אונד פרוי מאכען נאָר דיא מענשען גלויבען, אז זייא לעבען בלויז איינער מיט אנאָנדער, אָבער אין אמת'ן לעבען זייא מיט פיעלע אנדערע. דאס איז ניעדער טרעכטיג, אבער עס איז דאָך אזוי. ווען אָבער מאַן אונד פרוי פּערפליכטען זיך, אז איינער איז צוגעבונדען צום צווייטען אונד זייא מוזען אזוי אָבלעבען אלע זייערע יאָהרען, אונד ווען עס פאסירט, אז צום צווייטען מאַנאט קענען זייא צוזאמען ניט לעבען אונד בלייבען דאָך צוזאמען — דאן קומט דערפון ארויס א גיהנום, וועלכעס פיהרט דערצו ענטוועדער צו ווערען א שיכור, בענעהן זעלבסטמאָרד אָדער זיך אונד אנדערע צו פּערגיפטען.“

אלע זיינען געזעסען שמיל אָהנע צו וויסען וואס צו ענטפערן. דער אַדוואָקאט האט ענדליך בעמערקט:

„יא, עס זיינען פּערהאנדען טרויעריגע געשיכטען אין פּערהייראטעמען לעבען. דאס איז צום ביישפּיעל דיא געשיכטע פון פּאָרנטישען, וועלכער האט אויס אייפּערזוכט, ערמאָרדעט זיין אייגענע פרוי, — האט איהר דאָריבער גער לעזען?“

דיא דאָמע האט געענטפּערט, אז זייא האט דאָריבער ניט געלעזען. דער גערוועזער הערר האט נאר ניט געזאנט, אָבער דער אויסדרוק אויף זיין געזיכט, האט זיך שטאַרק געענדערט.

„איך זעה,“ האט ער פלוצלינג אָנגעפאָנגען, „אַז איהר האט מיך דער-
קענט ו!“

„ניין, איך האב גראַדע ניט געהאט דאס פּערנגניגען אייך צו קענען.“

„דאס פּערנגניגען איז ניט זעהר גרויס. איך בין פּאָדניטשעוו.“

אלע האבען וויעדער געשוויעגען. דער נערוועזער הערר, וועלכער האט זיך גערופען פּאָדניטשעוו, איז רויט אונד בלאַס געוואָרען.

„עס בלייבט זיך גלייך,“ האט ער דאָן געמורמעלט. „ענטשולדיגט מיר, איך וויל אייך ניט שטערען.“

ער האט זיך בייא דיעזע ווערטער אומגעווענדעט אונד זיך אַוועק געזעצט אויף זיין פּלאַטץ.

3.

איך האב מיך אויך אַוועק געזעצט אויף מיין פּריהעריגען פּלאַטץ. איך בין געזעסען נעבען פּאָדניטשעוו'ן אונד געשוויעגען. איך האב זעהר גערן מיט איהם געוואָרט רעדען, אבער איך האב ניט געוואוסט וויא איך זאָל דאס אָנפאָנגען. אַזוי זיינען פּאַראיבער אייניגע מינוטען אין א טיעפעס שטיקלשווייגען, ביז מיר זיינען אָנגעקומען צו דער נעכסטער סטאַציאָן, וואו דער הערר אונד דיא דאַמע, וויא אויך דער האַנדעלס־ריריזענדער, האבען אויסגעשטיעגען. איך בין דאָן געפליעבען גאַנץ אליין אין וואַגאָן מיט פּאָדניטשעוו'ן.

„אונד דיעזע מענשען רעדען! ענטוועדער זייא זאגען ליעגען, אָדער זייא פּער-
שטעהן זיך אליין ניט!“ האט ער פּלוצלינג אויסגערופען.

„דאס הייסט... פון וואס רעדט איהר?“

„נאך אימער איבער דאסזעלבע.“

ער האט זיך דאבייא אָנגעשפּאַרט מיט זיין קאָפּ אויף דיא הענד, אונד זיינע פינגער האבען שטאַרק צוגעדריקט זיינע שלייפען.

„ליעבע, הייראַטה, פאַמיליע! אַלעס איז ליעגען, ליעגען, ליעגען!“

ער איז אויפגעשטאַנען אונד זיך דאָן אָנגעשפּאַרט אן דעם קישען פון זיין זימץ. ער האט צוגעמאַכט זיינע אויגען, אָבער אין איין אויגענבליק אַרום האט ער געזאגט:

„איז אייך מיין געזעלשאַפט ניט אונאַנגענעהם זייט דעם איהר ווייסט ווער

איך בין?“

„אַה, ניין!“

„ווילט איהר ניט שלאָפען?“

„ניין, איך בין נאך ניט שלעפערין.“
 „דאן, ווען איהר ווילט... וועל איך איך דערצעהלען מיין לעבענס-
 געשיכטע.“

זיין געזיכט האט אָנגענומען א שעהנע מיענע, אָבער פול מיט א ריהרענדען
 אונד טרויעריגען אויסדרוק.

4.

„איך וועל איך אַלזאָ דערצעהלען איבער מיין לעבען אונד דיא נאַנצע
 שרעקליכע געשיכטע. שרעקליך, אונגעוויינער שרעקליך! דיא געשיכטע זעלבסט,
 איז נאך שרעקליכער אלס איהר ענדע.“
 ער האט געשוויענען, אונד אַלס ער האט זיך אויסגעווישט דיא אָבעווענדעטע
 אויגען, האט ער אָנגעפאנגען :

„ווען איך וויל איך דערצעהלען, דאן מוז איך קורץ פאר דעם אָנפאַנג אָנ-
 הייבען, דאמיט איך זאָל איך אָבשילדערן, וויא עס קומט ווארום איך האב געד-
 הייראַטעט. ערשטענס וועל איך איך זאגען ווער איך בין. מיין פאטער איז געווען
 א רייכער דעזעלמאַן. איך האב געשטודירט אין דער אוניווערזיטעט אונד געוואָרען
 אַדוואָקאַט. ווען איך בין אַלט געוואָרען 30 יאהר, האב איך חתונה געהאט. איידער
 אבער איך רעדט פון מיין חתונה, מוז איך איך פריהער אבשילדערן, וויא אזוי איך
 האב געלעבט אונד וואס איך האב געדענקט פון פאַמיליען-לעבען.“

איך האב געלעבט, וויא אַלע יונגע קינדער פון רייכע עלטערן, אין אויסגע-
 לאסענהייט. אונטערדעסען בין איך ביא מיר געווען איבערצייגט, אז איך מאַך אין
 אויסנאָהמע, אונד בין מאָראַליש. דאס איז נאָר געווען דערפאַר, ווייל איך בין ניט
 אַריבער געגאַנגען דיא מאַס. זייענדיג ערצויגען אין א פאַמיליע וואו דער פאטער
 אונד דיא מוטער זיינען זיך קיינמאך ניט געווען אונטערייא, האב איך מיר אויך
 פאַרגעשטעלט אזא אידעאָלעס אונד פאַעטישעס פאַמיליען-לעבען. מיין פרוי זאָל
 זיין, האב איך מיר געטראַכט, פאַלקאָמען, אונד מיר זאָלען זיך לעבען וויא דיא
 טיפּען. טראַטץ דעם האב איך געלעבט 10 יאהר אַלס ערוואַקסענער מענש אונד
 מיך ניט געאייילט חתונה צו האבען. מיין מעלה איז געווען, וואס איך האב קיין
 מיידלעך ניט פערפיהרט אונד מיך ניט הינגעגעבען צו אונטערייליכע פערנגיגענס.
 דערמיט האב איך מיך שוין גערופען, א פאַלקאָמענער מאָראַלישער מענש. דיא
 פרויען, מיט וועלכע איך פלעג מיך צוזאַמען קומען, זיינען נאָר געווען מיינע, כל-זמן
 זייא האבען מיר געקענט פערשאפען פערנגיגען. איך האב אין דעם גאר קיין שלעכטס
 ניט געזעהן. אין געגענטהייל. ווייל איך האב ניט געוואַלט פעריהרען זייערע הערצער

אונד בעצאָהלט פיר מיין פּערנניגען, האב איך מיך שוין געהאַלטען אלס גענוג מאַ-
ראַליש אונד בין געווען שטאַלץ דארויף. עס איז מעגליך, אז איך האב געבראַכט
קינדער אויף דער וועלט, אבער איך ווייס ניט דערפון, אונד איך האב עס קיינמאל
ניט בעאבזיכטיגט. איך האב ניט בענריפען, אז דאס פּערברעכען ליעגט ניט אין
דער קערפּערליכער צופריעדענהייט, זאָנדערן אין דעם ענטזאגען זיך פון יעדער מאַ-
ראַלישער פליכט. איך עראינער מיך זעהר גוט וואס עס האט אמאל פאַסירט, אז
עס איז מיר גאר ניט אויסגעקומען איינער צו בעצאהלען. דאס איז וואַהרשיינליך
געווען, ווייל זיא האט מיך ליעב געהאט. איך האב מיך אבער ערשט שפעטער בעד
רוהיגט, ווען איך האב איהר אָבגעשיקט דאס געלד, אום איהר צו בעווייזען, אז איך
האב צו איהר קיינע מאַראַלישע פליכטען.

„שאַקעלט ניט אזוי מיט'ן קאַפּ, גלייך וויא איהר וואָלט מיט מיר דאָ געווען
איינפּערשטאַנען,“ האט ער פּלוצלינג אויסגעשריען. אלע אונד אויך איהר זייט פון
דערזעלבער מיינונג וויא איך בין דאמאלס געווען. יעצט דענק איך אַנדערש. ווען
איך וואָלט עס דאמאלס געוואוסט, דאן וואָלט ניט געשעהען דאס, וואס עס איז
געשעהן. אָבער עס בלייבט זיך גלייך — ענטשולדיגט מיר — יעדענפאַלס איז עס
שרעקליך, שרעקליך, שרעקליך! אין וואס פאַר א פּערדרעהעניש פון פּערברעכען
מיר זיינען, ווען מיר קומען צו דער אייגענטליכער פּרויען פּראַגע...
„אונד וואס רופט איהר דיא אייגענטליכע פּרויען פּראַגע?“
„עס איז דיא פּראַגע, אויב דיא פּרוי איז ניט אזא בריאה וויא דער מאַן,
אונד וויא אזוי זיא אליין אונד דער מאַן דאַרף זיא בעטראַכטען.“

5.

זעהן יאהר האב איך געחלוס'ט פון א חתונה אונד ערהאַבענער ליעבע, אבער
נאָר פון דעם נאמען אליין, אונד איך בין דערווייל געשוואומען אין שמוציגסטען
זומפּף פון אויסגעלאַסענהייט. יא, איך וועל אייך דערזעהלען וויא אזוי איך בין גע-
קומען דערצו, צו הרגענען מיין פּרוי. פּריהער אָבער זאָלט איהר וויסען וויא אזוי
איך בין פּערדאַרבען געוואָרען. ערשט נאך דיא צרות וואס איך האב דורכגעמאַכט,
האב איך ערפּאָהרען דעם אמת. עס איז געווען צור צייט ווען איך בין אַלט געז
וואָרען 16 יאהר. מיין עלטערער ברודער איז אריין אין דער אוניווערזיטעט אונד איך
בין געבליעפען אין גימנאַזיום. איך האב נאך דיא פּרויען ניט געקענט. אָבער איך
בין געווען, וויא אַלע אונזערע אונגליקליכע קינדער, קיין אונשולדיגער מעהר. נאך
מיט צווייא יאהר צוריק בין איך פּערדאַרבען געוואָרען דורך אַנדערע אינגלעך. עס
האט מיך שוין געקוועהלט דיא פּרוי — ניט קיין בעשטימטע פּרוי — זאָנדערן גלאַט

א פרוי, אלס עפעס זיסעס; דיא פרויען, אירגענד א פרוי, אונד איהר נאקעטקייט... ווען איך בין געבליעבען אליין אונד געקלערט, האב איך ניט געקענט זיין ריין. איבריגענס בין איך געווען, אין דיעזער בעציהונג, ניט בעסער אלס 99 פראצענט פון דיא איבריגע אינגלעך. מיין נאטור, אדער דאס ביסעל גוטע אין מיר, האט פראטעסטירט, זיך ניט געוואלט לאזען אזוי טיעף זינקען. אבער קיין זאך האט גע-האלפען. איך בין געווען פערדארבען אי אין מיינע געדאנקען, אי אין מיינע טהאטען. אבער דעס לעצטען שריט, דאס הייסט, דיא פערדארבענהייט צו בעטריי-בען מיט א פרויענציער, האב איך נאך ניט אָנגעפאָנגען. איך האב מיך בלויז אליין רואינירט אונד קיינע אנדערע געשאדעט. אבער איך האב מיך בעקאנט געמאכט מיט א סטודענט, מיין ברודער'ס א פריינד, אונד דיעזער איז געווען, וויא מען זאגט, א „וואוילער יונג“ וועלכער איז געווען אין דער ווירקליכקייט א חברה-מאן וואס האט צו קיין זאך געמיינט, אונד געקענט גוט טרינקען, וויא איך גרויסע פארטשריטען געמאכט אין קארטען שפיעלען. מיין ברודער איז נאך אויך געווען אונשולדיג, אבער מיר האבען דעס „וואוילען יונג“ ניט געקענט ענטזאגען. ער האט אונז גע-רופען אונד מיר זיינען גענאנגען. נאטירליך וואלט ער פין אונז געלאכט ווען מיר וואלטען ניט גענאנגען. דאן האבען מיר דאך אליין אויך עפעס געוואלט ווערען „וואוילע יונגען“. קורץ, איך האב שוין צו מיין פערדארבענהייט צוגענומען א שותף. איך האב אפילו קיין אויגענבליק געדאכט, אז איך טהו אונרעכט. קיינער האט עס מיר אויך ניט געזאגט, אז מען טאר ניט. דאס וואס עס שטעהט אין דיא עשרת הדברות, איז מעהר ניט גוט געווען צו וויסען, וויא אבצוגעבען עקזאמען אויך אין רעליגיעזע זאכען.

דאן האב איך אויך ניט געהערט פון עלטערע מענשען, אז דאס וואס איך האב געטהאן אונד אָנגעפאָנגען צו טהון, איז ניט גוט אָדער עס איז פערבא-טען. גראדע אומגעקעהרט, איך האב גאר געהערט פון מענשען, וועלכע איך האב געזאכטעט, אז דאס איז גאנץ גוט פיר דער געזונדהייט, דאס הייסט, דיא וויסענ-שאפט האט עס ערלייבט אָדער געהייסען טהון.
 „דיא וויסענשאפט?“ האב איך געפרעגט.

„יא, וואס זיינען דען דיא ערצטע? זייא זיינען דאך דיא פריעסטער פון דער וויסענשאפט. ווער טהוט דען דער יוגענד מעהר שלעכטעס וויא דער דאקטאר וואס זאגט, אז אזא זאך איז געטהיג צו דער געזונדהייט? יא, ווען אַנשטאט דעם וואס מען פּרעדיגט, אז פערדארבענהייט איז גוט צו דער געזונדהייט, זאל מען בעסער פּרעדיגען מאַראַל אונד זיטמען, וואָלט דאן דיא וויסענשאפט פיעל שענערע

אונד עדענערע ציעלען געהאט. איך אלזאָ בין אויך געווען איין אָפּפּער פּון דיעזער וויסענשאַפּט. איך בין זיכער, דאס ווען דיא אומשטענדען וואָלטען אַנדערס געווען, דאס הייסט, ווען יעדער איינער וואָלט זיך געפיהרט בראָוו אונד אַנשטענדיג, וואָלט איך אויך דיעזען וועג גענומען אונד ניט בעדאַרפּט דיעזעס מיטעל צו מיין געזונד-הייט. עס איז א טרויעריגע געזונדהייט. מען מעג זיא בעסער רופען מיט דעם פּאַסענדען נאמען שמוטציגע קראַנקהייט. ווען איך האב דאמאכס דאס צימער פער-לאָזען אונד מיך דערמאָהנט, אז מיין אונשולד איז אַוועק אונד איך וועל קיינמאל מעהר ניט קענען צוטערעטען ריין אונד אונפערדאָרבען צו מיין אייגענער פרוי, האב איך געוויינט פאַר שמערץ.

אבער אזוי וויא דעם שיכור איז שווער בלויז זיך צום ערשטען מאל צו בעזויפען, אזוי איז עס מיט מיר אויך געווען. עס איז דאסזעלבע מיט דעם וואס רויכט אָפּים אָדער טאַבאַק. מען געוועהנט זיך צו, אונד דאָן איז מען שוין ליידענשאַפּטליך. איך בין געוואָרען איינער פון דיעזע.

6.

דאס איז מיין אורטהייל איבער מיר אליין. איך בין געווארען א שמוטציגער שופט, אבסאָלוט ניט אכטענדיג אויף דעם אונגליק פון דיא ארעמע פרויענצימער. איך האב זיין בעטראכט אלס דאס מיטעל פון ליידענשאפּט, אונד ניט מעהר. שוידערהאַפּט איז עס, וויא מיר 30-יעהריגע זינדער, וועלכע האבען הונדערטע פון פערשיעדענט פערברעכען געגען אונגליקליכע פרויען אויף אונזער געוויסען, פערגעסען פלוצלינג אין אַלעמען. מיר ציהען זיך אָן אין א שעהנעם אַנצוג, מיט ווייסער וועש, אונד מיר שטעלען פאַר א בילד פון ריינהייט אונד אַנשטאַנד. אונטען אָבער, אונטער דיעזע ריינע קליידער, קיענט א הויפען מיט שמוטץ, געמיינהייט אונד פער-דאָרבענהייט.

אזוי האב איך אויך געלעבט ביז צו מיין 30-טעם יאהר. דעם געדאַנק פון דער הייראַטה מיט א ריינעס אונד אידעאַלעס פאמיליען-לעבען, האב איך אונטערדעסען ניט אויפגעגעבען. איך האב דאָן אַנגעפאַנגען צו שטודירען דיא מיידלעך אַרום מיר, אום מיר אויסצוקליבען איינע, וועלכע זאָל מיר געפעלען ווערען אלס פאַסענד פיר מיינע פרוי. איך, דער פערדאָרבענער, מיט אונזעהליגע פערברעכען אויף מיין גע-וויסען געגען אונגליקליכע פרויענצימער, האב געוואָלט הייראַטהען מיט א שעהנער, ריינער אונד זיטטליכע פרוי. איך האב א סך געזוכט, אונד פיעלע מיידלעך, אונד שולדיגע קינדער, וועלכע'ס נאמען איך האב אפילו ניט ווערטה געהאט צו

דערמאָהנען, האב איך צוריק געווינען, אלס ניט פאָסענד פיר מיר. ענדליך האט פאָסירט וואס איך בין גראַדע אונגעריכט אריין געפאָען. עס איז געווען דערבייא א שטיקעל ראָמאַנטישע געשיכטע. דיעזע וואס האט מיך געפאָנגען, איז געווען דיא טאָכטער פון א פּעראַרעמטען גוטס-בעזימער. דער פאטער איז שוין געווען טויט, אונד דיא מוטער האט געזוכט אלערלייא מיטלען וויא אזוי מיך אריין צו נאָרען. עס איז איהר ענדרייך געלונגען. איך בין איינמאל געפאָהרען שפאָצירען אין א שיפעל אויפן וואסער. דאס איז געווען בייא דער נאָכט, ווען דיא לבנה האט אַרונטער גע-וואָרפען א שטראָם מיט זילבערנע שטראַהלען. אונד ווען מיר זיינען אהיים געקומען אונד זיך אוועק געזעטצט, האב איך גאר ניט געקענט גענוג בעוואונדערן איהר שלאַנקע טאַליע, איהר ענג איינגעפאָסטען בוים אין דעם דזשערזי קלייד, אונד דאמאלס איז מיר איינגעפאלען, אז דאס איז דיעזע, וועלכע פאָסט פאַר מיר. עס האט מיר אויסגעזעהן אין יענעם אבענד, אז זיא האט פּערשטאַנען אלעס וואס איך האב געדענקט אונד געפיהלט. איך האב געטראכט, אז דאס איז דיא ליעבע. אין דער וואָהרהייט אבער, איז דאס מעהר ניט געווען וויא דיא דזשערזי אונד דיא צעפ, וועלכע זיינען אזוי שעהן אריבער געהאַנגען איבער איהרע שולטער. עס האט זיך מיר געוואָלט אימער פּערבלייבען געבען איהר.

איך בין אהיים געקומען זעהר בענייסטערט, אונד בין געווען פאָלשטענדיג איבערצייגט, אז זיא איז דאס פאָלקאָמענסטע פרויענציעמער, אונד, דערפאַר, נאָ טירליך, דאַרף זיא זיין מיינע. אויפן צווייטען טאג האב איך פּערלאַנגט איהר האַנד צור הייראַטא מיט מיר.

איהר קענט זאגען וואס איהר ווילט. דאס אלעס בעווייזט, אז מיר שטעקען אין אזא זומפּף פון ליעגען אונד בעטרוג, אז מיר האבען אפילו אליין אויך קיין צייט ניט נאכצודענקען, אויב דאס וואס מיר טראַכטען, נארט ניט אָב אונזערע אייגענע געפיהלע. עס איז געוויס ניט געווען קיין ריינע אונד קלארע איבערלעגונג, זאָנדערן, ווייל איך בין שוין געוואָהנט געווען צו שעהנע פרויענציעמער פיר מיין ליידענשאַפט, האט מיך איהר קערפער בערווישט. ניט מעהר.

וויא איך האב אייך פריהער געזאגט, האָב איך מיך געהאלטען כלומר'שט אלס איין אַנשטענדיגען מענש, אונד איך האב בעשלאָסען, אז מיין קינפטיגע לע-בענס'בענגייטערין, זאָל עפעס וויסען איבער מיין פּערגאַנגענהייט. צו דיעזען צוועק האב איך איהר געגעבען לעזען מיין טאַגע-בוך, וואס האט איהר געקענט געבען עפעס א בעגריף איבער מיין פּערדאַרבענהייט. איך קען מיך עראינערן וואס פאַר א שרעק אונד פּערצווייפלונג עס האט זיך אָבגעשפיגלט אויף איהר געזיכט. איך

האב זיכער געמיינט, אז זיא וועט אָבלאָזען דעם שידוך. אונד, ווירקליך, וואס פאר א גליק דאס וואָלט געווען פאר אונז ביידע!

7.

„איבריגענס ווייס איך ניט, פיעללייכט איז עס טאָקי אַזוי בעסער“, האט ער ווייטער געזאגט מיט א זיפץ. „איך, וועניגסטענס האב מיר עהרליך פערדיענט מייע צרות. אבער ניט דאס בין איך אויסען. איך האב דאָ בלויז געוואָלט בער מערקען, אז אין אזא פאל, זיינען אימער דיא ארעמע מיידלעך דיא בעטראָגענע. דיא מוטערס ווייסען אבער אַלעס, איבערהויפט אַזעלכע מוטערס, וועלכע האבען גענאָסען דיא ערפאהרונג פון זייערע אייגענע מענער. זייא, דיעזע מוטערס, ווייסען דיא סויעזנדער מיטלען וויא אַזוי צו פאנגען דיא מענער פיר זייערע טעכטער. זייא בעגרייפען, אז אונזער לייעכע בעשטעהט ניט נראַדע אין איינפערשטעהען זיך אין דער ריינהייט פון גייסט, זאָנדערן וויא דיא האאר זיינען געקאמט, וויא אַזוי דאס קלייד איז צוגעשניטען אונד וויא דאס לייענט. מיט איינעם וואָרט, מען זוכט נאָר איבעראַל צו ערוועקען דיא קערפערליכע לוסט, אין דערזעלבער צייט מיט לייענען אונד בעטרוג. ווען דאס אונשורדיגע מעדכען ווייס נאך אפילו פון נאָר ניט, דאן לערנט זיא אויס איהר מוטער, דאָמיט וואס זיא ציהט איהר איין דיא טאַליע, שטעקט ארויס דעם בוים, לאָזט אַריבער היינגען דיא האאר אונד דעקט אויף איהר שולטער. עס איז נאָר צו אויפצורעגען דיא געפיהלע, אונד ניט מעהר.

דיא פרויען וואס האבען שטודירט בייא דיא מענער, ווייסען גאנץ גוט וואס עס הייסט ערהאַבענהייט. זייא ווייסען, אז דיא מענער קוקען אויף קיין אַנדער זאך אַזוי פיעל וויא אויף דער שעהנהייט פון דעם קערפער, אונד אַקעס וואס קען דיעזען קערפער מאכען פערפיהרעריש. דיעזע פרויען טהון אַלזאָ דאס, וואס דיא מענער פערלאַנגען אונד בענעטהיגען. ווען מען בליקט צו דיעזע אַלע אויפפיהרונגען אונטער דיא הויכע אונד ניעדריגע קלאסען, דאן מוז מען קומען צום בעשלוס, אז מיר לעבען אין א ריעזיגעם עפענטליכעם הויז. דאס אַלע מענשען צוזאמען, ביכרען איין גרופע פון אויסגעלאַסענע ברואים, מיט דער איינציגער אבויכט, צו ערפיללען דיא קער- פערליכע מאַוס'ע תאוה. שאַקעלט ניט אַזוי מיט'ן קאָפּ, מיין תערה, איך וועל דאס אייך בעווייזען. זעהט, צום ביישפיעל, מיט וואס עס בעשעפטיגט זיך דיא פראַפעסיאָנעלע אויסגעלאַסענע אונד מיט וואס עס בעשעפטיגט זיך דיא זאָנענאַנטע אַנשטענדיגע פרוי. ביידע טראָגען איינערלייא קליידער, פון דעמזעלבען שניט, מיט דערזעלבער מאָדע, דיעזעלבע ציערונג, פאַרפום, אונד נאַקעטע, אויסגעשניטענע

שולטערן אונד ארעמס. זיין ליבען גלייך דיא גלאט אויסגעצויגענע אונד געפאסטע קליידער; זיין האבען דעמועלבען חשק צו קאלירטע, גלענצענדע אונד פינקלענדע קאסמבארע שטיינער. אויך דיזעלבע פערנגיענענס: טאנצען, מוזיק אונד געזאנג. איינע וויא דיא אנדערע ציהט אן דעם מאן מיט דיזעלבע חן'דעלעך, אונד עס איז אבסאלוט קיין אונטערשיעד צווישען זיין ביידע, אויסער וואס איינע קען יעדער קויפען אונד פיר א געוועהנליכען פרייז, אונד דיא אנדערע איז געשטעלט געוואָרען צוצוטהיילען פערנגיענען נאָר איינעם, ווען זיא האט קיין אנדערע געלעגענהייט.

אונד אויף דיזער ארט, פערשטעהט איהר, האט מיך אויך דיא געפאסטע דזשערזי צוגעצויגען אונד מיך געפאנגען גענומען אין דער געטין, וואוהין כמעט אלע מענער פאלען אריין.

8.

מיך צו פאנגען, איז איבערהויפט ניט שווער געווען. דיא אורזאכע דערפון איז, ווייל איך בין אויפגעצויגען געוואָרען אויף אזא ארט, וואו מען טרייבט דיא יונגע לייטע אויף א געקניסעטלטען אויפן צו דער ליבע. דיא צופיעלע שפיז וואס רייצט אויף דאס בלוט, איז דאס בעסטע מיטעל אויפצורעגען אונזער תאוה, איבער-הויפט ווען מען געהט ארום לעדיג אונד דער קערפער איז אויסגערוהט מעהר וויא ער בעדארף.

מיר לעבען אקוראט וויא דיא בהמות וואס מען האט אוועק געשטעלט זיין זאָלען פעט ווערען. מיר פרעסען, זויפען, טהון ניט א האַנד אין קאלט וואסער, אונד דערפאר, ווען א יונגער מאן וויל אפילו אמאל זיך צוריק האלטען, קומט באלד א פייניגענדע אונרוהע, דורך דער אוננאטירליכקייט פון אונזער לעבען. אלע אונזערע ליבעס אונד חתונות, האבען מייסמענטהיילס צו טהון מיט אונזערע שפיזען אונד ארט לעבען.

איהר וואונדערט זיך? יא, עס איז פיעל מעהר וואונדער ווארום מיר זעהן ניט דיזע וואהרהייט. דער בויער, דער שווערער ארבייטער, וועלכער געניעסט גע-וועהנליכעס ברויט, פרוכטען אונד עפעס פלייש, ניט איבער דער מאאס, דיזער איז ניט אונטערוואָרפען צו דיזע געדאנקען, וועלכע ערשיינען בייא דעם לעדיג-געהער אין קאָפּ. דאָן, פערנעסט ניט, אז אויסער דיא פיעלע אויפגענדע שפיזען, זיינען נאך בייא אונד דאָ אנדערע פערמיטלער צור אויפגענונג. מיר קומען זיך אָפט צו-זאמען אין פליידערענדע געזעלשאפטען, מען רעדט איבער פרויען, מען זאגט א גראָבען וויסן, מען דערצעהלט א וואוילונגשאפט פון שענדען א פרוי, פון

בעטרייבען שמוטציגע אויסגעלאסענהייט; מען לעזט אויפגעגענדע אונד רייצענדע ראָמאַנען, ערצעהלונגען, געדיכטע; מען הערט מוזיק, מען געניעסט אויפגעגענדע שפייצען, אונד נאך טויזענדער אַנדערע זאַכען, וועלכע פיהרען נאָר צום פער־ליעבען זיך.

איך האב מיך אויך פערליעבט וויא אַלע אַנדערע. איך האב געשפירט אלעס: בעוואונדערונג, ריהרונג, פּאַעזיע! אין דער וואָהרהייט געשפּראַכען אבער, איז מיין לייעבע ניט מעהר געווען וויא א רעזולטאַט פון דער קינסטליכע שניידערין, וואס האט אויפגעניצט אזא גוט קלייד, וועלכעס האט אַרויס געבראַכט אַלע גליידער צום פּאַרשין אום מיך אויפצורעגען. ווען מיר וואָלטען ניט געפּאַהרען אויף'ן שיפעל, ווען עס וואָלט סײן שניידערין געווען אונד מיין פרוי וואָלט ערשיינען בלויז אין אונד געקינסטעלטע קליידער, דאַן וואָלט איך מיך ניט פערליעבט.

דאס שענדליכסטע איז, וויא דיא עלטערן, וועלכע האבען הייראַטס־פּעהיגע מיידלעך, אויף וועלכער ארט מען זוכט זייא צו פעהרייראַטען. איך זאג ניט חלילה, אז עס איז אין עולה פון דיא עלטערן וואס זייא ווילען זייערע קינדער זאָלען הייראַטען, אָדער פון דיא מיידלעך זעכסט, וואס זייא זוכען א חתן. מיין הויפט אויפ־מערקזאַמקייט ווערט נאָר דאָ צוגעצויגען, וויא אזוי דיא יונגע קייט געהן אַרום פון הויז צו הויז אַנקוקען כלות. דיא מוטער פּוצט אויס איהר טאַכטער אונד ווייזט וואס פאַר א סחורה זיא האט. דאס מעדכען וויעדער טראַכט זיך: אָה, געהמט מיך, ווירקליך, איך בין ניט מיאוס אונד וועל זיין א גוטע פרוי. עקעלאַפּט! אונד מיר מענער האבען נאך דיא חוצפה, אין דערזעלבער צייט, אַרום צו געהען אונד רעדען איבער דיא רעכטע פון דיא פרויען, איבער פרייהייט, איבער דער הויכער בילדונג וואס זייא דאַרפען געניעסען.

„איך פערשטעה ניט,“ האב איך מיך אַבגערופען, „וואָלט איהר פיעללייכט געוואָלט, אז פרויען זאָלען געהן זוכען דיא מענער?“

„איך ווייס ווירקליך ניט. אבער ווען מען רעדט פון גלייכהייט זאָל מען אויך מיינען גלייכהייט. דיא ארט אונד ווייזע וויא א מאַן געהט אַרום זוכען א פרוי, איז אבשייליך. ווען עס האַנדעלט זיך שוין יא אין זוכען אונד קלייבען, דאַן זאָל מען ניט אויסשטעלען קיין סחורות פאַר'ן מאַן זיך צו קלייבען, זאָנדרען דיא פרוי מיט דעם מאַן זאָלען זיך אבזוכען אויף א גלייכען אופן, אז זיא אונד ער זאָלען זיך בעקענען אונד האבען דיא גלייכע דעות. אָבער ניט אויסשטעלען דיא וואַצער, וויא אַקרעמער טהום אין זיין געשעפט.

זאגט צום ביישפיעל א מוטער אָדער א מעדכען, אַז זייא זיינען נאָר בעשעפֿדיג
מינט אַרײַן צו נאַרען א יונגען מאַן אין זאַק אַרײַן. זאָל נאָט אבהיטען! זייא וועלען
אייד פערברענען מיט זייערע מיילער! דאס איז אבער נאך אמאל וויא איך האב
שוין פריהער געזאגט, שווינדעל אונד בעטרוג איבעראַל.

9

„גלויבט מיר,“ האט ער ווייטער אָנגעפאנגען, „אַט דערפון שטאַמט דיא
הערשאפט פון דיא פרוי אונד אזוי מוז ליידען דיא וועלט.“

„וויא?“ האב איך געפרעגט ערשטוינט, „איהר רעדט פון דער פרוי'ס
הערשאפט? איהר האט דאָך זייא ערשט בעקלאגט, אַז זייא זיינען שקלאַד־
פינען?“

„אַט דאס האב איך טאַקי געוואָלט זאגען. דאס ערקלערט אויך דעם גאַנצען
צושטאַנד. וועהרענד דיא פרוי ווערט פון איין זייט ערניעדריגט, איז זיא וועדער
אויף איין אַנדערן אופן דיא העררשערין. דיא פרויען זיינען געוואָרען גלייך מיט דיא
אידען. מען האט בייא דיא אידען אַלעס אַוועק גענומען אום זייא זאַלען זיך ניט קענען
ערנעהרען. דערמיט האט מען זייא ערניעדריגט. נאָר אזוי וויא זייא מווען דאָך
פיהרען דעם קאַמפף צו עקזיסטירען, האבען זייא זיך גענומען צום געלד־האַנדעל.
מיט דיזען געלד אָבער, בעהעררשען זייא דיא וועלט. דאס איז אויך מיט דיא
פרויען. מען ערניעדריגט זייא אונד מען זאגט, אַז זייא זיינען צו קיין אַנדער זאך
פעהיג, אויסער שעהן צו זיין אונד פערשאַפען דעם מאַן פערנגיגען. זאָ געהמען זייא
דיזעע שעהנהייט אונד פערוואַנדלען זייא אין א מאַכט, מיט וועלכער זייא
העררשען.

מען זאגט דער פרוי אַז זיא האט קיין רעכט צו שטימען אין פאָליטישע
זאַכען, אונד דאַרף קיין ריכטער ניט זיין. אין דערזעכער צייט אבער, שטעלט מען
זיא אויף דעם גלייכען פום מיט דעם מאַן, וואס איז נוגע קערפערליכעס פערנגיגען.
פון דאנען ביזדעט זיא אויס אזא קראַפט, אַז זיא רעכענט זיך העכער אלס דער
מאַן, אין דעם וואס זיא וואַרפט איהם צו איהרע פיס, ווען ער בעדאַרף צו איהר
האבען.

ווען דיא פרוי וואָלט אבער אין אַנע בעציהונגען געווען גלייך צום מאַן, וואָלט
זיא אויך, אין דיזעזער בעציהונג, צו איהם געווען גלייך, אונד ניט געהאט דיא אייג־
ציגע בעשעפטיגונג צו זוכען אויפצורעגען דעם מאַן, אָדער זיך מיט איהם רייצען

אונד זוכען, אז דיא קערפערליכע בעציהונגען מוזען דורך געוויסע צערעמאָניען דורכגעמאכט ווערען.

דערפאר וואס דיא פרוין האט נאָר דיעזע איינציגע בעשעפטיגונג צו געפעלען דעם מאַן אונד איהם מאַכען פערנגיגען, פאַלט זיא זעהר פיעלע מאל אַרונטער צו דער ניעדריגסטער שטופע פון אויסגעלאַסענהייט אונד פטרדאָרבענהייט. איהר בעשעפטיגונג אום צו געפעללען דיא מענער, גרייכט פיעלע מאל אַזוי ווייט, אז זיא ערניעדריגט זיך ביז צום עקעלהאפטעסטען שמוץ.

וואס קען א פרוי ניט טהון אום צו געפעללען א מאַן? אָה, זיא איז צו אלעמען פעהיג! זיא קען זאָוואס טהון, דאס ווען מיר זיינען ניט בערוישט מיט דער בעסטיאלישער תאוה אונד מיר האבען צייט צו דענקען, דאַן מוזען מיר שוידערן.

10.

אָבער וויא דיא זאך איז, איך בין אריין געפאַלען. איך האב געזעהן אין מיין כלה דיא גרעסטע פאַלקאָמענהייט, אונד מיך אליין האב איך בעטראכטעט, אלס דעם פאַלקאָמענסטען מענשען. עס איז ניטאָ קיין שלים-מול אין דער גאַנצער וועלט, וועלכער זאָל זיך ניט שפירען דום גענוג אונטער אַזעלכע אומשטענדען, בייא זיך אויסצוזעהען דער צופריעדענסטער אונד גליקליכסטער מענש אין דער וועלט. איך בין נאַטירליך אויך ניט בעסער געווען. איך האב אַלזאָ ניט חתונה געהאט פיר געלה, וויא דער שטענער איז מיט פיעלע אַנדערע, זאָנדערן פיר ליעבע. איך בין געווען רייך, אונד זיא ארעם. דיא ליעבע אליין האט אונז אַלזאָ פּעראייניגט. וואס פאַר א דומדומ קאָפּ איך בין געווען!

איך בין געוואָרען א חתן. ווען איך עראינער מיך אן דיעזער צייט, שעהם איך מיך פאַר מיר אליין. כליזמן יעמאַנד אויסער דעך כלה איז נאך געווען אין הויז, האב איך געפונען עפעס איבער וואס צו רעדען. זיינען מיר אָבער נאָר געבליעבען אליין, זיינען מיר געווארען שטום. איך האב שוין מיט איהר איינמאל אָבגערעדט איבער דיא איינריכטונגען פון הויז, פון דער צוקונפט אונד אַנדערע קלייניגקייטען. ווען איך האב דאָך געוואָלט עפעס פליידערן, האב איך טאַקי ווירקליך ניט מעהר וויא געפליידערט. אירגענד א ריכטיגער אינהאַלט פון איין אינטערעסאַנטעם געשפרעך, האט מיר געפעהלט.

מיך מיט איהר איינצופערשטעהען אין אונזער גייסט, אין אונזער לעבען, איז מיר גאר ניט איינגעפאַלען. מיינע אויגען זיינען נאָר געווען אויף איהר געריכטעט

מיט דעם רייץ פון א טהיער, אונד מיינע געדאנקען האבען געוואנדערט צום איינ-
ציגען ציעל זיא צו בעזומצען.

יא, יא, איהר קענט עס נאנץ גוט פערשטעהן, אז עס גיבט קוים איין מאן
פון הונדערט, וואס איז ניט געווען שוין פריהער פעהרייראטעט, זייענדיג א חתן,
אונד עס גיבט אויך קוים איינער פון פערציג, וועלכער, זיטצענדיג נעבען זיין כלה,
האט ניט אויך אין זיגען מיט אויסגעלאסענע געדאנקען, איין אנדערעס פרויען-
צימער.

דיא הייראטטה ווערט בעטראכט ניט מעהר וויא א נארישע צערעמאניע, אום
וואס שנעלער צו קענען האבען דיא פרוי נעבען זיך אונד מיט איהר טהון וואס מען
ווייל. אזוי ווערען אונשולדיגע מיידלעך פערקויפט צו איין אויסגעלאסענעם
שופט.

11.

אזוי האבען כמעט אלע חתונה, אונד אזוי האב איך אויך חתונה
געהאט.

דיא יונגע לייטע טרוימען אונד פלוידערן פון דיא פליטער-וואַכען, אָדער
דיא קורצע צייט נאך דער חתונה, ווען מען בעהויפטעט, אז עס איז דיא שענסטע
טעג אין מענשען'ס לעבען. אָבער דיעזע וואס זאגען עס, זיינען ענטוועדער פאַנ-
טאַסטען, אָדער זייא רעדען איבער זאַכען וואס זייא קענען ניט. אויך איך האב געהאט
פליטער-וואַכען, אבער איך האב אין זייא ניט געפונען דאס פערנגיגען פון וועלכען
מען האט מיר דערצעהלט.

דיא שעהנע אויפגענוגען זיינען ניטאָ. אין געגענטהייל, מען שעהמט זיך, מען
איז טרויעריג, עפעס ניעדערגעשלאָגען אונד פערצווייפעלט. נאך דעם וויא מען בע-
פריעדינט דיא שמוציגע תאוה זעהט אלעס אויס אבגעלעבט, אָבגעדראָשען אונד
אונמוטהיג. עס זעהט אויס גראַדע וויא א אינגעל וואס פאַנגט ערשט אָן צו רויכען
אונד אָבוואַהל ער שפייט, דער קאָפּ דרעהט זיך איהם אונד פיהלט שלעכט אויף'ן
האַרצען, דעננאך דערצעהלט ער אייך, אז דאס איז גוט, אַנגענעהם. דיא יונגע
פעהרייראטעטע מענשען, זיינען אונגעפעהר אויך אויף אזא ארט, אונד זייא מוזען,
גלייך מיט דעם אינגעל, אזוי ווייט רויכען, ביז עס פערשאפט זייא פער-
נגיגען.

„אויך פערשמעה אייך ניט,“ האב איך איהם אונטערבראַכען. „וואס דערצעהלט

איהר דאָ פאַר א ווערטער? עס איז דאָך דער נאטירליכער גענום פון מענשען?“

„נאטירליך?“ האט ער געפרענט שפאָטיש. „נאטירליך? — ניין, איך בין איבערצייגט גראַדע פון דעם געגענטהייל. איך זאג, אז עס איז אוננאטירליך, אונד צו דיעזער איבערצייגונג, בין איך, אויסגעלאַסענער אונד פערדאָרבענער, געקומען.“

„דאס איז מערקווירדיג,“ האב איך ווייטער אָנגעווענדט. „ווען מיר זאָלען ניט האבען דיעזע תּאוה, וואס איהר בעקעמפּט, וויא אזוי וואָלט אַלזאָ געקענט דיא וועלט האבען א קיום?“

„צו וואס דאַרפען מיר דען האבען א קיום?“

„צו וואס? וויא אזוי דען וואָלטען מיר געקענט עקזיסטירען?“

„ווער זאגט דען, אז מען מוז עקזיסטירען?“

„מיר עקזיסטירען אבער כדי מיר זאָלען עקזיסטירען.“

„אָט דאָ ליענט טאַקי דער הונד בעגראָבען. דיא גאַנצע מענשליכע עקזיסטענץ איז איבריג. דאס העכסטע גליק אין מענשען, האבען נאך דיא אַלטע אינדישע פילאָזאָפּען געלערענט, איז דיא נירוואַנאַ, דאס הייסט, דאס ניט-זיין, מען זאָל אויפהערען צו עקזיסטירען. דאס מענשליכע לעבען קען קיינמאל ניט פיהרען דערצו, אז מיר זאָלען ניט דאַרפען ליידען, אונד בל-זמן מיר קענען קיינמאל דיעזען ציעל ניט עררייכען, צו וואס דאַרפען מיר זיך פלאַגען אונד נאך ברענגען קינדער אויף דער וועלט, זייא זאָלען זיך פלאַגען? איהר וועט דאָך צוגעבען, אז דאס ציעל פון דעם איינציגען מענשען וויא אויך פון דעם כלל, איז צו זיין גיקליך. אָבער אום דיעזעס ציעל צו עררייכען, ליענט אונז אַזא שטיין אין וועג, אז מיר מוזען זיך פריהער צו ברעכען דיא קעפּ, איידער מיר קענען עפעס דערגרייכען. דיא שמוציגע תּאוה שטערט אונז אַלעס. ווען אָבער דאס זאָל אויפהערען, דאס הייסט, מיר זאָלען בעד העררשען דיא תּאוה, דאַן וואָלטען מיר געקענט עררייכען אונזער ציעל, אונד דאס עקזיסטירען וואָלט שוין מעהר ניט נעטהיג געווען.“

12.

„דאס איז א מערקווירדיגע לעהרע,“ האב איך בעמערקט.

„איך ווייס ניט וואס איהר זעהט דאָ פאר א מערקווירדיגעס? דאכט זיך עס איז נאנין איינפאך אונד פערשטענדליך? אָט זעהט צום ביישפעל: אַלע רעליגיאָנען זאגען, אז עס וועט אמאל קומען א צייט ווען דיעזער עולם וועט הרוב ווערען, אונד יעטצט קומט דיא וויסענשאַפּט, אונד זאגט אויך דאסזעלבע. עס איז נאָר מערקווירדיג פאר דעם, וועלכער איז פערזונקען אין דיא מיאוסע תּאוות, אונד

עס קומט איהר פאָר עפעס אונגליק, וויא אזוי דאס אלעס זאָל במל ווערען. ער קען זיך איבערהויפט ניט פאָרשטעלען, אז דאס לעבען איז ווערטה צו לעבען אָהן תאוה.

דיא געוואָנהייט צו פערדאָרבענהייט איז שוין אזוי גרויס, אז מען קען גאר עפעס אַנדערש ניט פערשטעהן אונטער חתונה האבען וויא צו ערפילען דיא תאוה. דעם ריכטיגען ציעל אונד צוועק פון דער נאָטור אום ווייטער צו עקזיסטירען, פער געסט מען, אונד מען האט בלויז חתונה כדי צו האבען פערגיגען. עס איז פאָזיטיוו ניט מעהר, דאס פריהער האט דער אונפעהירראַטעמער מאַן עטליכע אָדער א סך פרויען אונד איז איבער זיין ניט אייפערזיכטיג, אונד נאכדעם נעהמט ער זיך איין פרוי וואס זאָל ערפיללען זיין תאוה מיט דעם בעדינג, אז זיא איז נאָר פיר איהם אליין. ווען דאס פרומע אונד אַנשטענדיגע פרויענציימער קוקט זיך פלוצלינג ארום נאך דער חתונה, צו וועלכען צוועק זיא איז געשטעלט געוואָרען, דאן פראָטעסטירט אין איהר דיא נאָטור. זיא איז אזוי צוגעוואָהנט צו זעהן דאסזעלבע אונטער אַנדערע, אז זיא קען איהר פראָטעסט ניט אַרויס רעדען אין ווערטער, אָבער זיא פיהלט איהם דאָך. אבער נאכדעם וויא דיא פערדאָרבענהייט איז אזוי גוט פערברייטעט, פאָנגט זיא אָן זיך איינצוגעוואָהנען דערצו, אונד פערוואַנדעלט עס מיט דער צייט אין פער גיגען. עס איז דאסזעלבע, וויא איך האב פריהער געזאגט, מיט דעם אינגעל וואס פאָנגט אן צו ריכען.

עס איז געווען, דאכט מיר, דעם דריטען אָדער פיערטען טאָג נאך מין חתונה, ווען איך האב פלוצלינג בעמערקט, וויא מין פרוי איז טרויעריג. איך האב זיא געפרעגט איבער דער אורזאכע, זיא אומארמט, געקושט אונד געטהאָן אלעס מעגליכע וואס זיא האט געקענט פון מיר ערוואַרטען. אָבער זיא האט מיך אָבגע- שטריסען אונד אַנגעפאָנגען צו וויינען. פאר וואס זיא האט געוויינט, האט זיא ניט געקענט ערקלערען, אָבער זיא איז דאָך געווען בעזאָרגט אונד בעטריעבט. זיא האט עס געשפירט אין דער טיעפקייט פון איהר זעלע, אבער זיא האט עס ניט געקענט אַרויס ברענגען אין ווערטער. זיא האט מיר געזאגט תירוצים, אָבער איך האב דער קענט, אז זיין זיינען ליגען. דערפון, נאָטירליך, האט אַנגעהויבען א קליינע קרייז גערייא אונד מיר זיינען ביידע אין בעס געוואָרען. איך בין געווען וויטהענד אונד אייפערענט.

„וויא?“ האב איך בייא מיר אליין געפרעגט. „וויא איז דאס מעגליך זיא זאָל געגען מיר האבען טענות? האב איך ניט געטהאָן אלעס וואס איך בעדאָרף טהון? איך האב זיא געקושט, געהאַלט, אונד אַנשטאט ליכע, געפין איך נאָר האַס!“

ווארום? דאס איז אונגעגליך! עס איז מעהר ניט דיעזע פרוי וואס איך האב געקענט!

ווען איך האב מיך בערוהיגט, האב איך מיך ווייטער בעמיהט זיא איבערצור בעטען, גוט צו מאכען, אָבער וויא איין אַרבעס אן וואַנדט. איך האב געלעזען מיט מיינע ערפֿאַהרענע מענער-אויגען, האָס, פּעראַכטונג אונד אבשייא אין יעדער פון איהרע מיענעס. עס האט מיר נאָטירליך ניט פיעל גענומען צו אורטהיילען, אַז מיר ביידע זיינען גאַנץ צווייא בעזונדערע מענשען, יעדער מיט א בעזונדערער ליבע אונד אינטערעסע פיר זיך אליין, אונד דאס איינער ליעבט נאָר דעם צווייטען דאָן, ווען ער קען זיין אייגענע צופריעדענהייט בעפריידיגען. קוים האבען מיר אָבער זיך בעפריידיגט איינער פון דעם צווייטען, האבען מיר זיך אויף א קורצער אָדער לענגערער צייט ניט בענעמיהיגט, אונד פּאַלגליך קיין אינטערעסע געהאט מיט אַנאַנדער אפילו צו פּערקעהרען.

עס האט אָבער ניט געדויערט פיעל, אונד מיר האבען זיך איבערגעבעטען. דיא תאווה האט דאס וויעדער פּעראורזאכט, אונד איך, דומקאָפּ, האב בשעת מעשה גערעכענט, אַז מיר זיינען וויעדער אַזוי גוט אונד פּעראייניגט וויא פריהער אין ריינער ליבע אונד גייסטיגע צופריעדענהייט.

צום ענדע פון דעם ערשטען מאָנאַט איז עס אונטערדעסען געסומען צו א גאַנץ אַנדערע צייט. מיר זיינען זיך איינער דעם צווייטען נמאס געוואָרטן אונד א צווייטע צאַנקערייא איז ענטשטאַנדען. דאס האט מיך שוין געפיהרט אַביסעל ערנסטער צו דענקען. איך האב גערעכענט, אַז דער ערשטער שטרייט צווישען אונד, איז מעהר ניט געווען קיין צופאַל, וויא איך האב מיר איינגעבילדעט. איך האב איינגעזעהן, אַז מיר קריענען זיך דערפאַר, ווייל זאָ שנעל וויא דער תאווה-פּלאַם לעשט זיך אויס, דאָן האבען מיר זיך איינפאַך פיינד. איך עראינער מיך, אַז איך האב מיך אמאל געקריעגט מיט מיין ברודער, פריינד אונד מיין פאטער. אָבער ניט איך אונד ניט זייא האבען דאמאלס געשפּירט אַזא האָס איינער גענען צווייטען וויא איך אונד מיין פרוי.

עס האט ניט פיעל געדויערט, אונד ליבע איז וויעדער געקומען, דאס הייסט תאווה האט פּעטרעטען דיעזע שטעלע פון ליבע. אָבער עס איז געקומען א דריטער שטרייט, א פיערטער אונד אַזוי ווייטער. איך אונד אויך זיא, האבען זיך לאַנגזאַם אַנגעהויבען דערצו צו געוועהנען. איך האב מיך אפילו געהידושיט אויב בייא אַנדערע איז אויך דאסזעלבע, אָבער ניט וויסענדיג גאַנץ גענוי איין ענטפּער דערצו, האב איך פאַר אַלעמען געזעהן דאס צו פּערבאַרגען. דאס הייסט, ווען קיינער איז ניט געווען,

האבען מיר זיך געריסען וויא דיא הינט, אונד ווען יעמאנד איז יא געווען דערבייא, האבען מיר געלעבט וויא דיא טויבען. אויף אזא אופן האבען מיר זיך אויסגעלערענט אונז זעלבסט צו בעטריענען אונד דיא גאנצע וועלט צו נארען.

דאס נייעדערטרעכטיגסטע וואס איך קען מיך עראינערן איז, דאס מיר האבען קיינמאל ניט געפונען קיין ווערטער זיך איבערצובעמען. נאך דיא ערגסטע בעליידיגונגען, נאך דיא שמוטציגסטע ווערטער וואס מיר האבען איינער דעם צווייטען געזאגט, איז פלוצלינג געקומען א שטומער בליק, א שמייעלע, א קוש, איין אומד ארמונג אונד — פע! שמוטציג! איך ווייס נאר ניט ווארום איך בין אזוי דום געווען, דאס דאמאלס ניט צו זעהען!

13.

בייא אלע מענער אונד בייא אלע פרויען עקזיסטירט א מין עהרפּורכט פאר דער ליעבע, אָדער, בעסער געזאגט, פאַר דעם געפיהל וואס מען רופט ליעבע. דיא נאַטור, אין דערזעלבער צייט, האט ניט אומיסט געגעבען דעם מענשען אין דער ליעבע אויך בושע. אבער דיא מענשען טהון ניט אזוי וויא דיא נאַטור וויל אונד וויא דיא זאך ווירקליך איז. מיט מיר איז אויך געווען דאסזעלבע; אנשטאט מיך צו שעהמען אונד פיהלען איין עהרפּורכט, בין איך גאר געווען שטאַלץ דארויף וואס איך קען מיין פרוי בעוויצען צו ערפיללען מיין תאוה. מיך האט נאר ניט בעקומערט דיא גייסטיגע אונד קערפערליכע שמערצען פון מיין פרוי.

איך פלעג מיך נאָר וואונדערן דאריבער וויא עס קומט וואס מיין פרוי איז מיט מיר ניט צופריעדען. אָבער איהר אונצופריעדענהייט איז מעהר ניט געווען וויא א פראָטעסט פון מענשליכער נאַטור געגען דער טהיערישער. בעסער געזאגט, עס איז געווען דער האַס וואס צווייא פערברעכער פיהלען איינער געגען צווייטען ווע זייא בענעהען צוזאמען א פערברעכען. עס איז פאָזיטיוו געווען א פערברעכען, אונד אונזער מענשליכע אויפפיהרונג, איז געווען נאך ערגער אלס דיא טהיערישע, ווייל מיין פרוי איז אין ערשטען מאָנאַט שוואַנגער געוואָרען, אונד מיר האבען אונזער פערקעהר נאך אימער פאַרטגעזעטצט. יא, עס איז ערגער וויא טהיעריש, ווייל אפילו בהמות טהון עס אויך ניט.

איהר מיינט פיעללייכט, אז איך געה אַרונטער פון וועג דער ערצהלונג וויא אזוי איך האב מיין פרוי ערמאָרדעט? חכילה וחם, איך שיידער איך נאָר געוויסע אורזאכען, וועלכע האבען זיך געשלאָסען וויא א קייט אונד געפיהרט צו דעם שרעקד ליכען רעזולטאַט. אָבער, אין דער וואהרהייט געשפראַכען, האב איך מיין פרוי פיעל

פריהער ערמאָרדעט וויא מיר האט זיך געדאַכט ; איך האב דאסזעלבע געטהאָן וויא אלע אַנדערע.

שטעלט זיך פאָר, אַז אין דער גאנצער וועלט איז איינגעפיהרט, אַז דיא פרוי מוז דעם מאַן פערשאַפּען גענוס (וואַהרשיינליך איז עס אויף אומגעקעהרט, נאָר איך רעדט יעצט פון מיר אליין.) וויין, ווייב, אונד געזאַנג, זינגען דיא דיכטער. מען טהוט אַלעס מעגליכע צו ערוועקען דיא תאוה, אויפּרעגען דאס בלוט, ווען עס ליענט אפילו דערבייא ניט קיין נאַטירליכער צוועק. גענוס, גענוס, דאס איז דיא הויפּט זאַכע. וואוהין איהר וועט זיך קעהרען אונד ווענדען, קומט איהר צום בעשלוס, אַז דיא פרוי איז ניט מעהר וויא א גענוס־מיטעל.

אונד דיא פרוי אליין, ווייס דאס גאנץ גוט. הייסט דאס ניט שקלאַפּערייא ? וואס איז דען דיא שקלאַפּערייא ווען ניט דיא אויסניטצונג פון דער אַרבייט־קראַפט פון פיעקע פיר איינצעלנע פּערזאָנען ? אום דיא שקלאַפּערייא זאָל אויפהערען, זאָלען עס דיא מענשען בעטראַכטען אַלס אונרעכט אונד שאַנדע, אויסצוניטצען דיא אַרבייט־קראַפט פון אַנדערע. איהר געפינט אפילו געזעטצע וואס פּערביעטען דיא שקלאַפּערייא, אָבער דער שקלאַפּערי־האַנדעל ווערט דאָך בעטריעבען, ווייל מענשען ליבען, זיך צו בעדיענען מיט אַרבייט־קראַפט פון אַנדערע.

עס איז דאסזעלבע איבער דער עמאַנציפּאַציאָן פון דיא פרויען. דיא שקלאַ פּערייא פון דיא פרויען בעשטעהט אין דעם, וואס דיא מענער פּערלאַנגען קיין אַנדערע זאָך פון זייא, אויסער זייא צו האבען אַלס גענוס־מיטעל. מען דערזעהלט, פּלודיערט איבער דיא פּרייהייטען פון דער פרוי, אָבער זיא בלייבט דאָך ניט מעהר וויא א מיטעל צו דער מענער־תאוה. מען ערציהט זיא זאָגאַר אויף אַזאַ אַרט פון קינדווייז אויף. זיא ווערט ערניעדריגט, געבויגען, אונד אריין געבראַכט אין א יאָך פון א שקלאַפּערייא, וואו זיא מוז וויסען, אַז זיא לעבט אונד עקזיסטירט ניט אליין אַלס מענש, זאָנדרן צום פּערניגען פון דיא מענער. דאס פיהרט וואס דיא פרויעך עמאַנציפּאַציאָן ברייטעט זיך ניט אויס אין אונזערע בילדונגס־אַנשטאַלמען אָדער בירגערליכע טהעטיגע וועלט, זאָנדרן אין איהר שלאָף־צימער. דיא אויסגעלאַסענ־הייט ברייטעט זיך דערפאר ניט נאָר אויס אין דיא עפּענטליכע הייזער, זאָנדרן אין אונזער אייגענע פּאַמיליע. דיא פרוי, וועלכע איז ניט געשטעלט געוואָרען צו ברענגען אַזוי פיעלע קינדער אויף דער וועלט וויא דיא נאַטור וויל, טהוט אַלע מעג־ליכע דיא פּרוכט אין איהר לייב צו פּערדערבען. דערצו ווערט פּערווענדעט דיא קונסט פון א לומפּיגען אַרצט אָדער אירגענד איין ערפינדונג, ביז דיא פרוי לעבט נאָר אויסריקליך צו דעם איינציגען צוועק, איהר מאַן צו פּעפּריעדיגען. זיא שטעהט

דאן פיעל ניעדריגער וויא א בהמה, אונד איז גראדע דיעזעלבע פראַסמיטומקע וויא פון דיא עפענטליכע הייזער. מיט דעם איינציגען אונטערשיער, וואס יענע דארף פערשאפען פערנגיגען פיר מעהרערע מענער אונד דיעזע נאָר פיר איינעם. ביידע האבען מעהר ניט צו טהון מיט דיא געזעטצע דער נאָטור. דערפון ענטשטעהט, אין פיעלע, א גייסטיגע קראַנקהייט, נערווען-ליידען אונד דיא שקלאַפֿין האט מעהר ניט דיא מעגליכקייט צו עררייכען א גייסטיגע אויסבילדונג.

„אונד ווארום איז דאס?“ האב איך געפרעגט.

„עס איז גאנץ איינפאך. דער מאַן וויל געניעסען אונד וויל ניט וויסען פון דעם נאטירליכען רעזולטאט וואס דאס דארף ברענגען, דאס הייסט, קינדער. מיר שטריימען אונד ווילען בעקעמפפען דיא נאָטור, אָבער דיא נאָטור איז שטאַרקער אלס מיר. פיר דיא מענער, איז עס דאסזעלבע, עס קען בייא איהם הייסען נאָטיר-ליך, אונד ער בעקימערט זיך ניט, אויב קינדער קומען נאך דעם. אָבער פאַר דער פרוי איז עס א גרויסער אונטערשיעד. זיא קעמפפט מיט דער נאָטור אונד ווערט פון איהר בעזיענט. אונד דיא נאָטור שטראַפט זעהר ביטער. ווען דיא מענער זאָלען אָבער וועלען לעבען נאטירליך מאַראַליש, דאן וואָלטען זייא געוואוסט, אַז מיר האבען נאָר נאכצופאָלגען דיא געזעטצע דער נאָטור.“

„לויט וויא איהר זאגט,“ האב איך מיך אריין געמישט, „דארף א מאַן לעבען מיט זיין פרוי נאָר איין מאָל אין צווייא יאָהר, אָדער עטוואס מעהר. דיא צייט פון שוואַנגערשאפט אונד זויגען א קינד, דארף אונגעפעהר אזוי פיעל דויערן, אָבער דער מאַן קען דאָך ניט...“

„אהא! איך ווייס וואס איהר ווילט זאגען, דיא מענער קענען ניט אזוי פיעל וואַרטען! דיא אויסגעלאַסענע שופמען ברענגען נאָך בעווייזע דאריבער, אַז דיא ערצטע זאָגען אויך דאסזעלבע. דיא מענער ברויכען אָפט פרויענציימער, אזוי בע-הויפטען זייא. עס איז דאסזעלבע, וויא מען רעדט איין איינעם, אַז ער בעדארף שנאָפּס, טאַבאַק, אָפּיום אונד ז. וו. דערפון קומט אַרויס, אַז דיא נאָטור וואס האט אונז געשאַפען, ווייסט ניט וואס עס איז נויטהווענדיג, אונד זיא דארף זיך ערשט דאָריבער בעראַטהען מיט אונזערע דאָקטוירים. עס איז לעגען! דיא דאָקטוירים זיינען ענטוועדער אלליין אויסגעלאַסענע שופמען, אָדער גלאַט דומקעפּ. אלעס איז ניט מעהר וויא א געוואָנהייט. איינער וועט אייך זאגען, דאס ער קען פאָזיטיוו ניט לעבען אָהן שנאָפּס, טאַבאַק אָדער אָפּיום. אין דערזעלבער צייט זעהט אָבער וויא פיעלע אַנדערע לעבען אויך אָהן דעם. דורך דיא פערדאָרבענע געוואָנהייטען אָבער, געהען מיר אַרויס מדרך הטבע, אונד דיעזע פרוי, וואס דארף זיין אונזער

פריינדן, אונזער לעבענס־בענלייטערין, ווערט ניט מעהר וויא א שמוציגעס ווערק־
צייג צו אונזערע פערדאָרבענע געוואָהנהייטען!"

14.

עס איז קיין צווייפּעל, אז דער מענש שטעהט ניעדריגער וויא דיא בהמה, ווען
ער לעבט ניט אלס מענש. אונד איזעלכער בין איך אויך געווען. דאס ערנסטע
דערבייא איז, וואס איך האב נאָך בייא מיר געטראכט, אז איך בין נאנץ מאַראַליש,
דערמיט וואס איך האב ניט געזוכט קיין אנדערע פרויען אויסצו מיינער. דאס
הייסט, איך האב מיר צופריעדען געשמעלט וואָס איך בעטרייב פערברעכען בלויז
מיט מיין אייגענער שקלאפּין.

זיא וויעדער, איז געווען א פרוי, גלייך מיט אלע פרויען ערצויגען אין איהר
שטאנד. מיט דעם נאנצען פראָטעסט אין איהר נאטור געגען דער ארט לעבען וואס
זיא האט מיט מיר געפיהרט, איז זיא דאָך געווען אבנעריכטעט צור שקלאפּערייא
פון פערשאפען דעם מאן פערנגיגען. דאס הייבט אירעאל אלס מענש, האט איהר
געפעהלט. אונד זאָלאנג עס וועט זיך אזוי פיהרען, בלייבט אלץ דיא פרוי א
שקלאפּין. ווען מען בערעכענט וויא אזוי מען ווערט ערצויגען, קען מען זיך נאָר ניט
וואונדערן איבער דער פערדאָרבענהייט, אין געגענטהייל, מען דארף זיך נאָר
וואונדערן וויא אזוי עס איז ניט נאָך ערגער.

דער קערפער פון דער פרוי ווערט אבנעריכטעט צור שעהנהייט, נראציעזעס־
אויסזעהען, טאנין, מוזיק, אונד דער גייסט ווערט פערדאָרבען מיט לעזען ווילדע
געדיכטע, איבערשפאנטע ראָמאנען, טהעאטער, קאָנצערט, אונד צו דעם אלעמען,
לאָזט מען דעם קערפער צו פיעל רוהען אונד מען ניבט איהם ניט זיין געהעריגע
ארבייט אונד איבונג. דאן שטאָפט מען איבער דעם קערפער מיט זיסע זאכען,
אויפגענדע שפייזען, אונד אלעס פיהרט נאָר דערצו צו מאכען פון דער פרוי דאס
שמוציגע ווערק־צייג פיר תאוה.

מיר קענען זיך קוים א בענריף מאכען וואס דיא יונגע מיידלעך ליידען בשעת
זייערע קערפערס פאנגען אן זיך צו ענטוויקלען, אונד וואס פאר א שמערצען זייא
ציהען זיך צו שיינ נאך דעם 20־טען יאָהר ווען זייא זיינען נאך ניט פעהירראטעט.
זייער נאנצעס לעבען איז א פארבערייטינג צו קאָקעטירען אין דער געגענווארט פון א
מאן, אונד וויא אונשולדיג דאס מעדכען זאָל נאך זיין, מוז זיא דאס פיעל אָדער
מעהר בענרייפען צו וועלכען צוועק דאס פיהרט. אונזערע מיידלעך פון דעם רייכען
שטאָנד, וועלכע האבען צייט צו פוילענצען אויף זייערע ווייכע בעמען, ווערען

הינעריסען פון דער לידענשאפט אונד געבען זיך איבער דער פערדארבענהייט, נאך איידער זיין האבען קענען געלטרענט א מאן געבען זיך.

אונד אזוי איז עס מיט אלע, אהן אויסגאהמע, מיט דעם איינציגע אונטערשיעד וואס איינע האט מעהר געלענעהייט פערדארבען צו ווערען אונד דיא אנדערע וועניגער. אָבער אלע, פערגעסט ניט, שפירען אונד שמודירען צו וועלכען צוועק זיין זיינען בעשטימט.

מיין פרוי, צום ביישפיעל, ניט וויסענדיג פון קיין בעסערער ערציהונג, האט זיין דאסזעלבע געטהאן מיט מייע קינדער.

דערבייא ערשיינען נאך דיא ערצטע. דיעזע דומקעפ, וואס ריהמען זיך, אז זיין זיינען שוין דיא קלינסטע, האבען זיך געמאכט א רעגל צו קעמפצען גענען דער נאטור. ווען מיין פרוי האט געבוירען דאס ערשטע קינד, איז זיין נאטירליך, פון איהר אונגאטירליכעס לעבען, ניט געווען גאנץ פאסענד צו לעבען וויא מען בעדארף. זיין האט זיך ניט גוט געפיהלט. באלד איז געקומען א דאקטאר, וועלכער האט זיין אויסגעצויגען נאקעט, בעטראכט פון קאפ ביז פיס, אונד פאר דיעזער געמיינהייט, האב איך איהם נאך געמוזט בעצאהלען. דאן האט ער ערקלערט, אז זיין איז ניט אימשטאנדע צו זיינען איהר קינד.

דער שופט! מיין פרוי, א פראָדוקט דער נאטור, איז ניט אימשטאנדע צו לעבען נאטירליך! מיין קינד, א צווייטעס פראָדוקט דער נאטור, איז ערקלערט געווארען, אז עס דארף ניט לעבען נאטירליך! אזוי האט מען זאפארט בערויבט מיין פרוי פון דער מעגליכקייט זיך אויף א קורצער צייט ניט איבערצוגעבען צו דער קאקעטעריע, אינד זיין האט אָנגעפאנגען וויעדער אמאל צו שפיעלען דיא פאָלי-שאַנדיגע ראָלע פון א ווערקצייג צו פערשאפען פערניגענען פיר איהר מאן.

פיר אונזער קינד, האבען מיר וויעדער געדונגען איין אמע. דאס הייסט, מיר האבען זיך בעריגענט מיט דער ארטוטא אונד גויט פון איין אונגליקליכער, זיין אוועק גענומען פון איהר אייגענעם קינד, אונד... שרעקליך! מיר האבען אלע צוזאמען געלעבט געגען דעם ווילען פון דער נאטור אונד געגען דעם שכל פון פערניגפטיגן מונשען.

15.

צו דיא אלע צרות איז פעהראנדען איין מכה, וואס זיין איז דיא גרעסטע אונד געפעהריכסטע פון אלע אונטער אונזערע היינטיגע פעהרייראמעטע מענשען. איך מין דערמיט דיא אייפערזוכט.

דיא מכה אייפערזוכט, וואס איך מיין אז מיין ווייב איז מיר ניט געטרייא, אונד מיין ווייב מיינט, אז איך בין איהר ניט געטרייא, ערשיינט אין פעהרייראטעמען לעבען געהיימניספאל אונד פערבלייבט אויך א געהיימניס.
דאכט זיך עס איז נאר ניטאָ קיין גרונד אייפערזוכטיג צו זיין, אונד דאָך דענקט זיך, קלערט זיך, אונד יעדער בליק פון מאן אונד ווייב זיינען פֿער־דעכטיג.

עס איז נאך א מערקווירדיגע זאך דערבייא, וואס כמעט יעדער מאן אָדער פרוי, וואס זיינען אייפערזוכטיג, דענקען, אז נאָר בייא זייא אין פאמיליען לעבען איז אזוי, אָבער עס איז ניט אמת, איבעראל איז דאס זעלבע, נאָר יעדער זעהט בלויז פערדעקען זיין אייגענע צרה.

עס איז אָבער אויך קיין חירוש ניט וואס אייפערזוכט עקזיסטירט, אפילו אָהן א גרונד. שטעלט זיך פאָר, ווען א מאן אונד פרוי, קענען ניט אייסלאָזען זייער בעסמיאלישעס פערנניגען אַזילו צוליעב דעם, אום זייער קינד זאָל געזונד זיין, וואס איז אַלאָ דאָ פאר א וואונדער, ווען דיעזע צווייא פערברעכער דענקען איינער איבער דעם צווייטען, אז צוליעב פערנניגען זוכט מען זיך אויף אויף פרעמדע? איך מיין דא, אז דער מאן מיט דער פרוי, צור צייט פון שווענגערשאפט און זיינען א קינד, ווילען זייא ניט וויסען, אז דיא נאטור פאָרדערט ניט קיין צוזאמען זיין. זאָנדערן, צוליעב זייער תאווה, שלאָגען זייא מיט אלעמען כפרות, אבי זיך נאכצוגעבען. מענשען וואס טרעמען מיט דיא פיס דיא נאטירליכע מאָראל, וועלען זיך געוויס ניט צוריק שרעקען פון דער מעגשליכער מאָראל. דאס, דענק איך, איז דיא הויפט אורזאכע פון דער אייפערזוכט, וואס פליעסט אריין אזוי פיעל גיפט אין לעבענס־בענע.

אונד וויא שרעקליך דיא אייפערזוכט איז! איך רעדט שוין ניט פון דער ווירקליכער אייפערזוכט, ווייל דאפיר גיבט עס נאך א גרונד, אונד דאן, וויסענדיג פאָזיטיוו ווארום מען איז אייפערזוכטיג, קען מען זיך נאך דערפון בעפרייען. אָבער דיא רעדע איז, פון דער אונגערינדעטער אייפערזוכט. עס איז דיא אונזיכערע, דיא אונגעוואוסטע, דיא פערדעכטיגע אייפערזוכט. מען מיינט, מען סלערט, מען טראכט אינד עס קומט פאָר טויזענדערלייא געדאַנקען. דיעזע ארט אייפערזוכט, זעהט בייא מיר אויס וויא אַ צאהן־שמערץ, וועכער לאָזט ניט נאָך, ניט בייא טאָג אונד ניט בייא נאכט.

שטעלט זיך פאָר: א יונגער מאן רעדט מיט מיין פרוי, שטייכענט צו איהר, זאָנט איהר איין אינדירעקטען קאָמפלימענט, אונד מיר דאכט זיך, אז ער בעטראכט דערווייל איהר שעהנעם קערפער. מיין בלוט ווערט אויפגעקאכט. וויא האט ער

א רעכט נאר צו דענקען אָדער געלוסטען איבער איהר ? זיא וויעדער, איז נאנץ צופריעדען פון דער אויפמערקזאמקייט וואס דער יונגער מאן שענקט איהר. אין דער טיעפקייט פון מיין זעלע שטיינט אויף א האַס, א ביטערע פּעראַכטונג, א וויטהענדער כעס, אָבער איך מוז נאך שווייגען. איך האב קיין רעכט עפּזס צו זאנען. דיא עטיקעטע הייסט מיר בלייבען רוהיג, ווייל אַזוי פיהרט זיך דיא וועלט.

דיא וועלט ! אַך, דיא ערפּלוכטע וועלט ! מיין פרוי וויעדער, וועלכע קען מיך נאנץ גוט, האט גאנץ גוט בעגריפען וואס אין מיר געהט פאַר, אונד זיא געהמט אן איין אונשולדיגע מיענע, אום מיך צו בערוהיגען. דאס שטעכט מיך נאָך מעהר. איך ווייס זיא פּערשטעלט זיך פאַר מיר, וועהרענד אין איהר הערץ, אין איהרע געדאַנקען, געהט פאַר עפעס גאנץ אַנדערש וויא איהר געזיכט דריקט אויס.

דיא סצענע שפיעלט זיך אָב איינמאל, צווייא מאל, מעהרערע מאל, אונד דאַן קומט וויעדער דיא רייהע צו מיין פרוי. דאס הייסט, איך טהו דאסזעלבע גענען איין אַנדערער פרוי, וויא דער יונגער מאן האט געטהאָן גענען מייער. עס איז דאָך דיא עטיקעטע, אַזוי פיהרט זיך דיא וועלט !

דאס געפיהל ווערט פּערמישט מיט גאל אונד גיפט. דיא געדאַנקען יאָנען אין קאָפּ, דאס בלוט שטיינט אונד שטורמט דורך דיא אַדערן, אונד — אַך, פּער-פּלוכטע וועלט ! מען מוז נאך אַרויף צווינגען אויף דיא ליפּען א שמייכלע מיט א געלעכטער פון צופריעדענהייט.

דער מאן בעטרינט אונד נאַרט דיא פרוי אונד דיא פרוי טהוט דאסזעלבע גענען איהר מאן. ניין, ניין, עס איז ניט געטהיג מען זאָל נאך האבען א בעגרינדעטען פּערדאַכט איבער אייפּערזוכט, אָבער מען טרייבט איהם דערצו. עס איז דאסזעלבע, ווען מען געהמט איין אונשולדיגעס מעדכען, וועלכע ווייס פון גאָר ניט, אונד מען מאכט זיא לאַנגזאַם אויפּמערקזאַם. זיא מערקט זיך, דענקט, טראכט אונד איהרע געדאַנקען, וואס האבען פריהער געוואַנדערט אין נאנץ אַנדערע ריכטונגען, געפינען זייע וועגען מיט אונגעטדעקטע ווינקלען.

עס איז נאַטירליך איבריג צו דערצעהלען, אַז מיט מיר איז אויך געווען דער-זעלבער פּאַל. איך האב ניט גאָר איינמאַל אָבגעגאַסען מיין פרוי מיט דעם גיפט פון אייפּערזוכטיגען האַסס. עס איז נאך געווען דאמאַלס, ווען איך האב גאָר קיין אורזאכע געהאַט, אָבער דאָך האב איך איהר שוין צוגעשריבען אזעלכע זאַכען,
k. s. 3.

וואס האבען זיא, בייא מיר אין דיא אויגען, געמאכט פאר דער ניעדריגסטע אונד אויסגעלאסענסטע.

איך מעג מיך שעהמען פיר מיר אליין זיך דערמאָהנענדיג אן אלעמען. עס האט בייא מיר אויסגעזעהן, אז זיא איז אזוי וויא יענע פרינצעסין פון „טויזענד אונד איין נאכט“, וועלכע האט צו טהון געהאט מיט א שקלאף. מיט איהר איז אויך דאסזעלבע געווען. אויך זיא האט איבער מיר געדענקט דאס ערנסטע אין דער וועלט, ווען איך בין אין דער וואַהרהייט געווען נאָנץ אונשוכדיג. אָבער דיעזע געפיהלע — דיעזע אונגערינדעטע אייפערזיכטיגע געפיהלע! זייא האבען געגרייכט ביז צו אונזערע טיעפטע זעעקען אונד אונז שרקליך געמארטערט. עס איז מערקווירדיג, זיא איז נאך געווען אייפערזיכטיגער אלס איך. דאָ איז א ביישפיעל:

עס האט אמאל פאסירט, אז עס איז געווען נאָנץ שטיל אונטער אונז. מיר זיינען געזעסען, גערעדט אונד דערזעהלט איינער דעם אַנדערן פערשיעדענע אונד שולדיגע זאכען. פלוצלינג האט זיא עפעס מיט מיר ניט איינגעשטימט, אונד גראַדע איבער אזא זאך, פון וועלכער מיר האבען אימער געדענקט גלייך. זיא האט אָנגעד-הויבען אויפגערגענט צו ווערען, אונד איך, וועלכער האט געוואָלט אויסמיידען כעס אונד רוגז, האב אומגעווענדעט דאס געשפרעך אויף עפעס אַנדערש. אָבער זיא האט דערבייא אויך געפונען איין אורזאכע בעז צו ווערען. איך האב דאס ניט געד-קענט פערשטעהען אונד געפרעגט וואס עס איז מיט איהר געשעהען, ווארום זיא געפינט נאָר פעהלער אין אלעמען וואס איך זאג. דאָרויף האט זיא ניט באַכד געד-ענטפערט. א פינסטערער בליק פון איהרע אויגען אונד א מורמען, האט מיר אָנגעזייגט, אז דער הונד ליעגט ערגעץ אַנדערש בעגראָבען. איך האב אָנגעהויבען נאכצוקלערען אונד ענדליך האב איך דערראַטהען, אז דאס מוז עפעס צו טהון האבען מיט דעם שפאציר-גאַנג וואס איך האב געמאכט מיט איהר קווינע. נאָטיר לייך האב איך עס ניט געוואָלט עפענטליך אַרויס רעדען וואס איך האב דערראַטהען אין קאָפּ, ווייל איך האב געוואוסט, אז דאס וועט נאך איהר פערדאכט מעהר בעד פעסטגיגען. איך האב מיך ניט געמאכט וויסענדיג אונד זיא געפרעגט:

„וואס איז מיט דיר? וואס זוכסטו אַלץ בלבולים?“

„נאר ניט.“ האט זיא געענטפערט, „עס איז נאר ניט מיט מיר, אונד איך

זיך ניט קיין בלבולים.“

אַט דאָ האט איהר דאס בעסטע ביישפיעל פון דער פאלשקייט וואס מאַן אונד

ווייב שפיעלען געגען אַנאַנדער. מיר האבען ביידע געוואוסט איינער דעם אַנדערן'ס

געדאנקען, אָבער מיר האבען ניט געוואַנט זיין אַרויס צו רעדען וויא אמת'ע פער-
טרויעמע פריינד, אום זיך צו זאגען דיא וואהרהייט עפענטליך.

דער האם אונד פערדאכט איז ניט נאָר געבליעבען דערזעלבער, זאָנדערן נאָך
פערשטערקערט געוואָרען. אונד אַלעס, מערקט זיך, איז בלויז געווען פערדאכט ;
א פערברעכען אין געדאנקען, אָבער ניט אין דער ווירקליכקייט.

אָבער וויא אַזוי האט מיין פרוי ניט געקענט זיין אין פערדאכט איבער מיר,
ווען זיא האט מיך אַזוי גוט געקענט ? האט זיא דען ניט געוואוסט, אַז אום מיין
תאווה צו ערפיללען, וועל איך וועניג קוקען אויף ערלויבטעס אונד אונערלויבטעס ?
איז זיא דען ניט גענוג איבערזייגט, אַז איך בין פערדאָרבען אונד לעב נאָר צוליעב
דער תאווה ? אונד איך אליין, מיט מיין גאַנצער מאָראַלישע אויפפיהרונג, בין נאָר
געווען איינער פון דיעזע, וואס איז ניט געגאַנגען זוכען קיין פרעמדע פרויענצימער,
אָבער ווען דיא געלעגענהייט וואָלט זיך מיר אויפגערונגען, וואָלט איך געוויס קיין
צדיק ניט געבליעבען. דאס האט מיין פרוי גאַנץ גוט געוואוסט איבער מיר, אונד
זיא האט געמענט האבען א פערדאכט. אונד איך ? איך אַנערקען יעצט, אַז זיא
האט קיין טעות געהאט אין איהר אורטהייל.

אָבער דאסזעלבע האב איך אויך געדענקט איבער איהר. זיא האט דאָך בער
גאַנצען דיעזעלבע פערברעכען געגען דער נאָמור גלייך מיט מיר. איך בין געווען
פאַלשטענדיג איבערזייגט, אַז זיא פערלאַנגט דעם קערפערליכען גענוס, אָהן איין
אַנדערן צוועק, בלויז פיר גענוס. איך האב זיא דערצו צוגעוועהנט, אונד דאס בער
ווייזט אַלזאָ, אַז מיין אייפערזיכטיגער פערדאכט, האט אויך געהאט זיינע גוטע
גרינדע.

זיא איז ניט געווען פרימער אלס איך אונד איך ניט פרימער אַלס זיא. ווען
איך בין אימשטאַנדע צו פערקעהרען מיט אַנדערע, פרויענצימער, ווארום זאָל זיא
ניט קענען פטרקעהרען מיט אַנדערע מענער ?

וויפיעלע פרויען זיינען פעהרהאנדען וואס לעבען מיט מענער, אונד טויטען דיא
קינדער אין זייערע אייגענע ליבער ! איך בין זיכער, אַז פיעלע פון דיעזע פרויען,
זיינען זיך פריהער צוזאַמען געקומען מיט דעם מאַן, פאַזיטיוו אום דעם איינציגען צוועק,
פיר קערפערליכען גענוס. זיא האט דאָן געטויטעט דעם נאָטירליכען רעזולטאַט,
בלויז צום איינציגען צוועק, אום נאָך אמאל צו קענען פערברעכעריש פערקעהרען
מיט איהר מאַן. אונד אַזעלכע פרויען זיינען צו אַכעמען אימשטאַנדע, אַבי נאָר
זייער תאווה צו ערפיללען. מיין פרוי איז ניט בעסער געווען.

16.

מיר וועקען זיך אומקעהרען צו מיין אייגענער טרויעריגער לעבענסגעשיכטע. טראַטץ דעם וואס מיין ווייב האט ניט געוואָלט אונזער פאַמיליע זאָל זיך פּערגרעד סערן, האבען דאָך דיא סינדער זיך שנעל פּערמעהרט.

אונד ווען מען האט קינדער, דאַן מוז מען זיין דאָך נאַטירליך ערציהען. דאס איז ניט אין גאַנצען זעהר לייכט, אונד עס פאַסירט אָפט וואס א קינד ווערט קראַנק. אין אַזא פאַל, נאַטירליך, רופט מען באַלד דעם דאָקטאָר.

עס איז ניט נאָר אינטערעסאַנט דאָ צו שטודירען דיא מוטער-ליעבע, אָנדרען עס איז אויך זעהר וויכטיג. דיא נאַטור האט זיא געמאַכט פאַר א מוטער, אונד איהר געגעבען ליעבע, צערטליכקייט אונד א שטאַרקען ווילען דיזעע קינדער צו בע- היטען, דערפאַר ווייל זיין זיינען נאך שוואַך. דיא פרוי אָבער אין אונזער שטאַנד, מיט איהר גאַנצער מוטער-ליעבע, געפינט זיא זיך אין זעהר א שלעכטער לאַגע, דיא קינדער זיינען פיר איהר א זאָרג, א מאַרטער, א קוועלען אונד איין ערגערניס. גע- בוירען, ערנעהרען, פּלענען אונד אויפציהען, צו וועלכען זיין זיינען געצוואונגען פון דער נאַטור, ליעגט אויף זיין ווייא א שווערער שטיין. זיין וואָלטען געוואָלט האבען קינדער, זיין זייערע מוטערס, זיין ליעבען מוטערליך, אָבער זיין ווילען אין דערזעל- בער צייט ניט געשטערט זיין אונד ציטערן פאַר דיא קראַנקהייטען אונד טויט פון דיא קינדער. וואס טהון זיין אָבער דאָך ? אַה, אונזערע רייכע דאַמען געבען זיך עצות: ווען דאָס קינד קומט טראַטץ איהרע אַנשטרענגונגען דאס ניט צו ברענגען אויף דער וועלט, דאַן וועט איהר זיין הערען זאגען: „איך וויל דערפאַר מיין קינד ניט זיינען, כדי איך זאָל עס ניט צופיעל ליעבען, ווייל טאַמער שטאַרבט דאס קינד, זאָל עס ניט זיין צו טיעף איינגעוואַרצעלט אין מיין הערצען, אונד איך וועל מיך ניט דאַרפן אזוי פיעל ערגערן.“

אויף אַזא אופן געפינען זיין איין אַנדערן אויסוועג ווייא צו בעזענען דיא נא- טור. אַז א קינד ווערט קראַנק, ווערט גערופען דער דאָקטאָר; דיא אַמע אָדער ערציהערין שטעהט דערבייא. דער דאָקטאָר, וועלכער וויל פּערדיענען געלד בייא דיא רייכע העררען, האט מעהר אין זינען זיין ווייט אַלס דעם פאַציענט. ער פּער- שרייבט דאָרט זיין מעדיצין, ניכט אָב א בעריכט צו דיא רייכע הערשאפטען, אונד... שרעקליך! אויב דאס קינד איז קראַנק, לעבט, שטאַרבט. מאכט עס א קליינעם אונטערשיעד. דאס קינד שפיעלט נאָר בייא אונד א ראָלע אַלס א שעהנעם שפיעלצייג. איז דאס שעהנער, דאַן טהוט אונד מעהר באַנג נאך דעם שעהנעם

שפיעלצייג, ווען עס ווערט געפארדערט פון דעם טויט. איז עס אָבער ניט אזוי שעהן, אָדער גאר פיעללייכט א קאַריקע, דאן טראַכטען מיר אין האַרצען: עס איז קיין גרויסעס אונגליק.

ווירקליך, איך האב אמאל געזעהען איין ארמע קוה שרעקליך שרייען נאך איהר קאלב וואס מען האט פון איהר אַוועק גענומען. עס איז קיין צווייפעל, אז זיא האט מעהר געבענקט נאך איהר קאלב, וויא אונזערע דאַמען נאך א קינד וואס איז געשטאַרבען.

ערגער, יא, פיעל ערגער אלס דיא שטומע בהמות, זיינען דיא אוננאַטירליכע

מענשען!

דיא קינדער-ליעבע, דיא וואַהרע קינדער-ליעבע, דאס הייליגסטע געפיהל בייא א מענשען, דאס איז ניטאָ, עס פערשווינדעט. מיר טהון אַלעס מעגליכע אונזער בעסטיאַליטעט ניט צו שטערען.

אין דערזעלבער צייט וויעדער, קומט דיא פערצערטלונג אונטער דיא קינדער. זייא ווערען ערצויגען געגען דער נאַטור, אונד דערפאַר זיינען זייא שוואַך, אונד קער נען ניט איבערטראָגען קיין צופעלליגע קראַנקהייט אזוי לייכט.

אך! דיא פרויען פון דיא אַלטע צייטען, זייא האבען ניט געוואוסט וואס עס הייסט בעויעגען דיא נאַטור. דערפאַר זיינען אויך זייערע קינדער אימער געווען געזונד, שטאַרק אונד מונטער. אונד ווען עס האט פאסירט איין אונגליק, האט דיא פרוי פון אַלטע צייטען, וועלכע האט געליעבט מעהר איהר קינד וויא דיא היינטיגע, געזאגט מיט העלדישער פאַסונג: „גאָט האט געגעבען, גאָט האט אַוועק גענומען — געלויבט איז גאָט דערפאַר!“

זיא האט אָנגעווענדעט אַלעס מעגליכע אום דאס קינד צו ראטעווען, אָבער ווען אַלעס איז שוין געווען פאַראיבער, האט זיא געזעהן, דאס אָבוואַהל איהר הערץ איז געבראַכען, דאַרף זיא דאָך זיך ניט אַבלאָזען צום שטערץ אונד פערצווייפלונג, ווען דאס קען מעהר ניט העלפען.

דיא בילדונג פון אונזערע פרויען, אין גראַדע אזוי איבערגעקעהרט וויא זייער גאַנצע ערציהונג. זייא גלויבען ניט אין גאָט, דערפאַר אָבער, גלויבען זייא אין א מבשפה, שפרעכערין, אונד אין א דאָקטאָר וואָס קומט אין א שעהנער דראָזשקע, אונד לאָזט זיך בעצאָהלען הונדערט רובעל פאַר א וויזט.

איך האב דאס אייך פלוזי אָבגעשיכדערט, כרי איהר זאָלט פערשטעהען, אז דיא קינדער וואס מיין פרוי האט מיר געבוירען, האבען אונזער לעבען נאך גאר ניט פערבעסערט. איך בין געווען זעהר וועניג פאטער אונד זיא ניט פיעל מומטער.

אין גענענטהייל, דיא קינדער האבען אונז נאך פיעל געשאדעט, דען זיין זיינען געווען איין אורזאכע צו שטרייט אונד קריעגערייא. מיט דער צייט נאָר, ווען דיא קינדער זיינען אונטערגעוואקסען, האט זיך יעדער פון אונז אבגעקליעבען א ליעבלינג, גלייך וויא עס וואָלט געווען איין אונטערשיעד פון איינעם צום צווייטען. איד, צום ביישפיעל, האב מיר גענומען, וויא געוועהנליך, דאס עלטעסטע קינד, וואס'אָן, אונד מיין פרוי האט זיך אָבגעקריעבען ליזאָן. מיט דער צייט איז יעדעס קינד געוואָרען דער טהייל'נעהמער פון דעם וואס האט זיין אָבגעקליעבען. דיא אונשולדיגע קינדער האבען שרעקליך געליטען דאָדורף. וואס'אָן פלעגט זיין דער מוטער'ס געגנער, גלייך מיט מיר, אונד דאסזעלבע איז אויך געווען מיט ליזאָן. שפעטער האבען זיך דיא ארמע קינדער געביטען. דאס מיידעל איז איבערגעגאנגען צו מיר, אונד וואס'אָן, דער זוהן, איז איבערגעגאנגען צו דער מוטער.

17.

מיר האבען פריהער געלעבט אויף א גוט, אונד דאָן האבען מיר זיך אריין געצויגען אין שטאָרט. ווען דאס וואָלט ניט פאָסירט, איז עס מעגליך, אז איך וואָלט מיר אזוי אויסגעלעבט מיינע יאָהרען, אונד נאך אימער געדענקט, אז איך בין א גאנץ אנשטענדיגער מענש, אָדער, וועניגסטענס אזוי אנשטענדיג, וויא אלע אנדערע זיינען. איך האב נאך ביז דאמאלס ניט בעגריפען דעם תהום פון אונגליק אונד שקר, אין וועלכען מיר זיינען אריין געפאלען. איך מוז אָבער מודה זיין, דאס אָבוואָהל איך האב ניט אין גאנצען בעגריפען, האב איך דאָך עפעס געפיהלט, אז ניט אלעס איז ריכטיג.

איך האב געפיהלט, אז איך, אלס מאן, וואָלט בעדארפט העררשען, אָבער אנשטאט דעם, האב איך מיך געזעהן, וויא מען זאגט, נאר אונטער דעם פאנטאָפעל פון מיין ווייב. אָבער וואס מיך האט געטריעבען דערצו, איך זאָל ליענען אונטער דעם פאנטאָפעל, זיינען געווען דיא קינדער. דאס ביסעל האלב-נאטירליכע ליעבע צו מיינע קינדער, האט מיך צוריק געהאלטען פון מאַכען פון אלעמען איין ענדע. אָבער זיא האט דאס אלעס באַלד ערפאָהרען, אונד זיא האט געוואוסט וויא מיך צו בע-העררשען, מיט דער קראַפט פון מיין ליעבע צו דיא קינדער.

ווען מען האט מיך אינגלעך, ציהט מען אימער פאָר דיא מיידלעך. וועניגסטענס אזוי רעכען איך איז דער פאָל מיט מענשען, וועלכע שפירען דיא פערדאָרבענהייט פון דער וועלט. מיידלעך זיינען ניט אונטערוואָרפען אזוי דער פערדאָרבענהייט וויא דיא אינגלעך. זיין שפיעלען ניט קיין קארטען, רויכען ניט,

אונד האבען ניט אַזעלכע שלעכטע חברים; דאָן, אין דעם וואס אנבערעפט דער תאוה, זיינען זיין פיעל ריינער אַלס דיא אינגלעך. פרויענציעמער איבערהויפט, פון קינדוויון אויף, שטעהען זיין העכער אַלס דיא מענער אין יעדער בעציהונג פון אַזי שטאַנד. איך רעדט דאָ נאַטירליך פון אַזעלכע, וועלכע מען קען צו שרייבען אַנשטאַנד.

יעדענפאַלס, ווייס דאס פרויענציעמער מיט געפיהל, אַז זיין שטעהט העכער אַלס דער מאַן, וועכער האט זיך גענומען ראס רעכט צו רעגירען, העררשען אונד פערוואַלטען. זיין פיהלט אין איהר מיעפסטער זעלע, אַז ניט נאָר וואס עס וואַלט פאַר איהר געפאַסט צו העררשען, זאָנדרען זיין וואַלט עס אויך געקענט טהון. מיט אונזערע מענער איז אָבער דער פאַל אַנדערש; זיין שטעלען דיא פרוי פיעך ניעדריגער אַלס זיך זעלבסט.

וויא דיא זאך איז, אין דער ליעבע צו מיינע מיידלעך, האט מין פרוי גע- לערענט, אַז זיין האט א רעכט צו שטעהען העכער אַלס איך. ווייל זיין איז געווען אמאל אַזוי אונשוולדיג וויא מיינע מיידלעך, אונד איז דאן אויך געוואָרען א מוטער— א מוטער מיט פיעלע פעראַנטוואַרטליכקייטען. אָבער וואס מעהר זיין האט זיך אַרום געקוקט וואו זיין איז אין דער וועלט, אַלץ בעסער האט זיין אַרויס געזעהען, וויא ווייט מיר שטעהן איינער פון אַנאַנדער. דאס הייסט, צום פיערטען יאהר נאך אונזער חתונה, איז זיין געווען פאַלשטענדיג איבערצייגט, אַז אונז ביידע פערבינדעט אַבסאָלוט קיין גייסטיגע זאך.

עס איז מערקווירדיג, אַז מיט נאַנץ פּרעמדע פּערזאָנען, האט יעדער פון אונז בעזונדער, געקענט רעדען איבער נאַנץ פּערנינפטיגע אונד גייסטיגע געגענשטענדע. צווישען אונז אליין אָבער, האט נאָר עקזיסטירט דער קערפּערליכער גענוס, וועלכער האט אונז געקענט צוזאַמען ברענגען. איך בין זיכער, אַז ווען ניט דיא תאוה, וואַלטען מיר געקענט זיין ברונו חדשים-לאַנג. אַזוי אָבער, האבען מיר זיך באלד איבערגע- בעטען. דיא צייט נאַטירליך, האט נאך דיא פאַרבען פון אונזערע קערפּערליכע בע- ציהונגען, אויך געענדערט. מיר האבען שוין מעהר ניט בעזעסען יענע ערשטע שעהמעדיגע צוזאַמענקונפט, זאָנדרען, מיר זיינען געווען גראָב, געמיין אונד אונפער- שעהמט. אָבער דאס האט אויך דערווייל געפיהרט צו נאך שרעקליכערע פאַלגען אונטער אונז. דיא אונפערשעהמטהייט האט אונז געמאַכט אַזוי גלייכנילטיג איינער צו אַנאַנדער, אונד מאַכע מאַל אַזוי זאַט איינער פון אַנאַנדער, אַז מיר האבען זיך געהאַט אונד פּעראַכטעט, וויא א הונד מיט א קאַטץ. איך פלעג אין איהר זעהען

דיא גרעסטע פעהלער, דאסזעלבע זיא אין מיר, אונד דאס האט געפיהרט צו בעליידיגונג, קריענערייא אונד אפשייליכע קללות.

אום מיד צו פערגעסען, אום מיד צו צערשטרייען, האב איך געטרונקען, גע- שפיעלט קארטען, גענאנגען אויף דער יאגד, געהוליעט אונד געלומפט. איך האב געמינט, אז איך בין דער איינציגער אונגליקליכסטער מענש אין דער וועלט, אונד נאך ניט געוואוסט, דאס וועניגסטענס 99 פראצענט דער מענשהייט, לעבען גראדע אזוי אונגליקליך וויא איך, אונד כמעט בייא יעדען אין הויז, איז אזא גיהנום.

18.

ביז דאמאלס האבען מיר נאך געלעבט אויף מיין נומ, אונד דאן האב איך מיד מישב געווען אונד זיך אריין געצויגען אין שטאדט. איך ווייס ניט אויב איך האב דערבייא געהאט עפעס איין אבזיכט, אָבער אזוי איז עס געווען. מיר זיינען גע- וואָרען שטאדטס-לייט.

מיט דעם שטעדטישען לעבען, איז אויך געקומען דער שטעדטישער לוקסוס. בעלער, אונטערהעלטע, טהעאטער, מוזיק, וויין אונד מאָדעס. דאן האט אָנגעהויבען מיין ווייב צו קריינקען — וואַהרשיינליך אויך נאכצוקומען דער מאָדע. דיא דאָך טוירים האבען געזאגט, אז זיא טאָר קיין קינדער ניט האבען, אונד זייא האבען איהר געגעבען מיטלען דאָפיר. איך האב אנפאנגס פראָטעסטירט, אָבער ענדליך האב איך נאכגעגעבען. עס איז געווען דיא איינציגע צייט דאמאלס, וואס איך האב אָביסעל ריכטיג געדענקט. מיר איז פאָרגעקומען, אז ניט האבען קיין קינדער, ניבט מיר קיין רעכט צו לעבען, ווייל מיין גאנצע עקזיסטענץ זאָל דאָך זיין וועגען קיום העולם. אָבער איך האב מיך דאמאלס ניט צופיעל געפלאָגט מיט אַזעלכע רעיונות, אונד איך בין באלד געווען צופרידען צו בעטרייבען מיין בעסטיאָליטעט אָהן א שום אַנדערע אורזאכע, אויסער צו ערפיללען מיין תאוה.

אזוי זיינען פאָראַיבער צווייא יאהר, אין א לעבען פון רעש, דומהייט אונד גאר ניט. דאס מיטעל פון דיא דאָקטוירים האט באלד געוויקט. אויסער דעם וואס זיא האט קיין קינדער ניט געהאט, האט זיא אָנגעפאָנגען פעטער צו ווערען, אונד האט געקריענען זעהר א שעהנעם געזיכט. זיא איז דאמאלס געווען אונגעפעהר 30 יאָהר אַלט, אונד אין איהר געזיכט אונד קערפער, האט זיך געזעהען עפעס אויפ- רעגענדעס, גענוסזוכענדעס אונד אויפפאָרדערונג. בעסער געזאגט, זיא האט אויס- געזעהן וויא א נומ געהאָדעוועטעס יונגעס פערד, וואס איז א לאַנגע צייט געשטאַנען אָהן א צוים. 99 פראָצענט פון אונזערע פרויען האבען אויך ניט קיין צוים.

19.

יא, מיין פרוי איז געוואָרען פעט, געזונד אונד שעהן. אין דערזעלבער צייט, האט עס אויסגעזעהען, אז זיא האט פלוצלינג ערוואַכט וויא פון א לאַנגיעהריגען חלום, אויפגעמאַכט דיא אויגען אונד ערבליקט אַרום זיך א וועלט וואו מען דאַרף לעבען, געניעסען אונד האבען פערנגיגען.

„איין מינוט, איין אויגענבליק פערלירען, איז א שאַדע.“ האט זיא זיך גע-
טראַכט. „ניט אימער איז מען יונג אונד שעהן, אונד וואס מען פערזאַמט יעמציט,
קעהרט שוין מעהר קיינמאל ניט צוריק.“

יא, לעבען אונד האבען פערנגיגען האט זיך איהר געוואָלט. זיא האט אויפגע-
הערט צו זיין דאס ווערקצייג פון דער נאַטור צו פּרענגען קינדער אויף דער וועלט,
אונד איהר אייגענע נאַטור האט זיך אויף געוועקסעלט. ניט מומער, ניט נאַטירליכע
פרוי, זאָנדערן א מענש צום געניעסען אַלעס בלויז צום פערנגיגען אליין, אונד זיך
ניט לאַזען שמערען פון דעם, צו וואס מיר זיינען בעשאַפען געוואָרען.

זיא האט זיך אָנגעפאַנגען אַרום צו קוקען אונד פלוצלינג ערבליקט, אז זיא
האט זעהר ניעלעס פערזאַמט אונד זיא האט בעשלאָסען דאס אַלעס צוריק צו
סריעגען, ווען מעגליך. זיא האט, צום ביישפיעל, איינגעזעהן, אז זיא האט ניט גע-
נאַסען דיזעזע ליבעע פון וועלכער זיא האט געטראַכט אונד געמרוימט אַלס
מזדכען.

אונטער זאָלכע אומשמענדען האט זיא אָכער ניט פּראָבירט דיזעזע ליעבע
בייא מיר צו געפינען. איך בין איהר ענטוועדער נמאס געוואָרען, אָדער זיא האט
א ינגעזעהען, אז איך בעזימט ניט דאס וואס זיא וויל אונד פערלאַנגט. דערפאַר,
פלעג איך זיא זעהען רעדען צו אנדערע מענער, האלב אין שפּאַס אונד האלב אין
ערנסט, אַזעלכע ווערטער, וועלכע האבען, דורך רעכט, צו מיר בעלאַנגט. איך האב
געקעזען אין איהרע בליקען פייער, פלאַם אונד אויפּרעגונג צו אַנדערע.

דיא קינדער האבען זיא מעהר גאר ניט אינטערעסירט, אונד עס האט אויס-
געזעהען, אז זיא האט געפאַסט דעם ענטשלוס, אז זיא דאַרף ניט לעבען פיר דיא
קינדער, זאָנדערן פיר זיך אליין, וועלכעס איז דאס וויכטיגסטע. אָט דאס איז געווען
דער אנפאַנג פון דעם גאַנצען אונגליק.

דאן איז ערשינען יענער „מענש“ !

(בייא דיזעזע ווערטער האט ער געברומט וויא איין אויפּערענטע חיה, אונד
פון זיין ברוסט האט זיך אַרויס געריסען א זיפּץ, וויא פון א שמערבענדען.) (עס

האט אויסגעזעהען, אז עס שמערצט איהם זעהר צו עראינערן יענעם „מענשען“ אָבער זיין ערצעהלונג האט איהם געצוואונגען דערצו. דאן האט ער פאָרטגע-
זעצט (:

נאך מיינער אַניכט איז ער געווען איינער פון דיא ניעדריגסטע ברואים. איך זאג עס ניט. נאָר דערפאַר ווייל ער האט מיך רואינרט, זאָנדערן, איך בין איבער-צייגט, אז דאס איז ער ווירקליך געווען, אפילו, ווען ער וואָלט מיך ניט בעריהרט. דערמיט וואס ער האט מיך בעריהרט וויעדער, איז ער וועניגער שולדיג אַלס מיין לייכטזיניגע פרוי.

ער איז געווען א מוזיקער. ניין, ער האט געשפיעלט פיעדעל, פון מוזיק אליין איז ער ניט געווען קיין גרויסער מייסטער. זיין פאטער איז געווען א גוטס-בעזיטצער פון אונזער נאכבאַרשאפט. ער האט פערקוירטן זיין פערמעגען אונד זיינע זיהן האבען זיך ארום געוואָלגערט. זיין אינגסטער זוהן איז געקומען צו זיינער א קרובה נאך פאַריו, אונד אַזוי וויא ער האט געהאט חשק צו מוזיק, האט ער דאָרט בעזוכט א קאָנסערוואַטאָריום, אונד איז פון דאָרטען אַרויס אַלס פיעדלער אונד אָנגעפאַנגען צו געבען קאָנצערטען.

איך ווייס ניט גענוי וויא אַזוי ער האט געלעבט אין פאַריו. אַזוי פיעל איז מיר בעקאַנט, אז ער איז אין יענעם יאהר געקומען נאך מאָסקווא אונד איז בייא מיר ערשינען. ער האט געהאט רונדע פייכטע אָדער גלענצענדע אויגען, אימער א שמייעלע אויף זיינע ליפּען. זיינע וואָנצעס זיינען געווען גאַנץ פעסט אויסגעצויגען אונד זיינע האאר געקעמט נאך דער לעצטער מאָדע. זיין געזיכט איז געווען אָהן געשמאַק, אָבער שעהן אויף אַזא ארט, וואס זאָל מאַכען איין איינדרוק אויף פרויען. ער איז געווען שוואַך, אָבער ניט מיאוס געפויט. זיך בענומען אַנשטענדיג אין גע-זעלשאַפט, אָבער אימער מיט צו פיעל פרייהייט. זיין קליידונג, האַלטונג אונד ער-שיינען, זיינען אַלע געווען אום נאָר פאַרצושטעלען דעם פאַריוזער קאוואַכער.

דאס איז געווען דער מאָן, וועלכער האט מיט זיין מוזיק אלעס פערארזאכט. דאס געריכטיהויז האט פערשטאַנען, אז אייפערזוכט איז געווען דיא אורזאַכע; אָבער דאס איז ניט געווען אין גאַנצען ריכטיג. אונד דיא ריכטער האבען גע-פסק'ענט, אז איך, דער בעטראָגענער מאָן, האב דערפאַר געהרג'עט מיין פרוי, ווייל איך האב בלוז געוואָלט פערטהיידגען מיין אָנגעגריפענע עהרע (אַזוי רופען זייא עס!) אונד דערפאַר האט מען מיך בעפרייעט. איך האב מיר ניט דיא מיה גענעבען אַלעס צו דערזעהלען פאַר דעם געריכט, אָבער דאָרט האט מען זיך עס אַזוי ערקלערט. דאס וואס זיא האט אָבער צו טהאן געהאט מיט דעם מוזיקער,

האט אבסאָלוט קיינע בעדייטונג. דאס האט אויף געמענט זיין אויף אירגענד איין ארט. דיעזע בעציהונגען האבען מיך ניט נוגע געווען אונד אויך ניט זיין. דער וואַהרער גרונד פון דעם גאַנצען אונגליק, איז גאר געלעגען אויף איין אַנדערן פלאַטין.

אַלסדינג איז געשעהען דערפאַר, ווייל ער איז ערשיענען גראַדע צו יענער צייט אונטער אונז ביידע, ווען מיר האבען זיך שרעקליך געהאַסט אונד א קרויס האט בעדאַרפט איינטרעטען אין אונזער לעבען.

אונזערע צאַנקערייען זיינען דאמאלס געווען העפטיגער וויא אימער, אונד שמוציגער דערפאַר, ווייל זיין האבען געהאט איין אָפּטערע אבוועקסלונג דורך אונזער טהערישער ליידענשאַפט. איך בין זיכער, דאס ווען ניט דיא אייפערזוכט וואָלט גראַדע דאמאלס ערשיענען, וואָלט איך געפונען עפעס איין אַנדערע אורזאָבע וויא אזוי אויסצודריקען מיין האַס.

עס איז יענע צייט אין איין אונגעווענהליכעס פאַמיליען-לעבען, וואס א מאַן געהט זוכען צו דערטרינקען זיין ערביטערונג אין שיכרות, אויסגעלאַסענהייט, פער-דאַרבענהייט, אָדער גאָר זעלבסטמאָרד. איך האב געהאַלטען מעהרערע מאָל דער-בייא מיר צו געהמען מיין קעבען, אונד מיין פרוי האט זיך געוואָלט פער-גיפטען.

20.

אום איהר זאָלט האבען א בעגריף וויא אזוי אַזעלכע סצענען פון פערצווייפ-לונג האבען געקענט ענטשטעהען, וועל איך פאַר אייך אַבשילדערן א ביי-שפיעל.

מיר זיינען געזעסען אין הויז, יעדער פערטיעפט אין אייגענע געדאַנקען, אונד ניט אין זינען האבענדיג דעם צווייטען. פלוצלינג האט זיא אָדער איך עפעס געזאגט. איבער דיא קינדער, איבער דעם הויז, אָדער איבער אירגענד א זאך. ווען איינער האט געזאגט „יא“, האט דער אַנדערער געמוזט ענטפערן „גייין“. ניט דערפאַר ווייל עס איז יא אזוי געווען אָדער ניט, זאָנדערן גלאַט, ווייל יעדער פון אונז האט גע-שפראַכען מיט שטעך-ווערטלעך, אונד דער אַנדערער האט אימער געמוזט זיין דאַגענען.

„דוא פערשטעהסט ניט,“ פלעג איך אָנפאַנגען.

„מעהר פון דיר,“ איז געווען איהר ענטפער.

„קענסט דיך גאָר פּוצען.“

„איך חיים, אז דאס שמעכט דײך.“

„עס שמעכט מיך ניט.“

„עס שמעכט דײך יא.“

„דאן בין איך א לינגער.“

„דוא ביסט אלסדינג.“

בייא אזא אויפטריט האבען מיר געזוכט זיך צו טרעפען מיט דיא מיאוס'ע ווערטער, אונד איינער זאל דעם צווייטען אָנריהרען דאָרט וואו עס שמערצט אמט מייסטען. דאן פלעג איך אויסשרייען:

„שוויג!“

דערבייא פלעגט זיא זיך אויפהויבען אונד וועלען אַרויס לויפען אין קינדער-צימער. איך האב זיא צוריק געהאַלטען, אום איך זאל קענען אויסרעדען אלעס וואס איך האב איהר געוואָלט זאגען.

זיא האַלטענדיג בייא דער האַנד, האט זיא אָנגעהויבען צו שרייען:

„קינדער! אייער פאטער שלאגט מיך!“

„זאג ניט קיין ליגען!“ האב איך געענטפערט, אונד זיא, אָהנע זיך צו בע-קימערן, האט ווייטער געזאגט אום מיך נאך מעהר צו קריינקען:

„עס איז דאָך ניט דאס ערשטע מאל וואס דוא לענסט אויף מיר דיינע גראָבע

הענד!“

„שפיעל ניט קיין קאָמעדיע!“ האב איך געענטפערט.

„בייא דיר איז אלעס קאָמעדיע,“ האט זיא געזאגט, „וואס מען טהוט פער-

שמעלט מען זיך. הלואי זאל איך פון דיר פטור ווערען! פלאַטצען זאָלסטו!“

איך קען מיך עראינערן, וויא איך האב מיך דערשראָקען פאַר דיעזע ווערטער. מיין קערפער איז פולל געוואָרען מיט איין איבערנאַטירליכען צאָרן, איך האב גאָר ניט געוואוסט וואו איך בין אין דער וועלט, אונד זיא איז דערבייא פערשוואונדען געוואָרען.

נאך אזא סצענע בין איך אריין אין מיין שטודיר-צימער, מיך אוועק געזעמלט רויבען. דאן האב איך געהערט וויא זיא מאַכט זיך ריזע-פערטיג. איך בין אויפגע-שפרונגען.

„וואוהין געהסטו?“ האב איך געפרעגט.

זיא האט געשוויענען.

„דאן געה צום טיפּעל!“ האב איך מיך געטראַכט, אונד בין אריין צוריק

אין מיין צימער וואו איך האב גערויכט אונד גערויכט איין צינארעמע נאך דער אנדערער.

טויזענדער פערשיעדענע געדאנקען אונד פלענער האבען דורך געשאסען אין מיין געהירן, ביז איך בין געקומען דערצו מיך פון איהר צו בעפרייען אונד חתונה האבען מיט איין אנדערער, א שעהנע אונד א רוחיגע. וויא אזוי זיך פון איהר צו בעפרייען, האב איך געזעהען צווייא וועגען: דעם ערשטען דורך דעם טויט, אונד דעם צווייטען דורך א גט. אָבער דיא געדאנקען זיינען יעדעס מאָל פערמישט גע- וואָרען, אונד איך קען מיך עראינערן, אז איך האב ניט אימער געדענקט דאס, וואס איך האב געוואָלט. דאָן האב איך ווייטער גערויכט.

אָבער דאס לעבען אין הויז געהט דערוויל פאָרווערטס. דיא גאָוערנאָנטע ערשיינט אונד פרעגט אויף פראַנצויזיש:

„וואו איז דיא מאַראַם?“ דער דיענער פרעגט אויב מען זאָל אויפגעבען טהעע. איך געה אריין אין עסס צימער, זעמץ מיך אוועק, אונד לוזא, אונזער עלטערעס מיידעלע, בליקט צו מיר ערשראָקען אונד מיט א פראגע אויף איהרע ליפּעלעך. מיין פרוי איז אלץ ניטאָ. דער גאַנצער אבענד געהט אוועק אונד זיא איז ניט צוריק געקומען.

צווייא פערשיעדענע געפיהלע וועקסלען זיך אין מיר: האַס, ווייל זיא קוועלט מיך אונד דיא קינדער דורך איהר אבוועזענהייט, אונד מורא, ווייל, לויט וויא איך קען איהר אויפגערגטען כאַראַקטער, פיעלייכט וועט זיא זיך גאר געהמען דאס לעבען

אָבער וואו זאָל מען זיא זוכען אזוי שפעט בייא נאַכט? בייא איהר שוועס- טער? אונד ווען זיא איז דאָרט ניטאָ? עס וועט דאָך אויסזעהען זעהר דום נאך איהר צו פרעגען. עס ווערט 11, 12 אונד 1 אוהר. איך פרוּביר אפילו ניט צו שלאָפען. איך וויל שרייבען, לעזען, אָבער דיא אויפגעגונג איז שטאַרקער אונד איך קען גאר ניט טהון.

פאַרטאָג האט דיא נאַטור געווענט אונד איך האב איינגעדערעמעלט. ווען איך האב ערוואכט, איז שוין געווען גרויסער טאָג, אָבער זיא איז נאך אלץ ניטאָ. אין הויז איז אימער דאסזעלבע, נאָר דיא קינדער בליקען צו מיר מיט א פאָרוואורף. איך ווער אונרוהיגער, א יפגערגטער אונד צאָרן פיללט אויס מיין זעעלע. דאָן פער- גרעסערט זיך דער האַס אין א שרעקליכער ביטערקייט.

אונטעפעהר אום 11 אוהר פאַרמיטאג, איז ערשיענען איהר שוועסטער, אַלס א שלח. זיא הויבט אָן מיט דיא געוועהנליכע ווערטער:

„זיא געפינט זיך אין א שרעקליכען צושטאנד“

„פאר וואס? עס האט דאך מיט איהר נאר ניט פאסירט.“

דאן דערצעהל איך דער שוועסטער, אז מיין פרוי האט א שרעקליכען כא-ראקטער, אונד איך פערזיכער זיא, אז איך האב איהר נאר ניט געטהאן, אונד איך האב דערפאר אויך קיין אורזאכע, ווארום איך זאל זיא געהען איבערבעמען. איך הויב דאן אן צו רעדען פון גט'ן זיך, אָבער דיא שוועגערין וויל אזא נעשפרעך ניט צו לאָזען, אונד דערבייא איז זיא אויך אַוועק געגאַנגען.

עס איז אמת, איך האב דער שוועגערין ערקלערט, אז איך וויל זיא ניט געהן איבערבעמען. אָבער וויא איז זיא אַרויס געגאַנגען פון הויז אונד איך האב ערבליקט דיא ערשראַרענע געזיכטער פון מיינע קינדער, בין איך באלד פערטיג געווען צוריק צו ציהען מיין וואָרט; אָבער איך האב דאָך איינמאל געזאגט, אונד אַלס עהרענמאַן האב איך ניט געקענט ברעכען מיין וואָרט. דאן האב איך וויעדער גערויכט. ווען מיר זיינען געגאַנגען עסען מיטאג, האב איך געטרונקען שנאַפס אונד וויין, דאן וויעדער שנאַפס, ביז איך האב ענדליך עררייכט דעם פונקט וואס איך האב געזוכט: איך בין בערוישט געוואָרען אונד מעהר ניט געוואוסט וויא ניעדריג איך בין געזונקען אונד מיין לאַגע האט מיך שוין ניט געקענט ערגערן.

אום 3 אהר נאכמיטאג איז מיין פרוי אהיים געקומען. ווען זיא האט מיך בעגעגענט, האט זיא געשוויעגען. מיינענדיג, אז זיא איז שוין בערוהיגט, האב איך אָנגעפאַנגען איהר צו ערקלערען, אז ניט איך בין שולדיג, זאָגדערן זיא האט מיך אַרויס געפאַרדערט צום גאַנצען אויפרוהר.

דער ענטפער דאָרויף איז געווען, ניט וואס איך האב ערוואַרטעט. דיא מיענע אויף איהר געזיכט איז געוואָרען פול מיט האַסס אונד אַרום איהרע ליפּען האט זיך אָבגעשפּיעגעלט עפעס פּעראַכטענדעס, וואס האט דורכגעבויערט מיין הערץ.

„איך בין זיך ניט געקומען אויסטענה'ען,“ האט זיא געענטפערט, „איך וויל נאָר מיטגעהען דיא קינדער, ווייל איך קען מיט דיר מעהר ניט לעבען.“

איך האב געוואָלט עפעס ענטפערן, נאָר איך האב ניט געקענט.

„רעד ניט מעהר,“ האט זיא ווייטער געזאגט. „דוא וועסט עס בעדויערן.“

ענדליך האב איך איהר וויעדער געזאגט, אז איך האב פיינד דיא פּערשטעל-לונגען מיט דיא קאָמעדיען.

פלוצלינג האט זיא ארויסגעלאָזען א געשרייא, עפעס געזאגט וואס איך האב ניט פּערשטאַנען אונד אריין געלאָפען אין איהר צימער. איך בין איהר נאכגעלאָפען. אָבער נאך איידער איך האב געקענט אַריבער דיא שוועל, האט זיך דיא טהיר שנעל-

צונעמאכט, אונד דער שליעסעל פון אינוועניג האט צונעשלאָסען. איך האב געד
קלאַפּט אין דער טהיר, גערופּען, אָבער איך האב קיין ענטפּער געקריעגען.
מיין ערביטערונג איז געווען שוידערהאַפּט, אונד אזוי בין איך אוועק פון דער
טהיר.

מיט א האַלבע שטונדע שפעטער איז צו מיר אריין געלאָפּען ליוזא, איהרע
אויגעלעך פול מיט טרערען, אונד עפעס געזאגט וואס איך האב ניט באַלד פּער-
שטאַנען.

„וואס איז ליוזא? וואס איז געשעהען?“

„מאַמא הערט זיך נאר ניט!“

איך בין באַלד אויפגעשטאַנען אונד מיט איהר געגאַנגען. איך האב מיט אלע
מיניע קרעפטען אויפגעריסען דיא טהיר אונד בין אריין אין צימער. איך בין גלייך
צוגעגאַנגען צום בעט.

זיא איז דאָרט געלעגען. זיא, מיין פרוי, איז געלעגען אין איהרע קליידער אונד
שיך, אונד איז געווען בעזינגונגס-לאָז. אויף'ן טיש איז געשטאַנען א פלעשעלע מיט
אָפּיום. עס איז דאס מיטעל פון וועלכע אונזערע רייכע דאַמען ווייסען אזוי גוט, אום
זיך צו וואַרפען אין א בעצויבערענדער אָהנמאַכט.

איך בליק אויף ליוזא'ן, אויף מיין קינד, אונד איהרע טרערען ריהרען מיך.
איך בליק דאן אויף דעם בלאַסען געזיכט פון מיין פרוי — אונד איך האב זיא אָג-
געפאַנגען צו דערמינמערן. דאן האט זיא געוויינט אונד ענדליך האבען מיר זיך
איבערגעבעטען. עס איז ניט גראַדע געווען אין גאַנצען איבערגעבעטען, ווייל
דיא געפיהלע פון האַס אין אונזערע הערצער האבען זיך ניט געקענט בייטען.
אָבער פּאַרלויפּיג האבען מיר גערעדט, זיך ניט אזוי אויסגעמיעדען, אונד דאס אַלמע
לעבען האט וויעדער אָנגעפאַנגען. יא, דאס אַלמע לעבען פון בעטרוג, שווינדעל
אונד ניעדערטרעכטיגקייט מיט דעם גאַנצען שמוץ נאך פיעלרייכט פּערדאָ-
פעלט...

אזעלכע קריעגערייען אונד נאך אפשר ערגערע, זיינען פּאַרגעקומען זעהר אָפּט.
איין מאל אין וואָך, איין מאַר אין מאַנאַט אונד אמאל אלע טאג. אין איין צייט
האב איך שוין בעשלאָסען צו ענטלויפּען, אָבער איך האב ניט געהאט גענוג מוט
דעם לעצטען שריט צו מאַכען.

אונטער אזעלכע צושטענדען איז יענער מענש געקומען אין אונזער הויז. ער
איז געווען א געמיינער שופּט — אָבער זיינען מיר דען בעסער?

21.

דיעזער הערר איז געקומען נאך מאַסקווא, זיין נאמען איז געווען טרוכאָ-טשעווסקי. אין א פריה-מאָרגען איז ער ערשיענען אין מיין הויז. מיר האבען זיך אמאל אין דער יוגענד גערופען „דוא“ איינער דעם צווייטען, אונד ער האט פרובירט, אין אונזער געשפרעך דאמאלס צו דער צווייטער בעקאנטשאפט, מיר אַמאל צו זאגען „דוא“ אונד אמאל „איהר.“ דאס איז געווען אום צו עטאבלירען זיין אַלטע בעקאנטשאפט אונד מיך אימער רופען „דוא.“ אָבער איך האב איהם אנגעשפראָכען מיט דעם וואָרט „איהר“, אונד אזוי איז עס געבליעבען.

ער איז מיר נאָר ניט געפעלען געוואָרען פון דער ערשטער מינוט אן, האב איך אין איהם דערקענט א מיאוס'ן לומפ, אונד דיא אייפערזוכט האט זיך באלד אין מיר ערוועקט. פערנעסט ניט, אז דאס איז געווען, נאך איידער ער האט געזעהן מיין פרוי.

אָבער עס איז געווען מערקווירדיג, א וואונדערבארע אונד געהיימיספאלע קראפט האט מיך געטריעבען דערצו איך זאָל איהם ניט דערווייטערן פון מיין הויז. אין געגענטהייל, איהם נאך מקרב צו זיין. איך האב גאַנץ לייכט געקענט אויספיהרען, ער זאָל צו מיר מעהר ניט קומען. איך האב נאָר בעדאַרפט מיט איהם גאַנץ קאַלט רעדען אונד איהם ניט פאַרשטעלען מיין פרוי. אויף אזוי פיעל וואָלט ער שוין געדוים פערשטאַנען, אז איך ווינש איהם ניט אַלס קיין גאַסט, אונד ער וואָלט געוויס מעהר ניט געקומען. אָבער ניין! איך האב אָנגעהויבען צו רעדען פון זיין פידעל-שפיעלען. ער האָט מיר אפילו געזאגט, אז ער האט שוין אויפגעגעבען פידעל-שפיעלען, נאָר איך האב גראַדע געהערט, אז ער האט מעהר וויא אימער געד שפיעלט.

ער האט זיך דערווייל עראינערט, אז איך האב אויך אמאל געשפיעלט פידעל, אָבער איך האב געענטפערט, דאס איך האב שוין זייט יאהרען דעם פידעל אין דער האנד ניט גענומען, וועהרענד מיין פרוי אָבער, איז מוזיקאַליש אונד שפיעלט ציעמליך גוט פיאַנאָ.

אויב דאס איז אמת אָדער ניט, אז בייא מענשען גיבט א פאַרנעפיהל פיר שפעטערע ציטרעפונגען, וויל איך דאָריבער יעטצט ניט רעדען. אזוי פיעל ווייס איך אָבער, אונד איך געדענק עס גאַנץ גוט, אז איך האב דאמאלס געשפירט, דאס עטוואַס שוידערדאַפטעס, פיעל שרעקליכערעס וויא איך האב נאך ביז דאמאלס בייגעוואָהנט, קומט איבער מיין הויז. יא, דאס אַלעס האב איך געשפירט וועט

ארויס קימען פון דער בעקאנטשאפט מיט דיעזען מענשען, אונד דאך האב איך ניט געקענט איהם בעהאנדלען אונפריינדליך.

איך האב איהם פאָרגעשטעלט מיין פרוי. עס איז קיין צווייפל, אז זיא האט זיך דאריבער געפרייט. אנפאנגס, וואהרשיינליך, בלויז דערפאר, ווייל זיא וועט האבען דיא געלענעהייט, אז א פירעג־שפיעלער זאך בעגלייטען איהר פיאנא־מוזיק, ווערענס זיא האט זעהר געליעבט; זיא האט אמאל ספעציעל געדונגען דאפיר א פירעג־שפיעלער פון טהעאטער. אָבער וויא זיא האט מיך אנגעקוקט, האט זיא באלך דעראטעהען מיין געפיהל. זיא האט אין מיר געלעזען א וועלט מיט אייפערזוכט.

מיט א זעלטענער קונסט פון בטחאלטען דיא געפיהלען, האט זיא באלד פער־ענדערט דעם פרייזיכען אויסדרוק פון איהר אייגענעס געזיכט, אונד זיא האט מיך וויעדער אָנגעפאנגען צו בעטריגען אונד נארען. איך וויעדער, האב אויך אָנגעהויבען צו שפיעלען דיא דאָלע פון א בעטריגער, אונד איך האב געלאכט פריינדליך, גראדע וויא איך וואָלט געהאט דיא גרעסטע הנאה פון אלעמען.

טרוכאטשעווסקי'ס בליק האב איך גוט שטודירט. ער האט געבליקט אויף מיין פרוי, אונד זיא בעטראכט מיט דערועלבער מיענע וויא יעדער אייסיגעלאטענער לופט, בעוואונדערענדיג איהר ענטוויקלטען בוים, איהרע ברייטע שולטער, איהר רונדעס אונד שעהנעס געזיכט, אונד איהרע גלענצענדע אויגען.

מיין פרוי האט זיך שטארק בעמיהט צו ערשיינען גלייכזילטיג, אָבער זיא האט ניט געקענט פיעל טעמפען דאָנענען. דער תאוה־בליק פון דעם מוזיקער, האט זיא זויא דורכגעשטאָבען. איך האב גאנץ גוט בעמערסט, דאס ווען זייערע בליקען, האבען זיך בעגעגענט, האבען זייערע אויגען וויא אויפגעפלאקערט.

מיר האבען גערעדט פון מוזיק, פון פארוי, פון אלעס אונד פון נאָר ניט, דאס הייסט, מיר האבען געפליידערט, ווייל יעדענ'ס געדאנקען זיינען געווען בעשעפטיגט מיט עפעס אנדערש; מיינע מיט אייפערזוכט; מיין פרוי'ס צו שטיצען מיין אייפער־זיכטיגען צאָרן, אונד טרוכאטשעווסקי'ס מיט מיין פרוי'ס קערפער.

דאן האט ער זיך אויפגעהויבען, אום אוועק צו געהען. ער האט גענומען דעם הוט אין זיין האַנד אונד געשטאנען מיט א שמייכלעל אויף זיינע ליפען, ווארטענדיג צו הערען ואס מיר וועלען זאגען.

איך קען מיך עראינער, אן יענעם אוינגעבליק, ווייל איך האב דאמאלס גאנץ גוט געקענט אויספיהרען, איהם מזהר ניט איינצולאדען, אונד ער וואָלט שוין ניט געמוסט. אָבער איך האב פריהער געקוקט אַיף מיין פרוי אונד דאן צו איהם.

„דענק ניט, אז איך בין אייפערזיכטיג,“ האט בעדייטעט מיין בליק צו מיין פרוי. דאן האב איך איהם איינגעלאדען, ער זאָל נאך קומען אין דעמועלבען אבענד מיט זיין פידעל, אונד ער מיט מיין פרוי וועלען שפיעלען צוזאמען.

זיא האט מיך אָנגעקוקט פערואוונדערט, דאן איז זיא עמוואס רויט געוואָרען אונד אויסגעזעהען מורא צו האבען פאַר מיר. זיא האט בעהויפטעט, אז זיא שפיעלט ניט גוט נענוג. דאס האט מיך נאך מעהר אַנגערעכען, איך זאָל איהם גראדע נאך אמאל ערוכען ער זאָל קומען, כדי איך זאָל זעהען וואס עס קען זיין.

בליסענדיג צו איהם, בין איך פולל געוואָרען מיט האַסס. אלעס אין דעם מענשען האט אין מיר אַרויס גערופען פעראַכטונג. זיין נאקען, זיין ווייסער האַלז, איבער וועלכען עס זיינען אַריבער געהאַנגען קייל־שוואַרצע האַר, זיין לייכטער אונד שפּרינגענדער נאַנג מיט וועלכען ער איז אַרויס, האבען מיך אויפגערייצט וויא א טיגער. איך האב מיר געמוזט אליין צו געבען, אז זיין גענענוואַרט פייניגט מיך, אונד איך האב צו מיר געמורסעלט:

„איך וועל עס אזוי איינריכטען, אז איך זאָל איהם ניט זעהען ווען ער וועט דאָ זיין.“

„איז דאס מעגליך, אז איך האב מורא פאַר איהם?“ האב איך מיך אליין געפרעגט. „ניין, איך האב פאַר איהם קיין מורא ניט, דאס וואָלט געווען צו ניערדיג פון מיין זייט; איך וואָלט מיך אליין בעדאַרפט פעראַכטען.“

מיט אַזעלכע ווערטער אונד געדאַנקען האב איך מיך געטרייסט, אונד איהם בעגלייטענדיג אין קאַרירדאָר, האב איך איהם נאך אמאל איינגעלאדען צו קומען אבענד מיט דעם פידעל. איך ווייס, אז מיין פרוי האט געהערט מיין שטימע. ער האט מיר פערשפּראַכען צו קומען, אונד איז אוועק.

אַבענד איז ער ערשיענען מיט דער וויאָלין. אָבער אַלעס איז ניט צוגעגאַנגען גלאַט. ער האט ניט געבראַכט דיעזע נאָמען וואס זיין האבען בעדאַרפט, אונד דיא נאָמען וואס ער האט געהאַט, האט מיין פרוי ניט געקענט שפיעלען, אָהנע פריהער איבונג צו מאַכען.

איך האב זעהר ליעב געהאַט מוזיק. איך האב אַלזאָ געגעבען איין עצה וואס פאַר א נאָמען זיין זאָלען אויסקלייבען אונד שפיעלען. זיין האבען געשפיעלט עמליכע ליעדער אָהן ווערטער.

דאן א סאַנאַטע פון מאַצאַרט.

ער האט געשפיעלט אויסגעזיכענט. דער טאָן פון דער וויאָלין איז געווען קרעפטיג, אָבער דאָך זיס אונד צערמליך.

קין שווערע זאכען אין שפיעלען זיינען איהם ניט געווען בעקאנט. ער האט אלעס געקענט שפיעלען. איך האב אָפּט געשטודירט זיין געזיכט, אונד וויא ער האט אָנגעפאנגען צו שפיעלען, איז דאס געוואָרען ערנסט אונד זעהר סימפאטיש.

עס איז קיין צווייפּעל, אז ער איז געשטאַנען פיעל העכער אין דער מוזיק אלס מיין פרוי. ער האט איהר מעהרערע מאָל אויסגעהאַלפּען, געראטהען, אונד דאָך, אויף א העפליכער ארט, געלייבט איהר שפיעלען. מיין פרוי וויעדער האט אויסגעזעהן, זיך צו אינטערעסירען נאָך מיט דער מוזיק, אונד איז דערבייא געווען גאַנץ נאָטירליך ליעבענסווירדיג.

איך האב דעם גאַנצען אבענד געשפיעלט קאָמעדיע. איך האב מיך פערשטעלט ניט נאָר פאַר זייא, זאָנדערן אויך פאַר מיר אליין. איך האב אָנגענומען א מיענע, גראדע וויא אלעס וואס געהט פאַר, אינטערעסירט מיך אויסעראַרדענטליך. אין אמת'ן אָבער, האט דיא אייפערזוכט מעהרערע מאל אָנגעכאַפּט מיין הערץ, וויא מיט אייזערנע צוואנגען, אונד פון איין אנגריף צום צווייטען, האט דער שמערץ ניט נאכגעלאָזען.

פון דער ערשטער מינוט אָן, וואס ער האט זיך בעגעגענט מיט מיין פרוי, האב איך גאַנץ גוט בעמערקט, אז ער האט אין איהר געזעהן א פרויענציימער מיט וועלכער עס וואָרט נאָר ניט שלעכט געווען זיך גוט בעקאנט צו מאַכען, אונד דאבייא אויסניטצען עפעס א געלעגענהייט.

וויא אזוי איך האב דאס דעראטהען, קען איך נאָר זאגען, אז עס שטאַמט דערפון, וואס איך אליין בין אויך אמאל אזוי געווען, אונד איך האב פערשטאַנען צו געבען דעמזעלכען אורטהייל איבער אנדערע. וואָלט איך געווען פון אימער איין אנשטענדיגער אונד אונבעפלעקטער מענש אין דיעזער בעציהונג, בין איך זיבער, אז איך וואָגט נאר ניט געהאט אזעלכע געדאַנקען. אָבער איך האב בעטראכט דיא פרוי וויא מיסמענס מענער טהון עס, דערפאַר האב איך איהם פערשטאַנען אונד מיך געקוועלט.

עס האט מיך איבערהויפּט נאָך מעהר געערנערט דאָריבער, הייל איך האב געוואוסט, אז מיין פרוי האט מיך, אין גרונד גענומען, געהאסט, אונד דיעזעס גע-
פיהל איז נאָר אונטערבראַכען געוואָרען דורך אונזערע קערפערליכע תאוות.

דיעזער מענש האט וויעדער געוואוסט, אז ער קען מיין פרוי ניט נאָר פאַנגען, זאָנדערן אויך בעויענען אונד בעהעררשען. ער האט גאַנץ גוט פערשטאַנען וואס פאַר איין איינפלוס זיין שעהנער קערפער קען מאַכען, אונד ער האט בעגריפּען, אז דורך דעם שפיעלען צוזאַמען אונד דורך דעם איינפלוס פון זיין זיסער וואָלדין-מוזיק, מוז

ער ווירקליך איבערהויפט אויף מיין פרוי, וועלכע איז געווען פון איין אויפגעגענדער נאטור.

יא, אונד איך האב דאס אויף געוואוסט. איהר קענט זיך מערקען מיינע שרעקליכע ליידען.

איך האב אונגעהייער געליטען פון דער אייפערזוכט. אבער א געהיימיניספאלע מאכט, געגען מיין ווילען, האט מיך געטרעבען דערצו איך זאל שווייגען. איך בין צו איהם ניט נאָר געווען העפליך, זאָנדרען אויך פריינדליך.

אויב איך האב עס געטהאן צוליעב מיין פרוי אום איהר צו צייגען, אז איך בין ניט אייפערזיכטיג, אָדער צוליעב מיר אליין, כדי מיך אָבצונאַרען, ווייס איך יעצט ניט גענוי. דאס איז בייא מיר פעסט געשטעלט, אז איך בין ניט אימשיטאנדע געווען איהם אַרויס צו צייגען וויא ווייט איך האָס אונד פּעראַכטע איהם. ווען איך וואָלט איהם ווירקליך געקענט אַרויס צייגען מיינע געפיהלע, דאָן האב איך איהם בעדאַרפט דורכבויערן מיט מיין קינושאל.

ווען מיר זיינען געגאַנגען צו טיש, האב איך איהם נאך אַליין דערלאָנגט וויין, געשפּראַכען זעהר בענייסטערט פון זיין שפּיעלען, מיך מיט איהם אונטערהאַלטען אונד זעהר געלאַכט פון זיינעם א וויטיק, אונד דאָן האב איך איהם איינגעלאָרען, ער זאל קומען נעכסטען זונטאג צו מיטאג אונד עפעס שפּיעלען. איך האב איהם געזאגט, אז איך וועל נאך איינכאַדען אייניגע בעקאַנטע, זייא זאלען קומען אונד איהם הערען שפּיעלען.

מיט א פאאר טעג שפעטער, בשעת איך בין אהיים געקומען מיט מיינעם א בעקאַנטען, איז מיר פּרוּצלינג שטאַרק שווער געוואָרען אויף'ן האַרצען. איך האב עס מיר אליין ניט געקענט ערקלערען פון וואָגען עס קומט. אַלס איך בין דורך געגאַנגען דעם קאָרידאָר, האב איך מיך אן עטוואס דערמאָהנט. ווען איך בין אַרײַן אין מיין צימער, האב איך מיך ניט געקענט צוריק האַלטען, אונד זיך געטשולדיגענדיג בייא מיין פריינד, בין איך אַרויס געגאַנגען נאכצוזעהען, אויב מיין פּערדאַכט איז ריכטיג.

יא, איך האב קיין טעות ניט געהאט. זיין אויבערראַק איז דאָרט געהאַנגען, דאס בלוט איז אין מיר באַלד אויפגעקאַכט געוואָרען.

וואס טהוב ער דאָ ? ווער האט איהם גערופען? קומט ער שוין אליין, אָהן מיין איינלאָדונג ?

אלע דיעזע פּראַגען האבען געפונען פּערשיעדענע אַנטוואָרטען אין מיינע גע-

דאַנקען.

איך בין אריין אין פראנט-צימער, דאָרט האב איך געטראָפּען מיין לחצין זיטצענדיג איבער אַ בוך. דאס קינדער-מעדכען האט זיך געשפּיעלט מיט דיא קלענערע קינדער. פון דעם זאלאָן זיינען געקומען מוזיק-מענער פון דער פּיאנאָ

דאָן האב איך געהערט זיין שטימע. מיין פרוי האט געענטפּערט, אונד ער האט וויעדער געזאגט גאַנץ דייטליך:

„אַבער, ניין, ניין!“ אונד נאך עפעס. עס האט אויסגעזעהען, אז ער האט געוואָלט אריבער שרייען איהרע פּיאנאָ-מענער.

גאָט אין הימעל! עס איז געווען א שרעקליכער מאַרטער. ווילד, שטירמיש אונד בריווענד האט אין מיר געקאָכט דאס אויפגערענטע בלוט. נאך ביז צום היינטיגען טאג שרעק איך מיך פאַר יענע געדאַנקען.

מיין הערץ איז פּלוצלינג געבליעבען שטעהן; זיך צוזאַמענגעפּרעסט, אונד דאָן וויעדער אָנגעפּאַנגען צו קלאַפּען וויא מיט א האַמער.

דאס שטאַרקסטע געפּיהל, וואס בעגלייטעט אימער א מענשען נאך א פּירכ-טערליכען צאָרן, איז געווען מיטלייד מיט מיר זעלבסט.

איך האב געוואָלט וויינען.

„זיא בעליידיגט מיך,“ האב איך געמורמעלט, „פאַר מיינע קינדער אונד פאַר מיין דיענערשאַפט.“

איך האב געוואָלט געהען, נאָר איך האב ניט געקענט. איך האב אליין ניט געוואוסט וואס אָנצופאַנגען. דאס קינדער-מעדכען האט מיך אָנגעקוקט מיט א בליק, גלייך וויא זיא וואָלט מיך פּערשטאַנען.

„יא, איך מוז אריין געהען,“ האב איך מיר געטראַכט. אונד דערבייא האב איך געעפּענט דיא טיהר, אָהנע צו וויסען וואס איך טהו.

ער איז געזעסען געבען פּיאנאָ, מיט זיינע כאַנגע אונד ווייסע פינגער אויף דיא קלאַפּערס, אונד עס האט אויסגעזעהען, אז ער האט זיך נאָר-וואס דאָרט אַוועק געזעמלט, אום צו צייגען מיין פרוי דיא טענער. זיא איז געשטאַנען געבען איהם מיט א געעפּענטעם נאָטעך-בוך. זיא האט מיך בעמערקט, אַדער, וואָהר-שיינליך פּריהער געזעהען קומען, אונד זיא האט מיך אָנגעקוקט מיט איהרע גרויסע אויגען. אויב זיא האט זיך דערשראָקען אונד אזוי קונסטפּאַל צוריק געהאַלטען דיא שרעק, אַדער מיין אונערוואַרטעטע ערשיינען האט איבער איהר קיין איינדרוק גע-מאַכט, קען איך יעמאָל נענוי ניט וויסען. איך האב געזעהען, אז זיא איז רויט געוואָרען, אָבער ניט כאַלד, זאָנדרען ערשט שפּעטער.

„וויא דאס פרייט מיך טאָקי, וואס דוא ביסט געקומען,“ האט זיא געזאגט מיט איין אונפערשעהמטער מיענע, פערשטעהענדיג גאנץ גוט דעם אונרוהיגען אויס־דרוק אויף מיין געזיכט. „מיר האבען בעשלאַסען עפעס אַנדערש צו שפיעלען, ניט דאס וואס מיר האבען געשפיעלט לעטצטען זונטאג.“

דאס וואָרט „מיר,“ מיינענדיג זיך אונד איהם, האט מיך געשטאַכען וויא מיט מעסערס. זייא זיינען שוין אַזאָ געווען א פאאר מחותנים, וועלכעס איך האב ניט געוואָלט דערלאָזען.

איך האב ווידער אנגעפאנגען מיך צו פערשטעללען, אונד איהם בעגריסט. וואס דען האב איך געקענט טהון? עס איז דאָך אזוי דיא מאָדע!
וואס איך האב געפיהלט, האב איך ניט בעדאַרפט אַרויס צייגען, ווייל איך האב דאָך קיין אורזאכע געהאט. דאָן, פערשטעהט איהר, האב איך אלץ געוואָלט ווייזען, אז איך בין ניט אייפערזיכטיג, אַבוואָהל דיא אייפערזוכט האט געריסען שטיקער פון מיין האַרץ.

ער האט זיך באַלד אויפגעהויבען, מיר געגעבען דיא האנד, אונד האט אָנ־געפאנגען מיר צו ערקלערען דיא מוזיק־שטיק וואס ער האט געבראַכט. ער האט דערבייא געשמייעלט, אונד איך בין זיכער, אז מיינע ערפאהרענע אויגען האבען אין זיין שמייעלעלע ענטדעקט שפאַט. אַלס ענטשולדיגונג פון זיין ערשיינען, האט עס געהייסען, אז ער איז געקומען בלוז צוליעב דעם, אום זייא זאָלען קענען זיך איינפערשטעהען אין דער מוזיק וואס זייא זאָלען שפיעלען נעכסטען זונטאג, אונד אזוי האט ער געבליקט צו מיין פרוי, אונד זיא האט צוגעשטימט מיט א בליק.

דאכט זיך אַלעס איז געווען אזוי גאַטירליך אונד איינפאַך, אז איך האב אַבסאָלוט קיין אורזאכע געהאט מיך אויפצורעגען. אָבער דאָך בין איך געווען אין מיר איבערצייגט, אז זייא זאגען ביידע ליגען, אונד זייא האבען זיך פּעראייניגט אום מיך צו בעטריגען אונד נאַרען.

דיא מענער פון אונזער גראד, זיינען אַלע אייפערזיכטיג. זייא האבען טויענדער אורזאכען, אָדער זייא זוכען טויענדער אורזאכען, אום אייפערזיכטיג צו זיין. דער אַנגרף פון אייפערזוכט, איז עפעס וויא א שום דורד'ן קערפער אונד האַרץ, בלוז מיט דער אויסנאָהמע פון דעם שמערץ. דאס רייסט, אמאל טהוט עס מעהר וועה, אונד אמאל וועניגער. דער שמערצליכסטער אַנגרף פון אייפערזוכט אויף דעם מאַן איז, ווען ער זעהט זיין פרוי מיט דעם מאַן אויף וועלכען ער איז אייפערזיכטיג, אין אַזא צוזאַמענקונפט, וואו זייא מווען זיך בעריהרען. איך רעכען אונטער דעם

דיא בעריהרונג אויף בעללער, דיא בעריהרונג פון דעם ארצט (אין נאמען דער קונסט!) אונד דיא בעריהרונג בייא דער מוזיק.

אין אזעלכע פעלע קען מען דאָך פערשמעהן, אז עס איז אונמעגליך זיך אויס־צומיידען. אין 99 פעללע קען אויך דיא בעריהרונג קיין אונאנשמענדיגע בעדייטונג האבען. אָבער שכל אונד לאָגיק פערשווינדען בייא אין אייפערזוכטונגען מאן. אזא צוזאמענקונפט בויערט איהם דורך וויא מיט גיפטיגע פיילען.

פון דער אנדערער זייט וויעדער, איז דיעזע אייפערזוכט נאָנץ גוט בעגרינדעט. אין מייסטען פעלע, נואו עס האט געפיהרט, אז א מאן אָדער א פרוי זאָל ברעכען דיא הייראטסהס־מרייהייט, איז דאס נאָר געווען דורך מוזיק.

דיא מוזיק! דיעזע זיסע געטטין וואס פיללט אויס אונזער זעלע מיט הימד לישעס פערנגיגען, ווערט אויך אריין געשקעפט אלס א ווערקצייג פיר אונזערע תאוות. עס ווערען פערפאסט אונד געשפיעלט אויפגענדע טענער, איינדריינגענדע, אויפריהישע אונד בלוט אויפקאכענדע סאָנאַטען, ביז מיר פערגעסען אין דער ריינ־הייט אונד געבען זיך איבער דעם שמוציגן.

אָבער זיך צוריק קעהרענדיג צו מיין בעגענונג, האט עס אויסגעזעהען, אז זייא זיינען זעהר אונרוהיג געוואָרען. דאס איז געווען דערפאַר, ווייל איך בין א היבשע צייט געשטאַנען וויא א גולם אונד גאר ניט געוואוסט, אָדער גאר ניט געקענט רעדען. איך בין געווען גראַדע וויא איין איבערגעקעהרטע פלאַש, וועלכע, דערפאַר וואס זיא איז צו פול, קען פון איהר גאר ניט אַרויס רינען. איך האב איהם געוואָלט זידלען, בעליידיגען, אַרויס וואַרפען אונד שלאָגען, אָבער איך האב גאר ניט געקענט טהון; אין געגענטהייל, דיא עטיקעטע — דיעזע אונפערשעהמטע פּראָסטיטוטקע! — איז ערשיענען פאַר מיינע געדאַנקען, אונד מיר געמאַכט פאָרוורפע דערפאַר וואס איך האב זייא געשטערט.

איך האב געקעמפט שווער מיט מיר אליין, אונד זיך בערוהיגט. דאס הייסט, איך האב בערוהיגט מיין געזיכט אונד מיין האלטונג. אָבער דיא אייפערזוכט האט אין מיר געברענט וויא א העלישעס פייער.

ער איז אונטערדעסען נאך געבליבען אזוי לאַנג, וויא עס איז נעטהיג געווען, אום אָבצושוואַכען דעם איינדרוק פון מיין אויפגעגענטעס ערשיינען. דאן האט ער פערלאָזען דאס הויז, אונגעפעהר מיט אזא בעשלוס, אז ער וועט מאַרענען נאך אמאל קומען אום מיט מיין פרוי עפעס איינצושטודירען. איך האב איהם בעגלייטעט מיט העפליכקייט ביז צום קאָרידאָר, אונד איך האב הערצליך געדריקט זיין ווייכע אונד ווייסע האַנד.

וואס דען האב איך געקענט טהון? יא, דיא עטיקעטע האט מיר געהייסען,
אז דער מאן וואס איז ערשיענען צו רויבען מיין גליק, צערשמערען מיין רוה, שענדען
מיין נאמען אונד רואנירען מיין פאמיליע — דיעזען מוז איך בעגלייטען, דריקען זיין
האנד אונד זיין פריינדליך!
פוי! א מיאוס'ע וועלט!

22.

דעם נאנצען טאג אָבער, האב איך ניט געשפראָכען מיט מיין פרוי, טראָטן
דעם וואס מאַדאָם עטיקעטע האט מיר איינגעראַמט אין אויער, אז איך האב קיין
רעכט, אז איך האב קיין אורזאכע, האבען דאָך מיינע אינערע געפיהלע מיך בעד
זיענט. דער מוטא האט מיר געפעהלט זיך ווייטער צו פערשמעללען.
זיא וויעדער האט געפונען אויסריידען זיך צו מיר צו דערנעהנטערן. אָבער
א בליק אויף איהר, האט אין מיר אַרויס גערופען אזא האס, אז איך האב מיך פאַר
מיר אליין דערשראָקען.

ווען מיר זיינען געגאנגען עסען, האט זיא מיך געפרעגט, אין דער גענענווארט
פון דיא קינדער, ווען איך וועל וויעדער פאָהרען, ווייל זיא האט געוואוסט, אז
געשעפטען רופען מיך אוועק. איך האב איהר דאַרויף געענטפערט. דאָן האט זיא
מיך געפרעגט, אויב איך בעדאַרף ניט עפעס אויף דער ריזע. דאַרויף האב איך
שוין ניט געענטפערט, זאָנדערן איך בין געזעסען שטיכל, קיין וואָרט גערעדט אונד
אזוי האב איך צוריק געקעהרט אין מיין צימער.

אין דער לעמזמער צייט האט זיא אויסגעמיעדען מיין צימער, איבערהויפט
אבענד. פלוצלינג האב איך געהערט איהרע טריט. אין מיר איז ענטשמאנדען דער
שמוטציגער אונד שרעקליכער געדאַנק, אז מיין פרוי קומט דערפאַר צו מיר אונגע-
ריכט, ווייל איהרע זינד מיט דעם מוזיקער טרייבט זיא אין מיין גענענווארט, אום
מיט איהר העסליכע ליעבע צו מיר צו פערבאַרגען איהר פערברעכען.

איך האב געשוידערט. איך האב געשפירט דיא טראָפענס שווייס אַרויס
זעמצען אויף מיין שטערן, אונד דאָן אַרונטער קאַפען אויף מיינע קליידער. איך
האב אַרויס געצויגען מיין טאַשענטוך אונד מיך אָבגעווישט.
„קומט זיך ווירקליך?“ האב איך מיך געפרעגט. „ווען דאס איז דער פאַלל,

דאָן איז מיין פערדאַכט ריכטיג“..

דער האַסס האט אין מיר געשטיעגען מיט יעדען אויגענבליק. איך האב געד
שפירט וויא עפעס שטיקט מיך אין האַל. עס האט אויסגעזעהען, אז דיא קופט

פערשווינדעט פון ארום מיר. דאן בין איך געבליעפען וויא אָהנמעכטיג. קיין גליעד
אונד קיין אָדער האט זיך אין מיר געריהרט, בלויז איהרע שריט האבען זיך אַלץ
געהערט געהנטער אונד געהנטער. איך האב געטראַכט, אַז זיא געהט נאָר פארבייא
געבען מיין טיהר צום זאַלן. אָבער מיין טיהר האט זיך געעפענט, אונד פאַר מיר
איז ערשינען דיא גראַציעזע, אונד הויכע געשטאַלט פון מיין פרוי. אויף איהר
געזיכט איז געלענען א מיענע פון ערשראַקענער נאכפאַרשונג, וועכעס זיא האט
זעהר געוואַלט פערבאַרגען, אָבער איך האב דאס גאַנץ גוט געזעהען אונד אויך
געוואוסט דיא אורזאַכע.

איך האב געמיינט, אַז איך ווער דערשטיקט, אַזוי האט זיך אין מיר אנגע-
זאַמעלט דער אטהעם. ענדליך האב איך ארויס געלאָזען א גרויסען אונד לאַנגען
זיפן, אויסגעשטרעקט מיין האַנד אויפן טיש, גענומען א ציגאַרעטע מיט איין האַנד,
אונד מיט דער אַנדערער זיא אָנגעצונדען.

„וואס איז דאס?“ האט זיא געפרעגט. „אַזוי וויא איך בין נאָר אריין געקומען,
האסטו שוין אָנגעפאַנגען צו רויכען?“

זיא האט זיך אוועק געזעטצט געבען מיר אויף דער סאָפּע אונד אנגעלעהנט
איהר קאַפּ אן מיין שולטער. איך האב מיך אָנגעווענדעט, אום זיך מיט איהר ניט
צו בעריהרען.

„איך זעה“, האט זיא אָנגעפאַנגען, „אַז דוא ביסט אונצופריעדען דערמיט,
דאס איך זאָל שפּיעלען נעכסטען זונטאג?“
„געוויס ניט!“ האב איך שנעל געענטפערט.

„מיינסטו, אַז איך פערשטעה ניט?“

„דאן גראַטוליר איך דיך וואס דוא פערשטעהסט. עס איז שוין ווירקליך
צייט געווען. דיר איז אָבער ליעב יעדע געמיינהייט, וועלכע איך האַסט אונד
פעראַכטע.“

„ווען דוא פאַנגסט אן צו זידלען, דאן געה איך מיר אוועק.“

„געה! געה! קענסט געהען וואוהין דוא וויכסט! זאַלסט אָבער וויסען, אַז
ווען דיא עהרע פון דער פאַמיליע איז בייא דיר ניט טהייער, דאן וויל איך מעהר
דיין פנים ניט זעהען — געה דיר צום טייפּעל! — אָבער, מערק דיר, דיא עהרע פון
דער פאַמיליע...“

„וואס איז? וואס!“

„געה! האב איך דיר געזאגט. געה! אום גאַטעס ווילען, געה אַוועק פון
דאַנען, איך זאָל דיר ניט זעהען!“

אָבער זיא איז ניט גענאנגען. זיא איז געבליעבען. האט זיא געוואָלט שפיעלען דיא ראָלע גלייך וויא זיא פערשטעהט מיך ניט וואס איך מיין, אָדער האט זיא מיך ווירקליך. ניט פערשטאנען? דאס קען איך גענוי ניט וויסען. זיא האט יעדענפאלס פאָרגעשטעלט דיא אונשולדיגע בעליידיגטע.

„איך קען שוין פון דיר ניט אויסהאַלטען, דוא ביסט אונערטרעגליך,“ האט זיא געזאגט, אָדער נאך עטוואס שרעקליכעס, אום מיך צו ערגערן. „נאכדעם וויא דוא האסט דיר געקענט אזוי בענעהמען געגען מיר ווען מיין שוועסטער איז דערבייא געווען, דאן וואונדערט מיך שוין ניט איבער קיין זאך.“

זיא האט מיך דאָ דערמאָהנט אן א פאַלל, ווען איך האב זיא בעליידיגט אין דער געגענווארט פון איהר שוועסטער, אונד זיא האט געוואוסט, אז דאס האט מיך נאכהער זעהר געערגערט.

„יא,“ האב איך מיר געטראכט, „זיא בעליידיגט, בעשמוטצט אונד קריינקט מיך ביז צו טויט, אונד צום סוף האלט זיא מיך נאך פאַר דעם שולדיגען.“

מיין צאָרן האט געשטיעגען נאך מעהר וויא פריהער. צום ערשטען מאל, זייט איך בין געווען פעהרייראטהעט, האב איך געפיהלט דעם וואונש, אויסצודריקען דיעזען צאָרן אין טהאטען. איך בין אויפגעשפרונגען, גלייך וויא א שלאנג וואָלט מיך געביסען. אָבער אין דעמוזעלבען אויגענבליק האב איך מיך דערמאָהנט וואו איך בין אין דער וועלט, אונד מיך געפרעגט:

„איז דאס רעכט, אז איך זאָל מיך לאָזען הינרייסען פון מייין צאָרן?“

„יא, עס איז גאנץ רעכט,“ האב איך מיר געענטפערט, „דאס וועט זיא וועינגסטענס דערשרעקען.“ איך האב אָפגעלאָזען מייין וואוטה וויא דעם דאָמפף פון א מאַשין, אונד איך האב מיך נאך געפרייט דאָריבער, וואס איך קען ווערען אזוי אויפגערגעט.

„נעה ארויס פון דאָנען!“ האב איך געדונערט, „אָדער איך ערמאָרדע דיר!“ איך האב זיא אָנגענומען בייא איהר האַנד, אָבער זיא איז דאָך געבליעבען. דאָן האב איך זיא פעסט געפאַקט, אומגעדעהט אונד איהר געגעבען א העפטיגען שטויס.

„וואס איז מיט דיר?“ האט זיא געפרעגט דערשראָקען בליקענדיג אין מיינע

ווילדע אויגען. „ביסטו משוגע געוואָרען?“

„אָרויס!“ האב איך געשריען נאך שטאַרקער, „דוא מאַכסט מיך משוגע מיט

דיין געגענווארט! נעה! זאג איך דיר, נעה! אָדער איך בין ניט פעראַנטוואָרטליך

פאַר מיר!“

איך האב מיך אבגעלאָזען צום שגען פון מיין ווילדער אויפרעגונג. איך האב געוואָלט עפעס טהון, וואס איך האב נאך ניט בענאנגען זייט איך האב מיט איהר חתונה געהאט, דאמיט, וויא איך האב שוין פריהער בעשלאָסען, זיא איבערצור שרעקען.

דאס זיינען דיא מענער, כמעט אלע — זייא ווילען ניט זייערע פרויען זאָלען פאר זייא האבען רעספעקט, זאָנדערן מורא; צימערן פאר זייא וויא דיא ניעדריגע שקלאַפין פאר איהר הערין.

עס איז אין מיר ענטשטאנדען א וואונש זיא צו שלאגען, אונד שלאגען אזוי לאַנג, ביז זיא זאָל שטארבען אונטער מיינע הענד. דאמאלס איז אין מיר ענטר שטאנדען א געדאנק, אז איך דארף דאס ניט טהון. ניט דערפאר ווייל איך וועל דערמיט טויטען דיעזע וואס האט מיר אנפערטרויעט איהר עהרע, יוגענד אונד קעפען, זאָנדערן ווייל איך אליין וואָלט דערפאר געהאט א שוואַרצען סוף.

איך בין צוגעלאָפען צום טיש, געכאַפט א שווערען געגענשטאנד פון מיין שרייב־טיש, וואס האט געדיענט אלס שווער־געוויכט אויף מיינע פאַפירען, אונד דאס געשליידערט נעבען איהר אויף דער ערד. דאן האב איך געכאַפט א לייכטער אונד איהם געשמיסען נעבען איהרע פיס, אונד צום שלום האב איך דאסזעלבע גע־טהאן מיט א באַראָמעטער וואס איך האב אַרונטער געריסען פון דער וואַנד.

„געה!“ האב איך געשריען מיט פערטרוקענטע ליפען אונד א הייזעריגער שטימע, „געה! שמעה מיר ניט פאר דיא אויגען, ווייל איך בין מעהר ניט פער־אַנטוואָרטליך פאר מיינע טהאַטען!“

איך קען מיך גאַנץ גוט עראינערן אן יענעם בליק וואס זיא האט מיר צוגע־וואַרפען. ער איז געווען מיט אזוי פיעל האַס אונד פעראַכטונג, אז איך שוידער נאך יעמצט מיך דערמאָהנענדיג אן איהם.

אונד, ווירקליך, וואס דען האט געקענט ליעגען אין יענעם בליק ווען ניט האַס אונד פעראַכטונג? עס איז ניט געטהיג צו וויסען דיא אורזאַכע וואס האט זיא געפיהרט אין מיין צימער. זיא איז יעדענפאַלס געקומען, אונד צערטליכקייט פון מיין זייט, וואָלט געוויס געענדערט דעם שמוציגסטען בעשלוס, ווען זיא וואָלט אפילו אַזעלכען געהאט.

זיא האט מיר געגעבען יענעם שרעקליכען בליק, אונד איז אַרויס פון צימער. מיין וואומה אונד אויפרעגונג, האבען זיך באלד אבגעקיהלט. איך בין געוואָרען רוהיג, נאָר מיין הערץ איז מיר געווען טרויעריג. איך האב אליין ניט געוואוסט

וואס צו טהון. פון איין זייט האט מיך געפרייט דער סקאנדאל, אונד פון דער אנדערער זייט האב איך חרטה געהאט.

„וואס וויל איך האבען פון איהר?“ האב איך מיר געטראכט. מיינע פער-פלאנטערטע געדאנקען האבען מיר געזאגט: „א מצוה אויף איהר, זיא האט עס עהרליך פערדיענט; זיא ווייס נאָנץ גוט, אַז מיך קריינקט איהר אויפֿהירונג, אונד זיא דאַרף עס ניט טהון.“ דאָן האט זיך מיר וויעדער געדאַכט: „האב איך איהם דען ניט אליין אריין געבראַכט אין הויז? האב איך ניט מיט איהם גע-שפראָכען וויא מיט איין אַכטען פריינד? איז זיא ניט מיין פרוי אונד דיא מוטער פון קינדער, וועלכעס איז דער בעסטער שומץ געגען פרעמדע מענער? וואס איז פאַר איין אונטערשיעד אויב ער שטודירט מיט איהר מוזיק, אָדער א פידלער פון טהעאַטער האט בענלייטעט איהר פיאנאַ-שפיעלען?“

אָבער איך בין ניט אימטשאַנדע געווען צו ענטשיידען צווישען רעכט אונד אונרעכט. אייפערזוכט, איבערהויפט, האט וועניג צו טהון מיט לאַגיִק. מיין בלוט האט געקאַכט אין מיר, אָהנע איך זאָל נאכקלערען אויב דאס איז ריכטיג אָדער ניט.

מיט א שטונדע שפעטער, האט דאס קינדער־מעדען מיר געמעלדעט, אַז מיין פרוי האט געקריגען איין אנפאלל פון היסטעריקע.

פראַסטע, איינפאַכע אַרבייטס־פרויען, וויסען ניט פון דיעזער קראַנקהייט. זיא עקזיסטירט אָבער אזוי אָפט אונטער אונזערע רייכע אונד וואָהלהאבענרע דאַמען, נראַדע וויא הונגער אונטער דיא קבצנים. איך האב ניט פיעל געטראַכט אונד בין באַלד צו איהר אריין געגאַנגען. זיא איז געלעגען אויף'ן בעט, געוויינט, געבליפעט, געלאכט אונד געציטערט. אונד האט ניט געקענט אַרויס רעדען א וואָרט. עס האט אויסגעזעהען, אַז איהרע אויגען ווילען אַרויס שפרינגען פון קאַפּ.

ניין, זיא האט זיך ניט פערשמעלט, וועניגסטענס ניט דיעזעס מאל. זיא האט ווירקליך געליטען; דיא היסטעריקע האט זיא ערגריפען.

האב איך מיט איהר געהאט מיטלייד? איך קען ניט גענוי בעשטימען, אָבער איין זאַך ווייס איך, אַז איך האב געפיהלט, דאס מיין אויפֿרעגונג האט גע-ווירקט, אַז איך בין דער העררשער, אונד איך האב געשפירט א שטיקעל פליכט צו לינדערן איהר שמערץ.

איך האב באַלד געשיקט נאך א דאָקטאָר, דיעזער האט עפעס געגעבען צו גערויגען איהרע נערווען, אונד איך האב געוואַכט געבען איהר בעט דיא נאַנצע

נאכט. איך האב צייט געהאט, וועהרענד איהרע ליידען, מעהרערע מאל צו בע-
טראכטען איהרע שעהנע גליעדער, איהר גראציעווען קערפער, אונד, מיט דיא גע-
פיהלען פון א בעסטיע האט מיר באַנג געטהאָן אזא גוטעס אונד ניטצליכעס
ווערקצייג צו פערלירען...

אַרום פאַרטאג איז זיא רוהיג געוואָרען, אונד מיר האבען זיך איבערגעבעטען.
עס איז נאַטירליך איבריג צו דערזעהלען, אַז דיעזעס איבערבעטען איז וויעדער גע-
קומען אויף גרונד פון אונזער אלט-בעקאַנטע „ליעבע“.

מיר האבען דאן גערעדט, געשפראַכען, אונד אין מיינער אונפערשעהמטהייט,
האב איך איהר מודה געווען אז איך בין אייפערזיכטיג אויף טרוכאַטשעווסקיין. צו מין
ערשטוינונג, האט דאס זיא גאר ניט איבערראשט. זיא האט געלאַכט, אונד מיר
האט עס אויסגעזעהען, אַז אין דיעזען געלעכטער ליענט אונגעפעהר דיא מיינונג:
„שעהנע פערליעבעניש! האב איך שוין ניט געפונען קיין בעסערן תכשיט?“

„זאג מיר נאָר, איך בעט דיך,“ האט זיא אָנגעפאַנגען. „ביסטו ניט א
גרויסער נאָר? מיט וואס קען אזא מין מענש געפעלען איין אנשמענדיגער פרוי,
אויסער מיט זיין שפיעלען? אָבער ווען דוא זעהסט אין זיין ערשיינען בייא אונז אין
הויז עפעס וואס ערנערט דיך, זאָל עס מיר בלייבען דיא לעטצטע דאגה וואס ער
וועט אהער מעהר ניט קומען. עס וועט מיך ניט קימערן, ווען ער וועט דאָ ניט
זיין אפילו נעכסטען זונטאג, ווען מיר וועלען דאָ האבען ספעציעל איינגעלאדענע
געסט. שרייב איהם, אַז איך בין קראַנק, אונד דערמיט איז צו אַלעמען א סוף.
איין זאך קימערט מיך בלויו, וואס פרעמדע קענען איבער מיר דענקען, אַז אזא
חברה-מאַן קען מיר געפעהרליך זיין, אונד דאָסיר בין איך צו שטאַלץ מען זאָל דאס
אפילו מיינען.“

זיא האט געשפראַכען וואס זיא האט געמיינט. זיא האט געגלויבט אין יעדעס
וואָרט וואס זיא האט אַרויס געבראַכט פון איהר מויל. זיא האט גערעכענט, אַז זיא
וועט זיך קענען איינרעדען געגען איהם א פּראַכטונג. אָבער אין דעם האט זיא
געהאט א טעות. אַכסדינג איז געווען געגען איהר ענטשטום. ערשטענס מין אויפ-
מערקזאַמקייט מיט דער אייפערזיכט, אונד צווייטענס זיין מוזיק.

איך וויעדער, האב נאך אזא לעטצטע סצענע, ניט געהאט דעם מוטא צו
פאַלגען איהר ראטה אונד איהם שרייבען אזא מין בריעף, וואס זאָל איהם אויף
אימער דערווייטערן פון הויז. זונטאג האבען זיך פּערוואַמעלט דיא געסט אין אונזער
הויז אונד מען האט געשפיעלט.

23.

זונטאג בין איך געוואָרען א נאַניץ אַנדערער מענש, גלייך וויא עס וואָלט נאר ניט געשעהען. איך אליין האב מיך בעשעפטיגט פאַרצובערייטען דיא שפייזען אונד געטרענקע, גראַדע וויא עס פאַסט פיר א מוזיקאַלישען אבענד. איך האב אליין אַלעס איינגעקויפט אונד איינגעלאָדען דיא געסט. אום 6 אוהר האט זיך יעדער פערזאַמעלט.

„ער“ איז ערשיענען אין א פראַק אונד דיאַמאַנטען האבען אַרונטער געגלאַנצט פון זיין ברוסט אונד זיינע שעהנע פינגער. ער האט אויסגעזעהען א הערליכער מאַן, פאַסענד פיר דער גרעסטער געזעלשאַפט. ער האט אַלעס געטהאָן קאוואַליער-מעסיג; צו יעדען געשפראַכען שעהן, אַנגענעהם, אונד פאַר אַלעמען געהאט אימער א צושטימענדעם שמייכלעך, גראַדע וויא ער איז אויך פון דער זעלבער מיינונג וואס יענער האט אויסגעשפראַכען. אַלסדינג וויעדער, וואס מען האט אין איהם ניט בעדאַרפט ריהמען, דאס הייסט, זיינע חסרונות, האב איך נאך אַרויס געזעהן מעהר וויא זיינע מעלות. אונד דאס האט מיך זעהר געפרייט, דען איך האב נאַניץ גוט איינגעזעהען, אַז ער שמעהט פיעל ניעדריגער אַלס מיין פרוי. איך בין צופריעדען געווען אין מיר זעלבסט מיט איהרע ווערטער, וואס זיא האט מיר געזאגט, אַז זיא איז צו שטאַלץ דאַריבער זאָגאַר צו געבען יעמאַנדען דיא געלעגעהייט, מען זאָל עפעס מיינען, אַז זיא האט אירגענד וועלכע ניעדריגע געדאַנקען צו דייען, מענשען.

עס האט אָבער ניט פיעל געדויערט, אונד מיין אַנרוהע איז וויעדער ענט-שמאַנדען. איך האב איינגעזעהען, אַז איך וויל מיך אליין טרייסטען אונד מיר איינרעדען פיעל מעהר וויא איך דענק אין דער וואַהרהייט.

אָבער דיא עטיקעטע 1 איך האב געמוזט זיין מונטער, פריינדליך, אונד אויך איהם האב איך געמוזט זאגען שמייכלעך-ווערמער. וויא דאס האט מיך געשמאַכען, ווייסט נאָר איין נאָט דעם אמת, אָבער איך האב געמוזט 1 ניט ווילענדיג האבען מיינע אויגען זיין אויפגעפאַסט וועהרענד דער גאַנצער צייט פון זיטצען ביים טיש, אונד דאן האט מען אַנגעפאַנגען צו שפיעלען.

ער האט אַרויס גענומען זיין וויאַלין, אונד מיין פרוי, וועלכע איז צוגעגאַנגען צו דער פיאַנאַ, האט אַנגעפאַנגען צו בלעטערן דיא נאָמען. יא, איך געדענק יעדע איינצעלהייט פון יענעם אבענד 1 איך עראינער מיך וויא ער האט געעפענט זיין וויאַלין-שאַכטעל, דיא וויאַלין איז געווען צוגעדעקט מיט א געשמריקטען דעקעל פון א

דאמענהאנד; דאן האט ער אויפגעהויבען דיא וויאָלין, אנגעפאָנגען צו פּראָבירען דעם טאָן פון דיא סטרונעס. איך געדענק, וויא מיין פרוי האט זיך שטאַרק בעמיהט צו זיין לאַלטפּליטיג, אונד איך עראינער מיך גאַנץ נוט וויא איך האב אין איהר בעמערקט א לייכטעס ציטערן. איהרע פינגער האבען בעריהרט דיא קלאַפּען פון דער פּיאַנאָ; זיא האט ארויס געבראַכט א טאָן, אום ער זאָל קענען אָבשטימען זיין אינסטרומענט. דאן האבען זייא געוועקסעלט א בליק, וועלכער האט געקענט הייסען „אַנפאַנגען“ אונד אויך עפעס אַנדערש, וואס האט מיך אויפגעקאַכט מיט אייפּערזוכט.

זייא האבען זיך אומגעקוקט צו דיא געסט, ער האט זיך געזעטצט, אונד זייא האבען אָנגעהויבען צו שפּיעלען.

„זייא האבען געשפּיעלט דיא קרייצער-סאָנאַטע פון בעטהאָפּען. קענט איהר דעם ערשטען אַנשלאַג פון דיעזער מוזיק? איז אייך בעקאַנט דיא קרייצער סאָנאַטע?“

פּאָרדניטשעוו האט מיך אָנגעקוקט ווילד אונד אויפגערעגט בייא דיעזע פּראַגען. דאן איז ער שטיל געבליעבען א לענגערע צייט, אונד פּלוצלינג, וויא ער וואכענדיג פון א מאַרטערענדען הלום, האט ער געזאגט:

„עס ליגעט עטוואס שרעקליכעס אין דיעזער קרייצער סאָנאַטע פון בעטהאָפּען! איך מיין דעם ערשטען טהייל. איבערהויפּט — עס ליגעט עפעס שרעקליכעס אין דער מוזיק! וואס איז דיא מוזיק? איך ווייס ניט. וואס וויל זיא? וויא אזוי ווירקט זיא אונד אויף וועלכער ארט מאכט זיא דעם איינדרוק? עס הייסט, אז דיא מוזיק ווירקט אויף אונזער זעעלע, אונד הויבט אויף אין זיסע, פאַנטאַסטישע וועלטען. וויא אזוי זאָל איך דיעזעס געפיהל פּאַרשטעלען? דיא מוזיק ווירקט וואס מיר פּערנעסען זיך אן זיך זעלבסט, אונד מיר שפירען זיך זאַנפט אום הערצען, געהויבען, געטראגען אונד שוועבענדיג אזוי וויא איבער דיא וואָלקען. אונטער דעם איינדרוק פון מוזיק דאַכט זיך אונז אז מיר פיהלען עפעס וויא מיר פיהלען זאָנסט ניט אין אַלטענליכען לעבען; אז מיר פּערשטעהען זאַכען, וואס זיינען אונז זאָנסט אונפּרשטענדליך; אז עס איז אונז מעגליך, וואס עס איז אייגענטליך אונמעגליך. דיא מוזיק ווירקט וויא דאס גענעצען אונד לאַכען: אפילו ווען מיר זיינען ניט שלעך פּעריג, ווילט זיך אונז דאָך גענעצען, ווען מיר זעהן אַנדערע גענעצען, אונד ווען מיר זעהן אַנדערע לאַכען, לאַכען מיר אויף, אפילו ווען עס איז גאָר ניטאָ פון וואס צו לאַכען.

דיא מוזיק ברענגט אונז אין דעמוזעלבען זעלען-צושטאנד, אין וועלכען דער-יעניגער איז נעווען, וועלכער האט זיא פערפאסט. אונזערע זעלען שמעלצען זיך צוזאמען, אונד שוועבען, פליהען אונד דריקען זיך אין א זיסער פעראייניגונג. אָבער וואס דאס איז, ווייס איך ניט. דער פערפאסער — לאָמיר נעהמען בעטהאָפּען, וועלכער האט פערפאסט דיא מוזיק פון דער קרייצער-סאָנאַטע — האט געוואוסט דעם זעלען-צושטאנד וואס האט איהם געפיהרט דיא מוזיק אויפצו-שרייבען. דיעזער צושטאנד האט איהם געטרעבען אזא מוזיק ארויס צו ברענגען; פיר איהם האט דיא קרייצער סאָנאַטע געהאט א געוויסע בעדייטונג. פיר אונז האט עס קיינע בעדייטונג; מיר ווייסען בלויז, אז מיר פיהלען אנהיימליכע, אונגעווענהעליכע, מערקווירדיגע אויפרענגונגען אין אונזערע זעלען.

ווען מען שפיעלט צום ביישפיעל א קריענס-מאַרש, דאן געהען דיא סאָלדאַטען נאך דעם מאקט פון דיא טענער, אונד דער מאַרש האט זיין צוועק ערפיללט. שפיעלט מען וויעדער א טאַנץ אונד מען טאַנצט, דאן האט דיא מוזיק אויך איהר צוועק ערפיללט. ווען דיא מוזיק האט אָבער ניט קיין שייכות מיט א געוויסער האנדלונג, דאן ווירקט זיא בלויז אויפצורעגען, אונד גיבט אונזערע געפיהלע קיין איינציגע מעגליכקייט צו געפינען א בעשטיממען צוועק. אונד דערפאַר ווירקט דיא מוזיק אמאל אזוי שרעקליך אונד פירכטערליך.

אין כינאַ בעלאַנגט דיא מוזיק צו דער רעגיערונג. זיא בעשטימט וואס מען זאָל שפיעלען אונד וויא אזוי מען זאָל שפיעלען. איך בעטראכט דאס פאַר פאָל-קאָמען רעכט. קיינער האט קיין רעכט ניט צו היפּנאָטיזירען יעמאַנדען אונד מיט איהם טהון וואס ער וויל. איבערהויפט, וויא דאַרף מען אזא היפּנאָטיסט ערלויבען צו טהון וואס ער וויל, ווען ער איז איין אונמאַראַלישער מענש ? בייא אונז אָבער, ליענט דיעזעס שרעקליכע מיטעל פרייא בייא יעדען אין דיא הענד.

דיא מוזיק האט דיא קראפט אונז צו היפּנאָטיזירען, אונד דער מוזיקאַלישער היפּנאָטיסט, קען טהון מיט אונזערע געפיהלע וואס ער וויל. ער מעג אונז טרייבען צו אירגענד איין אויפרענגונג, אונד מיר, וויא איך האב שוין פריהער געזאגט, געהען איהם נאך אונד פיהלען ענטוועדער וואס ער האט געפיהלט אָדער וואס ער האט אונז געמאַכט פיהלען. מאַראַליש אָדער אונמאַראַליש, בלייבט זיך דאסזעלבע.

אויב אייך איז בעקאַנט דער ערשמער טהייל פון דער קרייצער סאָנאַטע, דאן וועט איהר זיך געוויס גוט עראינערן אן דיא שטירמישע אונד אויפרענגערע געפיהלע וואס זיא ערוועקט. שטעלט זיך פאַר, ווען דיעזע קרייצער סאָנאַטע ווערט גע-שפיעלט אין א זאַלאַן, וואו עס געפינען זיך דאַמען מיט נאַקעטע, ווייסע הענד אונד

ברוסמען. דיא מוזיק זעהט אויס וויא פייער צו לויפען איבער אונזער בלוט, אונד וועקט, מונטערט אונד רופט ארויס געפיהלע פון אויפרעגונג...

איך ווייס ניט אויב מען דארף אין גאנצען פערביעמען אזא מוזיק, אָבער עס איז זיכער, אַז אונטער א רהיגער אונד אַנשטענדיגער געזעלשאַפט, זאָל זיא ניט געשפּיעלט ווערען. זיא האט דאָרט ניט מעהר קיין צוועק. אויף מיר האט דיא קרייצער סאָנאַטע שרעקליך געוורקט. איך האב געשפּירט אין מיר זיך ערוועקען נייע געפיהלע אונד נייע פעהיגקייטען, וועלכע זיינען מיר געווען אונגעקאָנט. וואס דיא ריכטיגע בעדייטונג איז דערפון געווען, האב איך מיר אליין ניט געקענט ערקלערען.

יא, דאס ווייס איך גאנץ גענוי, אַז איך האב מיך געשפּירט אזוי הויך, אזוי ערהייבען, אַז דאס געפיהל פון אייפּערויכט איז פון מיר פּלוצלינג פּערשוואונדען, אונד עס האט אויסגעזעהען נאָר אַהן א שום ווערטא פאַר מיר.

נאך דעם ערשטען טהייל פון דער קרייצער סאָנאַטע, האבען זייא געשפּיעלט דעם צווייטען טהייל, וועלכער איז שוין ניט אזוי אויפּרעגענד, אונד דאָן דעם שלום, וועלכער ווירקט זאָנאַטע, שטיל אונד בערוהיגענד.

אויף דעם ערווכען פון דיא געסט, האבען זייא נאך עפעס אַנדערש געשפּיעלט. אַלעס איז געווען גאַנץ שעהן, אָבער קיין זאך האט אויף מיר געוירקט אפילו א הונדערטען טהייל וויא דיא קרייצער סאָנאַטע. עפעס בין איך געווען דעם גאַנצען אבענד פרייליך אונד מונטער. מיין פרוי ווידער, האב איך נאך קיינמאל ניט געזעהען וויא אין דיעזען אבענד. וועהרענד זיא האט געשפּיעלט, האבען איהרע אויגען געפּינסעלט וויא צווייא קוילען פייער. איהרע געזיכטס-ציגע זיינען געוואָרען ערנסט אונד שעהן, אונד עס האט אויסגעזעהען, גלייך וויא איהר גאַנצע זעלע שווימט אין א ים זיסעס פּערגניגען. נאכדעם וויא זיא האט געענדיגט, איז געלעגען א ריהרענדער אונד גליקליכער שמייכלע אויף איהרע ליפּען. איך האב דאס אַלעס געזעהען, אָבער איך האב אין דעם קיינע אַנדערע בעדייטונג געפונען, אויסער דעם זעלבען איינדרוק וויא עס האט אויף מיר געמאַכט. דעם רעסט פון דעם אבענד, בין איך כמעט גאר ניט אייפּערויכטיג געווען.

ביים אבשיעד, ווען טרוכאטשעווסקי האט צוזאַמען גענומען זיינע נאָטען, האט ער מיך געפּרענט, ווען איך דענק צוריק צו קומען פון מיין רייזע, ווייל ער וויל זיך מיט מיר געזעגענען, איידער ער פּאַהרט אוועק. איך האב מיר דערפון געערערט, אַז ער רעכענט עס ניט פיר פּאַסענד, וועהרענד מיין אבוועזענהייט צו קומען בעזוכען

מיין הויז.

ניין, איך בין כמעט נאָר ניט מעהר אייפערזיכטיג געווען, אָבער דער לעמצטער געדאַנק, האט מיך געפרייט.

על־פריחשבון איז עס אויסגעקומען, אז איך וועל ניט צוריק קעהרטן פריהער איידער ער וועט אוועק פאָהרען. צום ערשטען מאל האב איך איהם הערצליך גע־דריקט זיין האַנד, אונד איהם געדאַנקט פאַר דעם פּערגניגען וואס ער האט אונז פּערשאַפט.

ער האט זיך אויך געזעגענט מיט מיין פרוי, אונד איך האב נאָנץ נוט בע־מערקט, אז דיעזער אבשיעד איז ניט געווען קיין פּערשטעלמער, אויסער וואס מיין פרוי אונד מיך, האט עס זעהר געפרייט פין דיעזען מוזיקאַלישען אבענד.

דאן האב איך מיט מיין פרוי געשפּראַכען נאָנץ רוהיג איבער דעם איינדרוק פון דער מוזיק, אונד אונזערע בעציהונגען אין יענעם אבענד, זיינען געווען דיא גליק־ליכסטע, זייט מיר האבען חתונה געהאט.

24.

מיט צווייא טעג שפעטער, האב איך אבשיעד גענומען פון מיין פרוי אונד אבגערייזט אום צו בעזאָרגען מיינע געשעפטען. איך בין געווען רוהיג אונד גליקליך.

איך האב געהאט זעהר פיעל צו טהון. וועהרענד דיא ערשטע 2 טעג, האב איך געהאט צו אַרבייטען גאַנצע 10 שטונדען יעדען טאג. ווען איך בין אבענד אַהיים געקומען אויף מיין קאָזשע, האב איך געטראָפּען א בריעף פון מיין פרוי.

זיא האט מיר געשריעבען איבער דיא קינדער, [איבער דעם אָנקעל, איבער דאס קינדער־מערכען, איבער זאכען וואס זיא האט איינגעקויפט, אונד אַנדערע קלייניגקייטען וואס א פרוי בעזאָרגט פיר א הויז. צום שלום האט זיא בעמערקט, אז טרובאַטשעווסקי איז דאָרט געווען אונד געבראַכט דיא נאָטען וואס ער האט פּערשפּראַכען צו ברענגען. ער האט איהר, אין דערזעכטער צייט, פאָרגעשלאָגען, זייא זאָלען נאך צוזאַמען שפיעלען, נאָר זיא האט זיך ענטזאמט.

וויא א דונער־שלאג האט מיך געטראָפּען דיא לעמצטע בעמערקונג. דאכט־זיך איך בין נאָנץ נוט געווען דערבייא ווען ער האט זיך מיט מיר לעמצטענס געזע־גענט אונד איך געדענק כמעט יעדעס וואָרט וואס ער האט מיט איהר אונד מיט מיר געשפּראַכען. איך עראינער מיך בשום אופן ניט ווען ער האט איהר פּער־שפּראַכען צו ברענגען נאָטען.

„איז דאס ניט נאָר אין אויסרייד?“ האב איך מיך אליין געפרעגט. „יא, געוויס, אזוי איז עס. ער איז צו איהר געקומען באַלד וויא איך בין אוועק געפאָהרען. זיא וויעדער, מורא האבענדיג, דאס ווען איך וועל אהיים קומען וועל איך פיעללייכט ערפאָהרען, אז ער איז דאָרט געווען, כאַפּט זיא דיא פיש פאַר דער נעמין, אונד דערצעהלט מיר פאָראַויס א פוסטען תירוץ. ניין! איך בין זיכער, אז ער האט איהר קיינמאל ניט פערשפראַכען צו ברענגען נאָמען ביא דער לעמטער בעגענונג. נאך מעהר, איך בין איבערצייגט, אז ער האט פון מיין פרוי אבישיעד גענומען אונד זיך געזעגענט גלייך וויא מיט מיר. זיא בעטריגט אונד בעשווינדעלט מיך!“

דיזע ווינען געווען מיינע געדאַנקען, אונד איין אונרוהע איז אין מיר ענט- שטאַנדען, אז איך האב ניט געקענט איינזיטצען אויף מיין פלאַטיין. איך האב מיך אויפגעהויבען, ארום געשפאַצירט איבער דעם צימער אונד געדענקט שנעל, האַסטיג אונד שטירמיש. איך האב דעם בריעף עטליכע מאל דורכגעלעזען. עס האט זיך מיר געדאַכט, אז איך האב בעמערקט אין יעדער שורה, אין יעדען וואָרט אונד אין יעדען אות, עפעס מורא, אויפגענונג אונד אונזיכערעס. מיין הערץ האט וויעדער אָנגענומען יענע בעקאַנטע בעוועגונג פון קלאַפען שטאַרק אונד וויטהענד.

דאָן האט מיר אָנגעהויבען צו שווינדלען פאַר דיא אויגען אונד בילדער האבען אָנגעפאַנגען צו ערשיינען. איך האב געזעהען, געפאַנטאזירט, מיר פאַרנעשטעלט אונד געטרוימט וואַכענדיג. דיא ווילדע חיה פון אייפערזוכט, וועלכע האט אויס- געזעהן ביו דאמאלס ערגיץ פערשפאַרט: האט פלוצלינג אויסגעבראַכען פון איהר שטייג, אונד האט געריסען שטיקער פון מיר. עס איז געווען א העפטיגער אנגריף, אָבער איך האב געקעמפּפט, געשטרימען אונד ענדליך געזיעגט. איך האב דיא ווילדע חיה, אייפערזוכט, אָנגעכאַפּט ביים נאָרנעל, זיא פעסט אונד שטאַרק צוגעדריקט אונד אריין געוואַרפען צוריק אין איהר שטייג.

איך האב אָנגעהויבען רוהיג אונד איבערלעגט צו דענקען.

„וואס בין איך אזוי אויפגערעגט?“ האב איך מיך געפרעגט. „ווארום זאָל עס ניט זיין וויא מיין פרוי שרייבט מיר? אונד וויא איינפאַך אונד אונשולדיג יעדעס וואָרט איז! עס איז דאָך ניט נויטהווענדיג איך זאָל געדענקען יעדעס וואָרט וואס מען האט גערעדט. געוויס, ער האט איהר וואהרשיינליך פערשפראַכען צו ברענגען נאָמען ווען איך האב ניט געהערט, דאָן געבראַכט דיא נאָמען, זיא געבעמען ווייטער צו שפיעלען, אונד זיא, אום מיין פערריקטע אייפערזוכט ניט אויפצורייצען, האט זיא איהם ענטזאגט. דאס איז נאָנץ איינפאַך, אונד עס איז זעהר בראַוו פון איהר

זייט, וואס זיא שרייבט מיר אלעס ארויס, וויא א גוטע, עהרליכע אונד אנשמענ-
דיגע פרוי!"

עס האט זיך מיר געדאכט, אז איך האב מיך בערוהיגט, אונד מיך אויס-
ציהענדיג, האב איך מיך אריין געלעגט אין בעט. איך האב מיט געוואלט פער-
טריעבען דיא אייפערזיכטיגע געדאנקען פון מיר, אונד האב איבערהויפט געשטרעבט
נאר ניט צו דענקען איבער מיין היים. איך האב מיך פערטראכט אין דיא געד-
שעפטען וואס איך דארף מאַרגען דורכפיהרען; מיר אויסגעארבייט א פלאץ, אונד
אזוי, קלערענדיג אונד טראכטענדיג וועגען אנדערע זאכען, ניט איבער מיין פרוי,
בין איך איינגעשלאָפּען.

איך געדענק, אז זייענדיג אויף דער ריזע אונד ליענענדיג ניט אין מיין גע-
וועהנליכעם בעט, פלעגט מיר אימער שווער זיין איינצושלאָפּען. אָבער דיעזעס מאָל,
איז געווען איין אויסנאָהמע. עס איז קיין צווייפעל, אז דיא שרעקליכע אויפגעגונג
אונד פלעטצליכע בערוהיגונג, האט אויף מיר אזוי געוויקט, אז איך בין פערמאָ-
טערט געוואָרען אונד דער שלאָף האט מיך בעויענט.

מעהרערע מאל האט עס פאסירט וואס איך האב פלוצלינג ערוואכט. אויך
דאמאלס איז מיט מיר דאסזעלבע געשעהען. איך האב אָבער דאָן ערוואכט, גלייך
וויא איין עלעקטרישער פונק וואָלט מיך בעריהרט. איך בין אויפגעשטאַנען זאָפּאַרט,
נאָר ניט פערשלאָפּען, אונד דער ערשטער געדאַנק איז געווען וועגען מיין פרוי. איך
האב מיך דערמאָהנט אן מיין קערפערליכע ליעבע צו איהר, אן טרוכאַטשעווסקיין,
אונד איך האב געקלערט, אז צווישען זייא ביידע איז שוין געוויס עפעס געשעהען,
פאר וועלכען איך דארף פערבאָרגען מיין געזיכט פון חרפה. צאָרן אונד שרעק
האבען צוזאַמענגעדריקט מיין ברוסט, אונד אין דיעזען צושטאַנד, האב איך וויעדער
אָנגעהויבען מיט מיין לאַגיק מיך צו בערוהיגען.

„איך בין א דומקאָפּ!" האב איך צו מיר אליין געזאגט. „עס איז נאר ניט
געווען אונד עס איז נאָר ניט געשעהען. וויא קומען צו מיר אזעלכע געדאַנקען?
וואס פאַר איין אורזאכע האב איך דערצו? ניין, ניין, איך דארף נאָר אזוי ניט
דענקען, אום מיך אונד זיא אויף אזא אופן צו ערניענדיגען! ער — איין איינפאַכער
מוזיקער, ביעדנער פידקער, וועלכער איז בעקאַנט אלס א שטעכטער מענש, — אונד
זיא, א סאָלידע, געאַכטעטע פרוי אונד מוטער פון קינדער, מיין פרוי! פוי! וויא
דום איך בין!"

דום אהין, דום אהער, אָבער עס האט מיך דאָך ניט געלאָזען רוהען. עס
האט מיר אויסגעזעהען וויא דיא מאַראַל פון א געוויסען פּרעדיגער, וועלכער האט

געוואָלט איינרעדען א הונגעריגען, אז דער מענש לעבט ניט אויף דער וועלט נאָר צו עסען. "יא", האט זיך דער הונגריגער געטראַכט, "דאס איז שוין ריכטיג גענוג, אָבער דערווייל בין איך דאָך הונגריג אונד מיין מאָגען לאָזט מיך ניט רוהען!"

צווישען אַלע מיינע טרייסט-געראַנקען, האט מיר איינגעראַמט א געהיימע שטימע: "אמת, זיא איז טאַקי מיין פרוי, אונד, דערפאַר, דאַרף שוין קיין אַנדערער צו איהר קיין חשק ניט האבען? דאסזעלבע וואס טרייבט מיך פון איהר צו האבען א קערפערליכען גענוס, קען איין אַנדערן אויך אויפרעגען. איבערהויפט, בייא טרוד כאטשעווסקיין, איז זיא דאָך א נייע זאך, אונד ער, אַלס אונפערהיראַטעטער, גע-זונטער אונד שענהער מאן, דערצו נאך אויסגעלאַסען, ווארום זאָל ער ניט וועלען מיט איהר פערקעהרען? דאַריבער איז קיין צווייפעל, איך בין נאך אויך איבער-צייגט, אז ער וואָלט קיין געלעגענהייט אויסגעלאָזען, אום זיך צו פערשאַפען פער-געניגען. אונד וואס זאָל זיא אייגענטליך צוריק האַלטען ניט צו מאַכען אזא שריט? נאָר ניט. אַלעס אין איהר צייגט גראדע דעם געגענטהייל. זיא איז— א געהיימניס! זיא איז עס אימער געווען אונד איז אויך אזוי געבליעבען. איך קען זיא גאר ניט; זיא איז מיר בלויו בעקאַנט פון דער טהיערישער זייט, קיין זאך זאָל אונד דאַרף זיא צוריק האַלטען!"

יעצט ערשט האב איך נאך אמאל אָנגעהויבען צו שטודירען זייערע געפיהלע פון יענעם אבענד, ווען זייא האבען געשפיעלט דיא קרייצער סאָנאַטע. איך האב געזעהען, אז איך בין דאמאלס געווען צו פיעל פערטיעפט אין מיינע אייגענע גע-דאַנקען איבער דער ווירקונג פון דער קרייצער סאָנאַטע.

זייערע געזיכטער זיינען פאַר מיר ערשיענען אין דער אויפגענונג אונד לוסט, אין דער קאָבעדיגער ליידענשאַפט אונד גענוס.

ווארום האב איך דאס דאמאלס ניט געזעהען? אונד וויא האב איך געקענט נאך אזא סצענע אוועק פאַהרען? איז עס דען ניט דייטליך גענוג, אז אין יענעם אבענד האבען זיך זייערע געפיהלע פער אייניגט? יא, איך געדענק עס גאנץ גוט, מיין פרוי האט אויסגעזעהן צו שפירען דיא פערברעכערישע געדאַנקען אונד זיא האט דיעזע אויסגעדריקט אויף איהר פלאַמענדעם געזיכט אין א געפיהל פון שאַנדע. איך געדענק אַקוראַט יענעם גליקליכען שמייכלע אויף איהרע ליפּען, ווען זיא האט אָגעווישט דעם שווייס פון איהר שטערן. דאן האבען זייא זיך ביידע ניט געקענט קוקען אין דיא אויגען דעם גאַנצען אבענד. ווען ער האט איהר אָנגענאָסען א גלאז וואַסער, האבען זיך בעגעגענט זייערע בליקען מיט דעמזעלבען גליקליכען שמייכלע.

איך האב מיך עראינערט מיט א שוידערן אן יענעם שמייכלע וואס האט מיר דא מאלס פערארזאכט אזוי פיעל אונשולדיגעס פערנגיגען.
 „יא, אלעס איז פאראיבער!“ האט צו מיר גערופען יענע געהיימניספאָלע שטימע. דאן, וויעדער אין איין אנדערן מאָן: „וואס איז מיט דיר? דאס קען דאָך ניט מעגליך זיין!“

איך האב אָנגעהויבען עפעס וויא מורא צו האבען צו ליענען אין דער פינסטער. איך האב אָנגעצונדען א שוועבעלע, אונד דיא געלט גארדיגען, האבען איבער מיר געמאכט אין אנהיימליכען איינדרוק. דערווייל האב איך פעררויכט א ציגארעטע, אונד אָנגעפאָנגען צו ציהען שטאַרק דעם רויך מיט מיין גאַנצען אמהעם.

איהר קענט זיך אַלואַ מערקען דעם לויף פון מיינע געדאַנקען. זייא זיינען געווען א ווידערשפרוך, אָהן איין ענטשלוס, אָהן א בעשטימונג — א נערוועזע אונ זיכערהייט. אין אזעלכע פעללע רויכט מען, פיעל, שטאַרק, שנעל, אָהן אויפהערליך. דיא געדאַנקען יאָגען, פליהען, שוועבען אונד זעהען אויס צו פערשווינדען מיט'ן רויך. אַנדערע ווערען געבוירען, ערשיינען אונד פלאַגען. אָבער דער רויך האט מיך אַביסעל וויא בערוישט אונד אָבגעהאַלטען דעם שטורם פון דיא געדאַנקען.

פון שלאָפען איז אונטערדעסען קיין רעדע ניט געווען. אום 5 אוהר, אלס עס איז נאך דונקעל געווען, האב איך בעשלאָסען איין ענדע צו מאַכען פון מיין אונרוהע, אונד איך האב געדענקט זאָפּאַרט אהיים צו פאָהרען.

איך האב מיך שנעל אָנגעצויגען, אויפגעוועקט דעם וועכטער, וועלכער איז אויך געווען מיין דיענער, אונד איהם געשיקט ברענגען פערד. דאן האב איך מיך אוועק געזעצט, אָבגעשריעבען א בריעף צו דיא געשעפטסלייט מיט וועלכע איך בין געשטאַנען אין פערבינדונג, אונד זייא אָנגעצויגט, אז עטוואס אונערזוארטעטעס איז מיר בעקאַנט געוואָרען, אונד איך מוז זאָפּאַרט צוריק קעהרען נאך מאַסקווא. דעם בריעף האב איך גלייך געלאָזען אוועק טראָגען, אונד אום 8 אוהר, האב איך מיך אויפגעזעצט אויף דער דראַשקע אונד בין אוועק געפאָהרען.

25.

איך האב בעדאַרפט פאהרען 35 ווערסט מיט דער דראַשקע אונד 8 שטונדען אויף דער אייזענבאַהן. דיא רייווע איז מיר געווען זעהר אנגענעהם. דיא גענענד איז געווען בעלייכטעט מיט העלער זונענשיין, אונד דער ערשמער לייכטער פראַסט פון דעם ווינטער האט זיך געשפירט. דער וועג איז געווען גלאַט,

דאס וועטער שעהן אונד דיא לופט ריין אונד קרעפטטינענד. מיינע אייגען האבען געבליקט אויף דער שעהנער אונד הערליכער נאטור, אונד עס האט מיר אויסגעזעהן, אז איך מאך א לוסט־רייזע. איך בין געווען העכסט צופריעדען מיך צו פערנעסען אויף א קורצער צייט. ווען דער געדאנק איז מיר געקומען צו וואס איך פאָהר אונד צו וועלכען צוועק, האב איך אויף איינמאל געשפירט, גראדע וויא דיא עקלט האט דורכגעבאָזען דורך מין גאנצען קערפער, אונד עס האט מיך געשוידערט. דאן האב איך געדענקט, געמראכט אונד האב אליין נאָר ניט געוואוסט וויא אזוי איך זאָל רעגולירען מיינע געדאַנקען צום שלום האב איך צו מיר געזאגט:

„ווארט, מענש, האב געדולד, דענק יעצט ניט אן דעם, באלד וועסטו דיך איבערצייגען. דוא וועסט אלעס זעהען מיט דיינע אייגענע אויגען.“

גראדע אין מיטען וועג האט עפעס פאסירט וואס האט מיך צוריס געהאלטען. אָבער דאס האט מיך אביסעל צערשטרייט. עס האט עפעס געבראָכען בייא א ראָד פון דער דראַשקע, אונד מיר האבען געמוזט ווארטען דאס צו פערריכטען. דיא ראָד האט דאן געמוזט אונטערגעשפארט ווערען מיט א שטיס האַלץ, אונד וועהרענד דיא דראַשקע האט זיך געשלעפט, האבען מיר געמוזט נאכזעהען צו פוס, ביז מיר זיינען אָנגעקומען צו א קרעטשמע, וואו מיר האבען געטראָפען א מאן, וועלכער האט אַכעס פערריכט. דערוויל, נאטירליך, האט מען זיין געטרונקען טהעע. גערעדט, געמאכט שפאס, געלאַכט אונד זיך אונטערהאלטען. דאס האט געווירקט וואס איך האב צייטגענוויז פערגעסען אן מיין ציעל אונד אבזיכט. געגען אבענד, איז וועדער אלעס געווען אין אַרדנונג, אונד מיר האבען פאַרמעגעטצט דיא רייזע.

בייא נאָנט איז דיא רייזע געווען נאך שווערער, דערפאר אָבער אנגענעהמער פאר מיר, ווייל איך האב פערנעסען צו ביסלעך אן מיינע מארטערענדע געפיהלע. דער טרייבער איז געווען א פראַסטער, אָבער א לוסטיגער יונג, אונד זיין נאטיר־ליכער וויסן, איז אימער געווען זעהר אונטערהאלטענד.

אָבער אונגעריכט זיינען ערשיינען געדאַנקען אין מיין קאָפּ — געדאַנקען, וועלכע האבען שיער איבערגעקעהרט מין געהירן. עס האט זיך מיר געדאַכט, אז דאס קייכטע ווינטעלע מורמעלט אין מיינע אויערן:

„נאר, פּרעה דיך, פּרעה דיך יעצט, ווייל דוא געהסט שוין איין אייביגען אבשיעד פון דעם לעבען. זעה אונד אטעהם איין אזוי פיעל פרישע לופט וויא נאָר מעגליך; זעטע דיינע אויגען מיט דער שעהנהייט דער נאטור, ווייל באלד וועט דיך אַננסט, עלענד אונד אייביגעס אונגליק שטיקען, ווערנען, פערפינסטערן אונד פער־טרויערן ביז צום פינסטערן קבר.“

בייא אזעלכע מאַמענטען פלעגט זיך מיר דאַכטען, אז אין מיין קאָפּ ברענט א פּייער, מיינע אויגען האבען פּערלוירען דיא קראַפט צו זעהען, אונד וויא א גרויסער שטיין פּרעסט מיין הערץ.

דאן האט מיך ערוואַכט דעם טרייבער'ס געשרייא צו דיא פּערד אונד אוויסן פון זיין מויל אום מיך אויפּמערקזאם צו מאַכען.

אָבער דער צושטאַנד האט זיך באלד געענדערט. איך האב טרייבט דיא אייזענבאַהן, אויסגעשטייענען פון דער דראַשקע אונד בין אריין אין וואַנאָן. דיא רייזע האט דאָרט געדויערט נאַנצע 8 שטונדען, אָבער וויפּיעל איך וועל לעבען, וועל איך ניט פּערגעסען אן דיא מאַרטערניסע וואס איך בין דאָרט אויסגעשטאַנען.

מיר דאַכט יעצט — אונד איך בין אויך זיכער דאָריבער — אז עס גיבט פאַר קיין מאן קיין ערגערע שטראַפע וויא צו ליידען פון אייפּערזוכט.

מערסט זיך גוט, איך האב קיין גענויע אַהנונג געהאט איבער דעם וואס מיך ערוואַרטעט צו הויזע. אונד דאָך האבען זיך פאַר מיר געוואַרפען אזעלכע בילדער, וועלכע האבען מיך יעדעס מאל געמאַכט איך זאָל אויפּשפּרינגען פון מיין זיסן וויא א משוגענער.

אויב דאס איז געווען דורך מיינע אויפּגעגענטע געווען פון א גאַנצען טאָג, אימער שוועבענדיג אין פינסטערע געדאַנקען אונד אוניכערהייטען, אָדער דערפאַר ווייל איך האב געשפּירט, אז אָט באלד וועל איך שוין אלעס ערפאַהרען. — יעדענ' פאלס האב איך געקעמפּט געגען מיין פאַנטאַזיע מיט אלע כוח'ת, אונד איך האב פון מיר ניט געקענט פּערטרייבען דיא שוידערהאַפטע געדאַנקען.

איינמאך האט זיך מיר געדאַכט, אז איך זעה מיין פרוי, האלב נאַטעט, ליעגענדיג אין דיא ארעם פון דעם מוזיקער. זיא האט געשמייכלעט — א גליקליכען שמייכל, אונד דערמאָהנט מיין נאמען, בייא וועלכען זיא האט זיך צולאַכט. איך האב געשפּירט וויא דיא פינגער פון מיין רעכטער האנד האבען זיך אויסגעצויגען וויא שפּיזען, אונד מיט דיא לייכטע שריט פון א קאַטץ, האב איך מיך דערנעהנטערט, זיא ערגריפען מיט דער לינקער האנד ביים האלז, אונד דיא פינגער פון מיין רעכטער האנד האב איך אריין געשטאָכען אין איהר ווייסע ברוסט אונד געגרייכט, טיעף, ווייט, בין צום הערצען... דאס איז געווען רונד, ווארעם, אונד איך האב דאס ארויס געריסען אונד איך האב מיך צולאַכט...

ווירקליך, איך האב געלאַכט, א ווילדען, שוידערהאַפטען לאַך, וועלכער האט פּערפּרויערען דאס בלוט פון מיינע אָדערן. דאן האב איך מיך פּלוצלינג דערמאָהנט

וואו איך בין אין דער וועלט, ווען מעהרערע פאססאזשירען האבען זיך צו מיר אומ-געקוקט, אונד איינער האט מיך געפרעגט:

„איהר האט וואהרשיינליך זיסע חלומות, וואס איהר לאַכט אזוי?“

זיסע חלומות! מיין געזיכט האט ניט דערצעהלט דעם סוד פון מיין פער-וואונדערטער ברוסט. איך האב געשוויענען, גאָר ניט געענטפערט, אונד מיך אזוי וויא דערמינטערט.

דאן איז דיא באהן ווייטער געלאָפֿען, אונד דיא פינסטערע געדאַנקען האבען זיך וויעדער אָנגעהויבען צו דענקען.

איך האב ערבליקט טרובאמשעווסקי'ן. ער האט אייסגעזעהען צו ענטלויפֿען. אָבער מיט איין שפרונג בין איך געווען נעבען איהם. איך האב איהם אָנגעפאקט בייא זיין ווייסען האלו מיט מיינע אייווערנע הענד; געדריקט, אלץ שטאַרקער אונד שטאַרקער; זיינע שעהנע אויגען האבען אָנגעפאנגען אַרויס צו טריבען פון זיין קאַפּ, אָבער איך האב ווייטער געדריקט ביז איך האב געהערט א כאַרבלען, אונד ער איז געבליעבען ליגען אויסגעשטרעקט, פערשטאַרצט אונד טויט נעבען מיינע פיס...

דער שמערץ אין מיינע צוזאַמענגעדריקטע פויסטען, האט מיך וויעדער ערוואַכט.

איך האב מיך אויפגעשטעלט אויף מיינע פיס, אויסגעצויגען מיינע גליעדער, אונד איך האב געשפירט איין אונגעהייערן שמערץ אין מיין ברוסט. איך בי צוריק געפאלען, אונד מיינע געדאַנקען האבען זיך אביסעל אויסגעלייטערט. בילדער פון איהר מיט איהם זיינען נאך אמאל ערשיענען, אָבער שוין ניט אזוי ווילד וויא פריהער, זאָנדערן קלאַר, דייטליך אונד איינפאַך, וועלכע האבען מיר גע-צייגט אויף דער אבשייליכסטער ארט, אז איך ווער בעטראָגען.

„איז דאס וואהר?“ האב איך מיך געפרעגט. „צייגט דיא פאַנטאַזיע א ווירקליכקייט? ניין, ניין! עס איז אונמעגליך! דיא פאַנטאַזיע נאַררט, בעטריגט אונד בעשווינדעקט, אונד איך בין נאך דומער מיך צו לאָזען פערפיהרען פון דער נאַררישער פאַנטאַזיע. אָבער וואָרום דרינגען זיך אין מיר אזעלכע בילדער? וואָרום זעה איך ניט בעסער אַנדערע, בערוהיגענדע אונד טרייסטענדע בילדער?“

איך האב ניט געוואוסט וואס איך זאָל מיר ענטפערן, אונד ווילענדיג אָדער אנווילענדיג, האט מיין אייפערזוכט אין מיר געברענגט וויא אין א קאַלך-אוינען.

צאָרן, האָס אונד פּערצווייפלונג; וואַוטא, ווילדהייט אונד אויפּרענונג האַבען מיך געפלאַנט אונד מיך אַךּ הייסער אונד מוטהיגער געמאַכט. איז דאָ אַ טייפּעל אויף דער וועלט? איך ווייס ניט. אָבער אויב איינער עקזיסטירט, דאָן האַט ער זיך דאַמאַלס איינגעקוואַרטירט אין מיין גאַנצען קערפּער אונד מיך ניט געלאָזען רוהען אפּיכו איין מינוט.

פּלוצלינג איז מיר געקומען אויף דיא געדאַנקען א געשפּרעך וואס איך האב געהאַט מיט טרוכאַטשעווסקי'ס ברודער. ער האט מיר אמאל דערצעהלט, אום צו בעווייזען זיין „וואוילונגשאַפט“, דאס ער האט ניט נעטהיג צו געהן אין עפענטליכע הייזער. דיא אורזאַכע דערפון איז גאַנץ איינפאַך, ערשטענס האט ער מורא, אַז דאָרדך קען ער אנגעשטעקט ווערען מיט אַ מיאוס'ע קראַנקהייט, אונד, צווייטענס, גיבט עס גענוג פרויען פון מענער, וועלכע האַלטען זיך ריין אונד זויבער, אונד פון זיא האט מען ניט צו ערוואַרטען אַזעלכע קראַנקהייטען.

דאס איז שוין געווען זעהר לאַנג, זייט ער האט מיר דיא געשיכטע דערצעהלט, אָבער דער טייפּעל אין מיר, האט מיך אַן אַלעמען דערמאַהנט, אונד מיר געזאגט, אַז דער מוזיקער, דער ברודער פון יענעם שופּט, האט יעטצט געפונען מיין פרוי, וועלכע ערפיללט זיין לוסט, אונד ער האט דאבייא קיין מורא ניט פאַר קיין מיאוס'ער קראַנקהייט.

„אַזוי איז דאס!“ האט מיר דער טייפּעל איינגעראַמט אין מיינע אויערן. „געוויס, אָהנע צווייפּעל! מיט דעם מוזיקער טרוכאַטשעווסקי... אונד ווארום זאָל ער עס ניט טהון מיט מיין פרוי? איז זיא עפעס אין דיר אַזוי שטאַרק פּערליעבט? האט זיא אפּשר מורא פאַר איין עבירה? זיא איז דאָך זעהר פרייא, גלויבט ניט אין גאָט, בלוז אין טייפּעל, וועלכער קלאַפט נאך „בראַוואַ“ דערפאַר. טרוכאַטשעווסקי וויעדער, אַבוואָהל אַ שעהנער מאַן, האט אין איהר אַ גאַנץ פאַסענדע; עס פּעהלט איהר אפּיכו איין צאהן אונד זיא איז אַביסעל צו דיק — אָבער זיא איז דאָך ניט מיאוס, אונד, איבריגענס, זיא איז דאָך יעדענפאַלס ליעבער פאַר איין עפענטליכעם פרויענצימער, וועלכע קען ברענגען קראַנקהייט... מענער איפּערהויפּט, קוקען ניט זעהר פּיטך אויף פאַלקאַמענע שעהנהייט, זאָלאַנג זיא קענען נאָר ערפילען זייער תאוה...“

מיין אטהעם האט מיך וויעדער געשטיקט, אונד אַ לאַנגער זיפּך האט מיך אַביסעל פּערלייכטערט.

„ניין!“ האב איך אויסגעשריען גענוג הויך אום דיא פאַססאַזשירען זאָלען אויף מיר קוקען. „עס איז ניט מעגליך! עס איז שרעקליך! דאס איז נאָר איין

אינביכרונג, אונד קיין זאך פון אלעמען וואס איך דענק האט פאסירט | איך האב אויך גאָר קיין גרונד אזוי צו דענקען. האט זיא מיר דען ניט געזאגט, אז בלויז דער געדאנק איך זאָל איבער איהר אייפערזיכטיג זיין, איז שוין אויך ערניעדריגענד פאר אזא פרויענצימער וויא זיא איז? "

"אַבער זיא זאגט דאָך א ליגענען |" האט דער טייפּעל נאך אמאל מיך דערמאָהנט.

ווען איך האב מיך אומגעקוקט, האב איך געזעהען, דאס בלויז צווייא פאס-סאזשירען זיינען נאך געבליעבען אין וואַגאָן, אונד אַלס דיא באהן איז שטעהען גע-בליעבען בייא דער סטאציאָן, זיינען זייא אויך אַרונטער געגאנגען.

אליין | איך בין געבליעבען זיטצען אליין | איך בין אויפגעשפרונגען אונד צוגעלאָפּען צום פענסטער. איך האב בייא מיר אויסגעזעהען וויא א ווילדער טיגער וואס וויל אַרײַם שפּרינגען פון זיין שטייג.

(בייא דיעזע ווערטער איז פאָדניטשעוו, דער ערצעהלער, אויפגעשפרונגען פון זיין זיטץ. דיא שילדערונג אונד דיא עראינערונג אן אלעמען, האט איהם צופיעל אנגעשטרענגט. ער איז אַבער באַלד צוריק געפאלען אין זיין זיטץ, ווען ער האט זיך דערמאָהנט אן אלעמען וואס געהט יעטצט פאָר מיט איהם.)

"דיא אייזענבאהן |" האט ער נאך אמאל אָנגעפאנגען, "דיא שוידערט מיך, ווייך מיט איהר קומען אזוי פיעל טרויעריגע עראינערונגען | אַבער אום פאָרטצו-זעטצען מיין ערצעהלונג ווער איך זאגען, אז גראַדע וויא יעטצט, אזוי האב איך מיך דאמאלס אויך צוריק געזעטצט. איך האב אָנגעפאנגען אנצושטרענגען מיין גרעסטע קראַפט צו פערטרייבען דיא רעיונות פון מיר. איך האב מיך מיט געוואַלט דער-מאָהנט אן דעם ווירטה פון דער קרעטשמע, אן מיין טרייבער, אן דעם טהעע וואס איך האב געטרונקען, אונד דאָן אום א אינגעלע וואס איך האב דאָרט געזעהען זיך שפיעלען. דערבייא האב איך מיך אויך עראינערט אן מיין וואסיאָן.

מיין וואסיאָ? ווער זאגט מיר דען מיט גענוג זיכערהייט, איך זאָל דאס קענען גלויבען, אז ער איז מיינער? אונד ווען יא, פיעללייכט שטעהט ער יעטצט, מיט זיין אונשוולדיגען פנים'ל אונד איז איין עדות דערבייא וויא טרובאטשעווסקי קוישט זיין מוטער, מיין פרוי | וואס קען דאס קינד פיהלען בייא אזא סצענע?

וואס איך האב געליטען, איז קיין מענשליכע פּעדער אימטשאַנדע צו פּע-שרייבען.

דאן איז מיר פלוצלינג איינגעפאלען א נייער געדאנק: איך זאל ארויס געהן פון דעם וואגאן בייא דער נעכסטער סטאציאָן, מיך אוועק לעגען אויף דיא שינעס מיט מיין קערפער — ניין! מיט מיין האַלז, אונד דיא ברייטע אונד שווערע ראָד וועט ארויף, א שפּריטץ בלוט, א קליינער שמערץ, א בליק, א געדאנק, אונד אלעס איז פאַראיבער.

אַבער ווארום זאל איך דאס טהון? ניין, איך דאַרף אזא יאָריט ניט מאַכען, פיעללייכט איז זיא נאר גאנץ אונשולדיג? וואס פאר א בעווייז האב איך דען פון איהר שולד? אונד ווען זיא איז יא שולדיג, דאן ווארום זאל איך איהר פרייא מאַכען דעם וועג? ניין, איך מוז לעבען אונד זיא זאל ליידען — אזוי פיעל ליידען, ביז זיא זאל האבען א בעגריף פון מיינע שמערצען.

דענקען, טראַכטען, דענקען! איך האב וויעדער געדענקט. איך האב בעד שלאָסען רוהיג צו איבערלעגען יעדע איינצעלהייט אונד זעהען מיט א קלאַרען פער-שטאַנד, ווארום איך בין אזוי אויפגערעגט. אַבער איך האב וויעדער געהאט א טעות אין מיר אריין. איך האב גאָר ניט געקענט האבען קיין קלאַרען פערשטאַנד דאמאלס, אונד רוהיגע איבערלעגונג, האט מיר געפעהלט.

דאן זיינען געקומען אַנדערע געדאנקען. איך האב מיך עראינערט, אז עס האט שוין אמאל פאַסירט, וואס איך בין אויך געווען אויפגערעגט מיט אייפערזוכט (נא-טורליך ניט אזוי פיער וויא דאמאלס), אונד אלס איך בין געלאָפּען, געפלויען אונד געשוועבט אַהיים מיט דעם געדאנק זיא צו טרעפען מיט איין אַנדערן, האב איך זיא גאָר געפונען רוהיג שלאָפּענדיג.

„דומקאָפּ!“ האב איך צו מיר געזאגט, „יעמצט קען אויך דיעזעלבע זאך זיין, אונד דוא וועסט ערשט שפעטער זעהען וויא נאַרריש דוא ביסט געווען. דוא וועסט אַהיים קומען, זיא וועט אויפשטעהען פון איהר בעט, פערשלאָפּען, דיך בעד געגענען מיט א פרייליכען שמייכעלע, דיך געהמען אין איהרע ארעם, אונד דוא וועסט איינזעהען וויא דום אלע דיינע געדאַנען זיינען געווען. אַך נאָטט! העלף מיר עס זאל אזוי זיין! אַך, וויא שעהן דאס וואָלט דאמאלס געווען — אַבער ניין, דאס האט אפילו עטליכע מאל פאַסירט, אַבער ניט יעמצט, ניט יעמצט!“

דיא לעצטע ווערטער האט צו מיר געמורמעלט דיא געהיימיספּאַלע שטימע.

אַך, זיינען דיעזע געווען שמערצען! אום אוועק צו געהמען פון א יונגען מאַן דעם השק פון פרויען, דאַרף איך איהם ניט פיהרען אין דער האַקסימאל-אַבטהיילונג

פון אנגעשטעקטע אונגליקליכע, זאָנדערן איהם נאָר צייגען דאס גליהענדע פייער אין מיין הערץ, וואס איז דאמאלס אָפט אויפגעשארט געוואָרען פון טייפער-הענד מיט אייזערנע גראַבלעס.

דאס שרעקליכסטע איז געווען, וואס איך, אַלס מאן, האב מיך גערעכענט צו בעזיטצען דאס גאַנצע רעכט איבער איהר קערפער, גראדע וויא איבער א טהייל פון מיר אליין, אונד דאָך, נאכקלערענדיג האב איך געמוזט איינזעהען, אז זיא קען טהון מיט איהר קערפער, וואס זיא וויל. איך האב מיך געשפירט קראַפטלאָז אום צו פעהרינדערן דאס ער, טרובאַטשעווסקי, וועלכען איך האב געהאַסט מעהר וויא דעם טויט, זאָל ניט בעזיטצען אונד טהון מיט מיין פרוי אַלעס וואס איז אין מיינע אויגען שוידערהאַפט אונד שרעקליך.

26.

פאַר דער לעטצטער סטאַציאָן, איז דער קאָנדוקטאָר אריין געקומען אונד בייא מיר אָבגענומען מיין בילעט. איך האב מיך גלייך אויפגעהויבען, צוואַמען גע-נומען מיינע זאכען אונד אַרויס אויף דער פלאַטפאָרמע פון דעם וואַגאָן. איך בין געווען זעהר אונגעדולדיג אונד איך האב מיך שוין געוואָלט זעהען בייא מיין ציעל. עס איז מיר קאלט געוואָרען. איך האב געציטערט אונד געשפירט, אז עס האט מיר געקלאַפט א צאהן אן א צאהן. דאָן איז דיא באַהן געבליעבען שטעהען, אונד איך בין שנעל אַרויס. וויא אזוי איך בין ערשיענען אויף דער גאַס, געדענק איך ניט, נאָר איך ווייס, אז איך האב דערוזעהען א פוהרמאַן מיט א דראַשקע אונד איך האב איהם געהייסען, ער זאָל מיך אָבפיהרען אהיים. וועהרענד דעם פאַהרען, האב איך געבליקט אויף דיא פערבייגעהענדע אונד איך האב געלעזען דיא שילדער אויף דיא געשעפטען.

וויא איך בין אָבגעפאָהרען אונגעפעהר א האַלבע ווערסט, האב איך גע-שפירט, אז מיינע פיס פיריען מיר. איך האב מיך דערמאָהנט, אז זיטצענדיג אין וואַגאָן, האב איך מיר אויסגעצויגען מיינע וואָלענע זאָקען אונד אריין געלעגט אין רייזע-טאַש. אָבער וואו איז דער רייזע-טאַש? האב איך איהם געהאט? יא. אונד וואו איז דער גרויסער קאַרב? איך האב מיך דערמאָהנט, אז איך האב פער-געסען דאס געפעק. אָבער איך האב געהאט א קוויטונג, אונד איך האב מיר גע-טראַכט, אז דאס וועט ניט פערפאלען ווערען.

וען איך דערמאָהן מיך יעטצט, דאָן זעה איך ניט איין דיא אורזאכע, ווארום איך האב מיך דאמאלס אזוי געאיילט. עס איז בייא מיר קיין צווייפּעל געווען, אז

עמוואס שרעקליכעס אונד פירכטערליכעס וועט פאלד פאסירען אין מיין לעבען. אלזא, וואס איך האב מיך בעדארפט איילען דיעזעס אונגליק צו בעגעגענען? אבער דיעזע זיינען דיא געהיימניסע פון אונזער לעבען, וואס מיר זיינען ניט אימער אימשטאנדע צו ערקלערען.

עס איז געווען 1 אוהר אין דער נאכט. איך האב געזעהען אייניגע פוהרלייטע שמעהענדיג אויף דער גאס, וואו זייא האבען ערווארטעט פאססאזשירען. אויפֿ הייבענדיג מיינע אויגען, האב איך בעמערקט, אז דיא פענסטער פון מיין זאלאן זיינען בעלייכטעט.

פון דיעזען מאָמענט אן, האב איך בייא מיר אויסגעזעהען, וויא אזעלכער, וועכער איז פּעראורטהיילט געוואָרען צום טויט, אונד איז א לאַנגע צייט געווען זעהר אונרוהיג, אָבער קומענדיג נאָהענט פון דער תּליה, איז דיא מורא פּלוצלינג פּערשוואונדען געוואָרען, אונד אַ זעלטענע גלייכניגליטיגקייט האט איהר פּלאַטן פּערטרעטען.

איך האב מיר ניט גענוי ערקלערט, וואס דאס בעדייטעט, ווארום עס איז ליכטיג אין מיין זאלאן, אָבער אויבערפלעכליך האב איך דאס אַקצעפטירט אַלס א טהייל פון דעם פּראָגראַם, צו וועלכען מיין שרעקליכע פּאַנטאַזיע האט מיך פּאַר בערייטעט.

איך בין אַרונטער פון דער דראַשקע, בעצאָהלט דעם פוהרמאַן, אונד מיט א מערקווירדיגער רוהיגקייט בין איך אַרויף אויף דיא טרעפּען פון מיין הויז, אונד אָבֿ געקלונגען.

יענאַר, מיין געטרייער דיענער, אָבער זעהר א נאַרישער מענש, האט געעפּענט דיא טיהר.

דאס ערשטע וואס מיינע אויגען האבען ערבליקט, איז געווען א פרעמדער פּאַלמאַ, וועלכער איז געהאַנגען געבען מיינע קליידער אויף דעם קליידער־נעשטעל אין קאַרידאָר. ניין, איך האב מיך דאַריבער ניט געוואונדערט. נאך דעם ליכט אום 1 אוהר בייא נאכט אין מיין זאלאן, איז אויפֿן פּראָגראַם דער צווייטער געגענשטאַנד, א פרעמדער פּאַלמאַ. וועמעס ער איז, האב איך ניט בעדארפט פרעגען, איך האב שוין אליין פּערשטאַנען.

מיין פּאַנטאַזיע האט מיך אַלזאַ ניט בעטראַגען. איך האב אונטערדעסען, בלויז אום עפעס צו רעדען, געפרעגט יענאַר, ווער עס איז דאָ אין הויז. ער האט מיר אָנגערופּען טרוכטמשעווסקיס נאמען. דאן איז מיר איינגעפּאַלען צו פרעגען,

אויב נאך יעמאנד איז דאָ. אָבער ער האט געזאגט, אז אויסער דעם מוזיקער, איז קיין פרעמדער פּערהאַנדען אין־הויז.

איך געדענק, ווען יענאָר האט מיר דיא לעמטצע ווערטער געזאגט, האט עס אויסגעזעהען, אז ער האט מיך געוואָלט אַזוי וויא בערוהיגען, אונד זאגען, אז אויסער איין שופּט איז קיין אַנדערער ניטאָ.

„אונד דיא קינדער?“ האב איך געפרעגט.

„זייא זיינען גאָט זייא דאָנק געזונד,“ האט ער געענטפּערט, „אונד זייא שלאָפען שוין זייט לאַנג.“

דערבייא האב איך געשפּירט א ציטערן אין מיינע קניען אונד וויעדער דיא לופט־פרעסונג, וואס האט מיך לעמטצענס אַזוי אָפט געשטימט. פּלוצלינג האב איך מיך דערמאָהנט אן דעם וואס איך האב פּריהער געדענקט, אז איך וועל אהיים קומען, זיא טרעפען שלאָפענדיג אין אונשולד —

„אונד יעמט ו!“ האב איך געמורמעלט כאַפענדיג דעם אטעם, „איז דיא לעמטצע שפור פון דיעזער אָפּנונג פּערוואונדען.“

אַלע מיינע שוידערהאַפטע געדאַנקען, האב איך געטראָפען בעשטעטיגט. איך האב געשפּירט א גרויסען שמערץ, אונד איך האב געוואָלט וויינען. מיין שטימע האט אונווילענדיג געזאגט:

„וויינען? דומקאָפּ! לאַז דיר ניט הינרייסען פון דיינע ווייכהערציגע גע־פיהלע, דאמיט זייא זאָלען זיך דערוויל קענען שיידען, אונד דוא וועסט בלייבען דערזעלבער נאר וויא פּריהער, ניט האבענדיג אפּיכו קיין בעווייזע איפּער איהר שולד.“

איך האב באַלד ערוואַכט. קראַפט, שנעללקייט, מוטא אונד ענטשלאָסענהייט זיינען אין מיר ענטשאַנדען. איך האב געזעהען דיא נויטהווענדיגקייט פון באַלדיגער האַנדלונג אונד טהעטיגקייט. איך בין פּלוצלינג געוואָרען א וויטהענדעס אָבער דענקענדעס טהיער.

„עס איז ניט נעטהיג, מען דאַרף ניט ו!“ האב איך געזאגט צו יענאָרין איהם צוריק האַלטענדיג, אַכס ער האט געוואָלט אַרײַן געהן אין זאַלאַן אַנזײגען מיין אַנקונפט. „געה, נעהם זאָפּאַרט א פּוהרמאַן אונד ברענג מיר מיין געפּעק. דאָ האסמו דיא קוויטונג. געה שנעל ו!“

ער האט בייא מיר גענומען דאס שטיקעל פּאַפּיר אונד איז אַוועק דורכ־פיהרען מיין אויפּטראַג.

אום ער זאָל קיינעם ניט אויפּמערקזאָם מאַכען, אָדער דערשרעקען, בין איך איהם נאכגענאנגען זעהען אויב ער איז אוועק. אַלס איך האב מיך צופרידען גע- שטעלט, בין איך צוגענאנגען אויף דיא שפיטץ פינגער נאָהענט צום זאָלאָן אונד איך האב געהערט א קלאַפּערייא פון טעלער מיט מעסערס.

„דיא הערשאַפּט אונטערהאַלט זיך אַזוי שפּעט,“ האב איך מיר געטראַכט קריצענדיג מיט דיא צייהן, „נאַטירליך מוז מען עפּעס עסען, ווען מען איז אויף אַזוי שפּעט בייא דער נאַכט“...

מיין העכסטער וואונש איז געווען, דאס איינער פון זייא זאָל מיך ניט בעד מערקען, איידער איך בין פערטיג צו מיין אַרבייט.

אָבער וואס איז מיין אַרבייט ? דאס האב איך נאך ניט געוואוסט. איין זאך איז מיר געווען בעקאַנט, אַז באַלד וועט עפּעס שרעהליכעס פאַסירען.

איך האב מעהר ניט געצווייפּעלט אין איהר שולד. מיין איינציגער געדאַנק איז געווען, וויא מיך נוקם צו זיין.

אַליין, בייא דער נאַכט מיט איהם ? איז דאס אַליין ניט קיין פערברעכען ? אָבער ווער זאנט מיר, אַז זייא זיינען שוין דערבייא געבלעבען שטעהען ? אַזוי שפּעט בייא נאַכט ! יא, איך האב געגלייבט, אַז דאס ערנסטע איז שוין געשעהען !

יא, איך בין אין א געוויסער בעציהונג געווען רהיג אונד געקענט דענקען אונד איבערלענען. דיא פּראַנע, ווארום דער זאָלאָן איז בעלייכטעט, איז מיר באַלד בעענטפערט געוואָרען : ער איז דאָך געוויס ערשיענען דאמאלס, ווען דיא דיענער- שאַפּט האט איהם געזעהען, דאס קען זיא דאָך ניט פּערלייקענען. אויסצולעשען נאבהער דיא ליכט, וואָלט געווען א בעשטעטיגונג פיר יעדען פון איהר פּערברעכען. זיא האט בעסער געלָאָזען ברענען דיא ליכט אונד... איך האב געשוידערט.

נאָר איין זאך האט מיך געשראַקען, אונד דאס איז געווען, זייא זאָלען ניט ענטלויפּען, איידער איך האב געקענט דורכפיהרען וואס איך וויל. דאן האב איך געהערט פון דיא ווייטע שטימען אונד געאורטהיילט, אַז זייא זיינען נאָר ניט אין זאָלאָן, זאָנדערן אין צימער נעבען זאָלאָן.

יעדער שאטען פון צווייפעל איז שוין פּערשוואונדען ! זיא איז שולדיג ! ביידע זיינען שולדיג, אונד זייא זאָלען ליידען !

וויעדער אויף דיא שפיטץ-פינגער, בין איך צוריק גענאַנגען איבער דעם קאָ- רידאָר, אונד מיר פּאַרגעשטעלט וואס זיא וועט דענקען, ווען זיא וועט מיך ערבליסען.

איך האב געוואוסט, אז דאס בלומ וועט פערנליזוערט ווערען אין איהרע אָדערן, אונד דאס האט מיך געפרייט.

איך בין אונטערדעסען אריין אין מיין צימער, אונד דער ווייכהערציגער שמערין, האט מיך וויעדער ערגריפען. איך האב מיך דערמאָהנט אן דיא קינדער, אונד אומפאלענדיג אויף מיין סאָפּא, האב איך אויסגעבראָכען אין א העפטגיגעס געוויין.

„איך בין איין אָרענטליכער מענש,“ האב איך צו מיר אליין געזאגט, „א טאטעס א קינד, וועלכער האט אימער געדענקט אונד געטראכט וועגען דעם גליק פון מיין פאמיליעדלעבען, אונד איך האב קיינמאָל ניט, זייט איך האב התונה גע- האט, געבראָכען דעם טרייהייט צו מיין פרוי... אונד זיא! א מוטער פון פינף קינדער... זיא אומארמט יעמטצט דעם מוזיקער, ווייל ער האט א ווייסען האַלז מיט רויטע ליפען... אונד מיר האט זיא אזוי געשריעבען, אזוי שענדליך אָבגענארט... וואס ווייס איך? פיעללייכט איז עס אימער אזוי געווען, פיעללייכט זיינען גאָר דיא קינדער, וועלכע זיא זאָגט, אז זייא זיינען מיינע, דער רעזולטאַט פון א צוזאַמענקונפט מיט דיא דיענער? אונד ווען איך וואָלט מאָרגען געקומען, דאָן וואָלט זיא מיר ענטקעגען געקומען, שעהן אויסגעפומצט, מיט א שמייכעלע אויף איהרע ליפען, אונד מיט בעסטיאלישער אונשולד מיך וויעדער אָבגענארט! וואס דענקט דאס קינדער מעדכען אונד דער פראָסטער דיענער יעגאָר... אונד דיא ארמע ליוז? ווען זיא איז אפילו ניט מיין קינד, האב איך זיא דאָך ליבע, אונד זיא איז שוין גאַנץ פער- שטענדיג. — אונד דאס אַלעס איז, אום איהר תאוה, אום איהר קערפערליכען גענוס צו ערפיללען!“

איך האב געוואָלט אויפשטעהן, אָבער איך האב ניט געקענט. מיין הערץ האט וויעדער פירכטערליך געקלאַפט, אונד דיא פיס זיינען מיר געווען וויא אונטערגעהאַקט. איך האב מורא געהאט, איך זאָל ניט שטאַרבען פון הערץ- שלאג.

„מיט מעהרערע מענשען האט עס שוין אזוי פאָסירט,“ האב איך ווייטער גע- ברומט שטילערהייט. „אונד וואס איז דאס פאַר א וואונדער? קען דען ניט אזא ווייב טרייבען צים טויט? אונד וויא זיא וואָלט זיך דאָן געפרייט! זיא וואָלט מיך געירשהענט, געהאט א סך געדר, געטהאָן וואס זיא ווייל אונד פערקעהרט מיט אַלע לומפען, אבי צו ערפיללען איהר תאוה... זיא וואָלט געשפיעלט נאך א מאכ דיא קרייצער סאָנאטע, אום צו ערוועקען איהר רייץ... אונד איך, דומקאָפּ, ליגע דערווייל דאָ, וועהרענד זייא קושען זיך אונד לאכען... ניין, ניין, ער האט אָנגענומען

איהר ליעבע, אפילו ווען זיא איז ניט אזוי יונג... דאן איז זיא דאך איבערהויפט
 ניט מיאוס, אונד דיא הויפטזאך איז, זיא קען דאך ניט געפעהרליך ווערען פיר זיין
 קאסטבארע געזונדהייט... ווארום האב איך זיא ניט דאמאלס דערוואָרגען, מיט אַכט
 טעג צוריק, ווען זיא איז געווען אין מיין צימער?"

איך האב מיך גאַנץ גוט עראינערט אן יענעם צושטאנד, אונד איך בין זיכער
 געווען, אז איך האב אין מיר בעזעסען גענוג וואוטה אום זיא צו ערמאָרדען. איך
 האב בעדויערט ווארום איך האב פערנאָבלעסיגט דיא געלענענהייט.

„עס וואָלט בעסער געווען דער שמערץ, האב איך געמראַכט. „צו צווייפלען
 אין איהר שולד, שוין נאך דעם וויא זיא איז טויט, אַלס צו זיין איבערצייגט, אז זיא
 איז שולדיג, אונד ענטרייסען דיא ליעבע אונד פליכט פון דיא אונשולדיגע
 פינדער!"

איך האב געוואָלט אויסשרייען וויא א פערוואונדעטער הונד, אָבער איך האב
 דערשטיקט דיא שטימע אין מיר. קראַפט אונד מאַכט האבען צוריק געקעהרט מיט
 גרויסער שנעליגקייט, אונד איך האב, פאר אלעמען, אויסגעצויגען מיינע שטיוועל.
 איך בין אויפגעשטאַנען אין דיא זאַקען. דאן האב איך אויסגעשטרעקט מיין האַנד
 צו דער וואַנד, איבער דער סאָפּאַ, וואו מיינע געוועהרען זיינען געהאַנגען. איך האב
 פון דאָרט אַרונטער גענומען נאך איין אונבעניטצטען דאמאסצענער קינושאַל. דאס
 איז געווען א צווייאַ-שאַרפיגעס קרומעס שטיך־מעסער. איך האב דערפון אַרונטער
 געצויגען דיא לעדערנע שייד, וועלכע איז אַרונטער געפאַלען צווישען דער
 סאָפּאַ.

איך עראינער מיך, אז איך האב געדענקט, דאס איך מוז היא שייד נאכהער
 אויפזוכען אונד צוריק לענען אויף איהר פלאַטיץ, זאָנסט וועט זיא פערלוירען געהען.
 דאן האב איך אויסגעצויגען מיין פאַלטאָ, וועלכען איך האב נאך אימער געמראַנגען
 אויף מיר. דערצו האט מיך געצוואונגען דיא גרויסע וואַרעמקייט אונד איך האב
 געשפּירט, אז צו מיין אַרבייט קען ער מיך הינדערן.

איך האב אָנגעהויבען צו געהען מיט לייכט שריט צום זאַלאָן. וויא אזוי איך
 בין גענאַנגען, געדענק איך ניט. אויב לאַנגזאַם אָדער געלאָשען, קען איך גענוי ניט
 זאגען, אָבער איך בין געווען גענוג פאַרויכטיג, מען זאָל מיך ניט הערען. איך האב
 גערעכענט, אז וויא זיינען נאך אימער אין געבען־צימער, נאָר ווען איך האב געעפענט
 דיא טהור, זיינען זייא שוין געווען אין זאַלאָן.

27.

דער אויסדרוק פון איהר געזיכט, ווען זיא האט מיך ערבליקט, איז געווען שרעקליך. אָבער דאס האט מיך געפרייט. איך וועל נייעמאלס פערנעסען דיא טויט־שרעקען, ערשטווינען, איבערראשונג אונד וויכדהייט, וואס האט זיך אין יענער מינוט אָבגעשפיעגעלט אויף איהר געזיכט. עס האט אויסגעזעהן וויא איין אבערגלויבישער מענש ערבליקט אין דער פינסטער אויפשטייגענדיג דיא פיגור פון זיין טויטען שונא.

ער איז, דאכט מיר, געזעסען געבען איהר ביים טיש, אָבער ער איז גלייך אויפגעשפרונגען אונד זיך געשטעלט מיטן ריקען געבען א נרויסען קליידער־שראָנק. זיין געזיכט האט אויך אויסגעזעהן שטארק דערשראָקען.

אָבער, פלוצלינג, האט זיך דיא מיענע אויף איהר געזיכט געוועקסעלט. איך בין מודה ומתודה, אז ווען זיא וואָלט ניט אָנגעפאנגען וויעדער אמאל, אונד גראַדע דאמאלס, צו שפיעלען איהר אלטע דאָלע פון פערשטעלען, וואָלט עס פיעללייכט אַנדערש געווען. אָבער דיא מיענעס אויף זייערע ביידען'ס געזיכטער, האבען זיך זעהר אָפט געוועקסעלט, אונד פאָרגעשטעלט צאהארייכע בילדער פון זייערע געדאנקען.

אויף זיין פנים, האב איך געלעזען, אז ער פרענט זיך אליין, אויב עס וועט איהם גערינגען מיך אָבצונארען. ווען יא, דאן מוז ער עס זאָפאָרט פראָבירען, אונד ווען ניט, דאן דאָרף ער, אַלס ערפאהרענער אין אַזעלכע סצענעס, עטוואס אַנדערש פראָבירען.

אָבער וואס איז דאס? זיין בליק ווענדעט זיך צו איהר, אונד איך קען אין דיעזען בליק א פראַגע. זיא וויעדער ערווידערט דיעזען בליק מיט א צווייטען, וויא איינער רעדט: „דער דומקאָפּ שטערט אונז.“ איהר געזיכט, איהרע מיענען, האבען מיך שיער פערריקט געמאכט אויס צאָרן.

דעם קינזשאל האב איך דערווייל געהאלטען מיט מיין רעכטער האַנד אויף דעם ריקען, זייא זאָלען איהם ניט זעהען. אין דיעזען אויגענבליק, האט זיך בעוויזען אויף זיינע ליפען א שמייכעלע, אונד מיט א נאָטירליכער קאָמפלימיניקיט, האט ער געזאגט:

„אונד מיר האבען געשפיעלט“...

„דאס איז אונערוואַרטעט.“... האט זיא דאן אָנגעפאנגען מומה פאָסענדיג,

נאכדעם וויא זיא האט געהערט זיין שמימע.

זייא האבען אָבער ביידע ניט געקענט ענדיגען וואס זייא האבען געוואָלט זאגען.

אָהאָ! איך האב מיך דערפרייט! איך האב געשפירט א געוואָלטיגע לוסט צו מאַרדען!

עס איז קיין צווייפעל, אז מיין געזיכט האט פאָרגעשמעלט דיא שוידערהאַפּט מינקייט זעלבסט. איך האב מיר געמערקט וויא אין זייערע בליקען צו מיר, איז געלעגן דיעזעלבע שרעק, וויא צור צייט וואס א שוואַכער אונד הילפלאָוער מענש, זעהט זיך אין דער געוואָלט פון א ווילדער חיה.

מיט איין שפרונג בין איך געווען געבען איהר. דעם קינזשאַל האב איך נאך אימער געהאלטען הינטער מיין ריקען, דאָמיט טרוכאַטשעווסקי זאָל מיך ניט שטערען. איך האב שוין פאָלשטענדיג געוואוסט וואס איך וועל טהון — אריין שטעכען דעם קינזשאַל אין איהר זייט, אונטער דער ברוסט.

אָבער אין נעכסטען אויגענבליק, האט ער בעמערקט דעם קינזשאַל, אונד אָנד געכאַפט מיין האַנד, וועלכעס איך האב פון איהם ניט ערווארטעט.

„וואס איז מיט איך, מענש!“ האט ער געשריען, „וואס ווילט איהר טהון ?

הילפע! רעמעט!“

איך האב מיט איין בעוועגונג, אויסגעריסען מיין האַנד, אונד מיך אויף איהם געוואָרפען מיט אַזאַ וואוסה, אַז איך האב פערגעסען אן דעם קינזשאַל, אונד איהם געוואָלט צעררייסען מיט דיא צייהן.

ער האט געוויס גערעכענט, אַז זיין לעמצטע שטונדע האט שוין געשלאָגען, דען זיין געזיכט האט אויסגעזעהן אַזוי בלאַס וויא דיא וואַנד, זיינע אויגען האבען זיך אָנגעפאַנגען צו שליעסען אונד עפענען, אונד, וויא יעדער פייגלינג. שופט, האט ער זיך אויסגעריסען אונד ענטלאָפען אין געבען־צימער.

איך האב איהם געוואָלט נאכלויפען, אָבער א גרויסע אונד שווערע משא האט זיך פלוצלינג אויפגעהאנגען אויף מיין לינקען ארעם. אנפאַנגס האב איך ניט פער־שטאַנען, אין מיין איבעראַשונג, פון וואַנען דאס קומט. אָבער א בליק צוריק, האט מיר געצייגט, אַז זיא איז עס. איך האב מיך געוואָלט אויסרייסען, אָבער זיא איז געהאַנגען נאך שווערער אונד מיך ניט אַבגעלאָזט.

עס זעהט אויס, אַז איך האב אויף אַזאַ אונדערווארטעטע שטערונג ניט גער־האַפט. איהר בעריהרונג וויעדער, האט מיך נאך שרעקליכער צורייצט אונד דיא העכסטע שמופע פון צאָרן אונד האס, איז אין מיר ענטשטאַנדען. איך האב מיט אויסעראַרענטליכער קראַפט בעוואויגען מיין לינקע האַנד, מיך אויסגעריסען, אונד

איהר געטרױפֿען מיט מיין עלענבויען צווישען איהרע אויגען, מיט אזא העפטיגער מאכט, דאס איך האב געדענקט, מיין ביין האט זיך אָנגעשלאָגען אן איין אייזען. זיא האט אַרויס געלאָזען א שמערצהאפטען געשרייא אונד איז צוריק געױפֿרונגען, צולעגענדיג ביידע הענד צו איהר געזיכט.

איך האב געוואָלט טרובאַטשעווסקיין נאכלויפֿען, טראַכטענדיג, אז איך וועל שוין מיט איהר דערנאך פֿערמינ ווערען. עס איז מיר אָבער דערווייל איינגעפֿאלען, אז ער איז שוין געוויס אויף דער גאס, אונד עס וועט אויסזעהען צו לעכערליך איהם צו פֿערפֿאלגען אין דיא הילע זאָקען.

ניין! איך האב ניט געוואָלט ערשיינען לעכערליך, זאָנדערן שרעקליך! טראַטין דעם שרעקליכען צאָרן וואס האט מיך בעהעררשט, בין איך דאָך געבליעבען בייא מיינע געדאַנקען אונד איבערלעגונג. איך־קען זאגען מיט זיכעהייט, אז יעדע פֿון מיינע האַנדלונגען, איז דאמאלס געווען אויף אזוי ווייט אויסגערכענט, וויא נאָר א מענש קען זיך פֿאַרשטעלען אונטער אַזעלכע אומשטענדען.

איך האב מיך אומגעווענדעט. זיא איז געזעסען אויף אַ ווייכען שטוהל, האַל-טענדיג דיא הענד בייא איהר געזיכט, אונד מיך אָנגעקוקט. איהר מויל האב איך געקענט זעהן גאַנץ גוט. דאס האט אויסגעדריקט שרעק אונד האס געגען מיר. עס איז מיר פֿאַרגעקומען אונגעפֿעהר וויא דיא מויו זעהט אויס, בשעת דיא קאַטין האט זיא געפֿאַנגען צווישען איהרע לאַפֿעס.

איך, וועניגסטענס, האב געלעזען אין איהר גאַנצער בענעהמונג, מורא פֿאַר מיין אויפֿרגונג אונד האס דערפֿאַר, ווייך איך האב געשמערט איהר לייעבע צו אַנאַנדערן.

נאך צווייפֿעל איך, אויב איך וואָלט דיא לעמזטע שרעקליכע סצענע דורכ-געפֿיהרט, ווען זיא וואָלט געשוויעגען. פֿיעללייכט וואָלט איך זיא געשאַגען, אָדער מיך אָבגעווענדעט מיט פֿעראַכטונג נאכדעם וויא איך וואָלט זיא אַרויס געוואָרפֿען פֿון הויז. אָבער זיא האט אָנגעהויבען צו רעדען, אונד זיך אויפהויבענדיג פֿון דעם שטוהל, האט זיא געוואָלט גרייכען מיין האַנד מיט דעם קינושאַל. איך האב אָבגע-ווענדעט דיא האַנד, אונד זיא האט געזאגט:

„בעזינן דיך! קום צו דיין פֿערשטאַנד! וואס ווילסטו טהון? וואס איז מיט דיר? עס איז גאר ניט געשעהען, נאָר ניט! איך שווער עס דיר!“

זיא זאגט מיר עס איז גאר ניט געשעהען! אונד שווערט מיר! זיא? דיעזע בערהויגענדע ווערטער, האבען איבער מיר געמאַכט גראַדע א געגען־אינדרוק. עס איז שוין געווען צו פֿיעל, איך זאָל נאָך וואַרטען. דיא אונפֿערשעהמטהייט פֿון איהר

איז צו ווייט געגאנגען. עס איז מערקווירדיג, אַבוואָהל איך האב געוואוסט, אז איך האב מיט איהר מעהר ניט וואס צו טענה'ן, האב איך דאָך געענטפערט :
 „שווייג, אונפערשעהמטע! ווער פערשטומט, לינגערין! זוך ניט מיך נאך יעטצט צו גארען!“

איך האב זיא אָנגעכאַפט מיט מיין לינקער האַנד, אָבער זיא האט זיך אויס־ געריסען. דאָן האב איך זיא ערגריפען צום צווייטען מאָל מיט דער לינקער האַנד ביים האַלז, זיא אַניעדער געוואָרפען צו דער ערד. דעם קינזשאַל האב איך נאך אימער געהאַלטען אין דער רעכטער האַנד, אָבער א געוואַלטיגער חשק האט מיך אָנגעכאַפט, זיא צו דערווערגען. זיא האט אבער מיט איהרע ביידע הענד, אָבגע־ ריסען מיין האַנד פון איהר האַלז.

דאָן האב איך פעסט צוגעדריקט איהר קערפער מיט מיין קניע, אַרויף געלעגט מיין לינקע האַנד אויף איהר ברוסט, מיך שטאַרקער צוגעבויגען, אונד אריין גע־ שטאַכען דעם קינזשאַל, טיעף, צווישען איהרע ריפען, אין דער לינקער זייט.
 ווען מענשען בעהויפטען, אז וועהרענד א שרעקליכען כעס, וויסען זייא ניט וואס זייא טהון — איז דאס ניט אמת! עס איז א ליגען! איך האב געוואוסט אַלעס וואס איז פאַרגעגאַנגען אין יעדען אויגענבליק. וואס מעהר דיא פירכטערליכע וואוטה האט געוואקסען, אַלץ דייטליכער האבען געהאַנדעלט מיינע געדאַנקען, וועלכע האבען געהאט איין בלוטדורסטיגען ציעל. איך קען ניט זאגען, אז דיא איינגצעל־ היימען זיינען מיר פריהער געווען אַלע בעקאַנט, אָבער איך בין זיכער, אז וועהרענד דער טהאַט, האב איך גאַנץ גוט געוואוסט פון מיינע האַנדלונגען.

עס האט מיר אויסגעזעהען, אז איך ווייס גאַנץ גוט, דאס שפעטער קען איך חרטה האבען, אונד איך האב מיך געקענט גאַנץ גוט בעהעררשען, ווען איך וואָלט נאָר געוואָלט. אָבער מיין וואונש איז געווען צו מאַרדען, אונד דאס האב איך גע־ טהאָן. דער מאָמענט איידער איך האב איהר אריין געשטאַכען דעם קינזשאַל, איז מיר געווען גאַנץ קלאָר. דאָן געדענק איך, וויא דער קאַרסעט האט מיך אַביסעל געהינדערט, אונד דאָן האב איך געשפירט וויא דאס מעסער געהט אין ווייכען אונד איך שטויס אַלץ טיעפער. זיא האט אָנגעכאַפט מיט איהרע ביידע הענד דעם קינזשאַל, זיא האט זיך אָבער שטאַרק צושניטען אונד ניט געקענט אָבהאַלטען מיין מערדערישע טהאַט.

בשעת איך בין געזעסען אין געפענגניס, האב איך זעהר פיעלע מאל נאכגע־ דענקט איבער יענע מאָמענטען, אונד יעדע איינצעלהייט איז פאַר מיר ערשיענען מיט דער גרעסטער דייטליכקייט. איך האב אויך געדענקט, אז איך מאַרדע

א שוטצלאָזע פרוי, וועלכע האט זאָגאַר קיין מעגליכקייט זיך צו פערטהיי דיגען.

ווען איך בין געווען איבערצייגט, אז דער קאנגער קינזשאל האט שוין געוויס געגרייכט יענע טהיילען, אז וואו ער שטעכט בעדייטעט טויט, האב איך איהם ארויס געצויגען, שנעל אונד האַסטיג.

וואס האב איך געמיינט דערמיט? יא, אויך דאס געדענק איך. איך האב פלוצלינג חרטה געהאט אויף דעם וואס איך האב געטהאָן, אונד איך האב געוואָלט אקעס וויעדער ענדערן, דאס הייסט, זיא זאָל ניט שטאַרבן, איך זאָל ניט זיין איהר מערדער.

זיא איז אויפגעשפרונגען אונד אויסגעשריען: „ניאַניא! ער האט מיך ער-מאָרדעט!“ דאס קינדער-מעדעכען, וועלכע האט געהערט דעם ליאַרם אונד ערוואַכט, איז גראדע צוגעקומען צו דער טיהר אונד איז געבליעבען שטעהען. איך בין אויך געשטאַנען, געקוקט פערווייררט, ניט געוואוסט וואס צו טהון, אונד עפעס איז מיר פאָרגעקומען אונגלייבליך איבער דעם וואס איז געשעהן. דאָן האב איך געזעהן א שטראָם בלוט אַרויס פליסענדיג פון איהר זייט אויף דעם קלייד, אונד איך האב בעגריפען וואס עס האט פאַסירט. איך האב פערשטאַנען, אז אַלעס איז פאָר איבער, אַזוי האב איך געוואָלט, אַזוי איז געשעהען, אונד — אַזוי האט עס גע-מוזט זיין!

איך האב געוואַרט ביז זיא איז אומגעפאלען. דאס מעדעכען איז צוגעלאָפּען מיט א געשרייא: „מיין גאָט!“

דאָן האב איך אַוועק געוואַרפען דעם קינזשאל אונד בין אַוועק צו מיין צימער.

„איך דאַרף מיך ניט אויפרעגען,“ האב איך געטראַכט, „איך טאָר ניט זיין איבעראַשט, אונד מוז וויסען וואס איך האב צו רעדען.“

איך האב שוין צוריק ניט געקוקט. איך האב געהערט מיין פרוי'ס שטימע, רופענדיג דיא גאָווערנאַנטע. פאַרבייגעהענדיג דעם קאַררידאָר, האב איך אריין גע-שיקט צו איהר דיא גאָווערנאַנטע. דאָן בין איך אריין אין מיין צימער.

„וואס זאָל איך יעצט טהון?“ האב איך מיך געפרעגט. איך בין שוין געווען גאַנץ רוהיג, אונד איך האב אָנגעפאַנגען אויסצואַרבייטען א פלאַן.

איך האב אָנגעצונדען א לאָמפ, אונד א קוק געבענדיג אויף דער וואַנד מיט געוועהר, האב איך צו מיר געמורמעלט א צופריעדענעם „גוט!“ אויסשטרעקענדיג דיא האַנד, האב איך אַרונטער גענומען א רעוואָלווער. איך האב איהם בעטראַכט

אונד געזעהען, אז ער איז געלארען. דאן האב איך איהם לאנגזאם אוועק געלענט אויף'ן טיש. אין דערזעלבער צייט האב איך מיך דערמאָהנט אן דער שייד פון דעם קינזשאַל, אונד מיך אָנבויענדיג, האב איך איהם אויפגעהויבען פון צווישען דער סאָפּאָ. אָבער א שרעקליכע מיעדיקייט האט מיך בעפאלען, אונד מיין קערפער איז צוריק געזונקען אויף דער סאָפּאָ.

א היבשע צייט בין איך אזוי געזעסען, אָהן געדאַנקען, אָהן עראינערונג. עס האט אויסגעזעהען, אז גראַדע וויא מיין קערפער קען זיך ניט ריהרען פון גרויסער אַנשמערענגונג, אזוי איז עס אויך געווען מיט מיין געהירן. איך האב אָבער אונטער דעסען געהערט כמעט אַלעס וואס עס איז פאַרגעגאַנגען אין הויז. איך האב געהערט וויא יעמאַנד איז צוגעפאָהרען פאַר דער טיהר, דאן נאך יעמאַנד. איך האב געהערט אונד געזעהען, וויא יענאַר איז געקומען אונד אהיים געבראַכט דאס געפעק. צו וואס האט דאס מיר געמיינט?

„האסמו געהערט וואס עס איז געשעהען?“ האב איך איהם געפרעגט. ער האט וואַהרשיינליך שוין געהערט, דען ער האט אַרונטער געלאָזען דעם קאָפּ אונד געשוויענען.

„געה זאג יעמאַנדען פון דער דיענערשאַפּט,“ האב איך ווידער אָנגעפאַנגען, „ער זאָל דאַריבער אָנצייגען דער פּאָליצייא.“

יענאַר האט נאר ניט געענטפערט אונד איז אוועק.

איך האב מיך געשפירט אַביסעל קרעפטיגער נאך דעם רעדען מיט יענאַר. איך בין אויפגעשטאַנען, גענומען א ציגאַרעטע, אָנגעצונדען אונד אָנגעפאַנגען צו רויכען. איך האב אונטערדעסען צוגעשלאָסען דיא טהיר, אונד אלס איך בין נאך ניט פערטיג געוואָרען מיט דער ציגאַרעטע, האב איך געשפירט אזא מיעדיגקייט אין מיינע אויגען, דאס איך האב מיך צוריק געזעמט אויף דער סאָפּאָ, אונד בין זאָפאָרט איינגעשלאָפּען.

איך האב געשלאָפּען אונגעפעהר א פאַר שטונדען. איך געדענק, אז איך האב געחלום'ט, דאס איך מיט מיין פרוי זיינען ווידער פריינדליך געווען צו אַנאַר דער, אז מיר האבען זיך געקריעגט אונד נאך אמאל איבערגעבעמטען.

מיך האט אויפגעוועקט א קלאַפען אין דער טהיר.

„דאס איז דיא פּאָליצייא,“ האב איך מיר געטראַכט ערוואַכענדיג. „ריכטיג, איך האב דאך בעגאַנגען א מאָרד. אָדער פיעללייכט איז עס נאָר ניט דיא פּאָ-קיציא אונד עס איז נאָר ניט געשעהן.“ — איך האב מיר געריבען דיא אויגען אונד

מען האט נאך אמאל אָנגעקלאַפּט. איך האב ניט געענטפערט, אונד מיך בלויז געפרעגט :

„האט דאס ווירקליך פאַסירט ? — יא, יא, איך האב זיא דערשטאַכען !“
איך האב מיך באַנד עראינערט אן איהר קאַרסעט, וועלכער איז געווען האַרט צום דורכשטעכען, דאַן, וויא עס איז געווען ווייך, אונד וויא איך האב געזוכט צו טרעפען אין איהר הערץ.

„יא, געוויס,“ האב איך געמורמעלט, „עס איז ניט געווען קיין חלום, זאָנערן א ווירקליכקייט, אונד יעטצט מוז איך מאַכען א סוף פון מיין אייגענעם לעבען.“
אַבער וועהרענד איך האב דאס איבערגעדענקט, האב איך גאַנץ נוט געוואוסט, אַז איך וועל מיך ניט הרג'ענען. איך האב אונטערדעסען ערגריפען דעם רעד וואָלווער.

מערקווירדיג ! איך האב מיך עראינערט וויא אַפּט עס איז מיר שוין געקומען אויף דיא געדאַנקען מיר צו נעהמען דאס לעבען, אונד אויף דער באַהן, וויא ענט-שלאַסען איך בין שוין געווען דערצו. איך האב אימער געדענקט, וויא דאס וועט זיא דערשרעקען. אַבער צו דיעזער צייט, בין איך שוין ניט מעהר פעהיג געווען מיר אריין צו יאָגען א קוגעל אין דיא שלייפען.

„איבעריגענס,“ האב איך געטראַכט, „צו וואס זאָל איך דאס טהון ?“ איך האב מיר דאַרויף ניט געקענט געבען קיין ריכטיגען ענטפער.

מען האט שוין צום דריטען מאל אָנגעקלאַפּט אין דער טיהר, אונד איך האב געמוזט זעהען ווער דאָרט איז. איך האב אַוועק געלענט דעם רעוואָלווער צוריק אויפ'ן טיש, איהם צוגעדעקט מיט א צייטונג, צוגענאַגען צו דער טיהר אונד געעפענט דעם ריעגעל.

עס איז געווען מיין פרוי'ס שוועסטער, א נומע אונד איינפאַכע פרוי.
„שוואַגער,“ האט זיא געזאגט מיט טרערען אין דיא אויגען, „וואס האט איהר געטהאָן ?“

„וואס ווילט איהר ?“ האב איך זיא געפרעגט אין א בעזען טאָן. איך האב געוואוסט, אַז איך דאַרף מיט איהר ניט רעדען נראַב, ווייל זיא האט עס זיך ניט פערדיענט. אַבער איך האב קיין אַנדערן מאָן ניט געקענט געפינען צו מיין שטימע.

„שוואַגער !“ האט זיא ווייטער געזאָגט, וועהרענד דיא טרעהרען זיינען גע-לאַפען פון איהרע אויגען, „זיא שטאַרבט ! אייוואן פעאַדראָוויטש האט עס געזאגט.“

איוואן פעאדראָוויטש איז געווען דער דאָקטאָר — איהר דאָקטאָר אונד יועץ.

„איז ער דען דאָ?“ האב איך וויעדער געפרעגט אין צאָרן.

„וואס ווילט איהר יעמצט, שוואַנער? זאָל ער זיין. געהט אריין צו איהר; עס זיינען דיא לעמצטע מאַמענטען.“

„זאָל איך צו איהר געהן?“ האב איך מיך געפרעגט. עס איז ניט געווען זעהר אנגענעהם, אז אזא מאַן וויא איך, וועלכער האט דעשטאָכען זיין ווייב, זאָל געהען אונד שטעהן בייא איהר גסיסה.

„אַבער עס איז דאָך אזוי דיא מאַדע,“ האב איך מיר ווייטער געטראַכט, „איך מוז געהען. איבעריגענס, וואס קען איך דאָ צולעגען? איך וועל נאך צייט האבען שפעטער, מיר צונעהמען דאס לעבען. יעמצט, נאטירליך, וועל איך הערען קולות, קלאגען, פלאגען אונד אַנדערע עקעלאַפּטע סצענעס; אַבער קיין זאָך וועט מיך ריהרען.“

מיין שוועגערין האט ניט געוואוסט וואס איך דענק, אונד אימער וויינענדיג אין דער שטיכל, האט זיא זיך אומגעווענדעט.

„וואַרט אויס אַביסעל,“ האב איך פּלוצלינג געזאגט מיט אַביסעל א ווייכערע אַבער הייזעריגע שטימע. „עס פּאַסט דאָך ניט איך זאָל געהן אָהן שידך. איך וועל מיר אַנטהאַן דיא פּאַנטאַפּעל.“

28.

דעם מענשען'ס נאַטור איז א געהיימניס. וויא איך בין אַרויס געקומען אין קאַרידאָר אונד וויעדער אמאל ערבליקט מיין בעקאַנטע היימאַט, האט אין מיר ערוואַכט דיא האַפּנונג, אז עס איז גאָר ניט געשעהן, אונד אַלעס וועט נאך גוט ווערען. אַבער דער אונאַנגענעהמער גערוך פון דיא ערצמליכע מעדיצינען — קלאַר-ראַפּאַרם אונד קאַרבאָל — האט מיך באַלד דערמאָהנט, אז דאס ווערט פּערווענדט דעט צו איהר וואונד אונד איך האב שוין ניט אויף וואס צו האַפּען.

אַריבער געהענדיג דעם קאַרידאָר, נעבען קינדער-צימער, האב איך דעזעהען ליזאַין. איהר אויגעלעך זיינען געווען רויט אבער טרוקען. דאס ארמע קינד האט וואַהרשיינליך שוין פּערגאַסען אזוי פּיעלע טרערען, אז זיא האט מעהר ניט געקענט וויינען. איהר געזיכט האט פּאַרגעשטעלט א גאַנצע וועלט מיט שרעק אונד אַנגסט. מיר האט געראַכט, אז אלע 5 קינדער קוקען אויף מיר. אַבער איך האב מעהר ניט

צוריק געקוקט, אונד צוגעגאנגען צו דער טיהר. דאס קינדער-מעדען האט געעפענט פון אינוועניג, אונד איז ארויס געגאנגען.

דאס ערשטע, וואס מיינע אויגען האבען ערפליקט, איז געווען איהר העלל-גרועס קלייד, וועלכעס איז געהאנגען אויף א ביינקעל, אונד איז געווען הארב שווארץ פון בלוט. אויף אונזער דאָפּעל־בעט איז זיא געלעגען מיט אויפגעהויבענע קניען. איהר קאָפּ איז אויך געווען הויך אונטערגעבעט, וואַהרשיינליך ווייל דער דאָקטאָר האט אזוי געהייסען. זיא איז געווען אָנגעצויגען אין איין אויפגעקענעפּעלטען ווייסען נאָכט־יאָק. דיא וואונד איז געווען עטוואס בעדעקט. א שטארקער גערוך פון יאָדאָפּאָרס האט זיך געפיהלט אין צימער.

איך האב באַלד בעמערקט איהר געשוואַלענעם געזיכט, מיט בלויע פלעקען אויף דער נאָז אונד צווישען דיא אויגען. דאס איז געווען פון דעם העפט־גען קלאָפּ מיט דעם עלענבייגען, ווען זיא האט מיך געוואַלט צוריק האַלמען איד זאָל ניט נאכלויפּען טרוכאטשעווסקיין. איהר שעהנהייט איז געווען פּערשוואונדען, אונד אנשטאט דעם, האב איך געזעהן עפעס עקעלהאַפּטעס אין איהר.

איך בין נאך אימער געשטאַנען פון ווייטען. „געהט צו, שוואַגער,“ האט דיא שוועסטער געזאגט. „פיעללייכט וויל זיא זיך מתודה זיין פאַר מיר,“ האב איך גערטראכט, „זאָל איד איהר מוחל זיין?“ איך האב געוואַלט זיין באַרמהערציג. איד בין צוגעגאַנגען נאנץ נאָהענט. זיא האט מיט מיה אויפגעהויבען דיא אויגען צו מיר אונד מיך אָנגעקוקט. איין אויג איז געווען שטאַרק געשוואַלען. זיא האט אָנגעפאַנגען צו רעדען מיט א שוואַכער שטימע. עס האט אויסגעזעהען, אַז יעדעס וואָרט קאָסט זיא לעבען.

„דוא האסט ענדליך עררייכט דיין ציעל,“ האט זיא געזאגט. „דוא האסט מיך ערמאַרדעט.“

פון איהרע אויגען האט אויסגעבראַכען דער אַלטער אונד קאַלטער האַס צו מיר, אונגעאַכטעט דאַרויף, וואס דער טויט איז איהר שוין געשטאַנען צו קאַפענס.

„אַבער,“ האט זיא ווייטער קוים געמורמעלט, „דיא קינדער... זיא וועל איד דיר ניט געבען... זיא (דיא שוועסטער) וועט... זיא געהמען.“

דאס וואס מיר איז געווען דיא הויפּטזאַך, זיא זאָל זיך מודה זיין, דער צעהקען פון איהר פאַלשקייט צו מיר, האט זיא ניט געפונען פאַר געטהיג צו שילדערן.

יא, "האט זיא געזאגט מיט איהרע לעמצטע כוחות, "פרעה דיך מיט דיין טהאט"... זיא האט געבליקט צו דער טיהר אונד אָננעפּאָנגען צו וויינען. דיא קינדער זיינען וועהרענד דעם אריין געקומען. "זעה, זעה, וואס דוא האסט געטהאָן... דוא האסט זייא געמאַכט פאר יתומים"...

איף האב געבליקט צו דיא קינדער, אויף איהר, אויף איהר פערשוואַלענעם געזיכט, אונד צום ערשטען מאל האב איך פערגעסען אן מיינע רעכטע, אן מין שטאַלץ — אונד, צום ערשטען מאל האב איך צו איהר געשפירט דיא סימפּאַטיע וויא צו א מענשען, צו א שוועסטער. אַלעס וואס איך האב געליטען, האט אויס-געזעהען פלוצלינג פערשוואונדען געגען דער עראינערונג פון מין לעמצטער טהאט. איך האב איהר געוואַלט זאגען: "פערצייהע מיר," אָבער איף האב עס ניט גע-וואגט ארויס צו רעדען פון זיין מויל.

איהרע אויגען האבען זיך צוגעמאַכט. דאָן האט אויפגעצייטערט איהר פער-וואונדעטעם געזיכט, אונד אויסשטרעקענדיג איהר האַנד, האט זיא מיך אָבער שמויסען לאַנגזאַם אן א זייט.

"ווארום, ווארום," האט זיא געמורמעלט וועהמיטהיג, "האט דאס אַלעס געמוזט אזוי זיין?"

"פערצייהע מיר!" האב איך געענטפערט.

"דיר פערצייהען, יא, ווען דוא וואַקסט מיך נאָר ניט געהרנ'עט." בייא דיעזע ווערטער האבען זיך איהרע אויגען געעפענט, אונד געבליקט ווילד, פיעבער-האַפט.

"פערצייהע מיר!" האב איך נאך אמאל געזאגט.

"דאס איז דומהייטען!" האט זיא געשריען מיט א העפטיגער שטימע, "ווען איך זאָל נאָר ניט דאַרפען שטאַרבען! דוא האסט אָבער עררייכט דאס, וואס דוא האסט געוואַלט. — אָד! וויא איך האס דיך!"

דאָן האט זיא אָנגעהויבען צו פאַנטאַזירען, אונד געשריען: "שיס מיך, איך האב קיין מורא ניט! — מאַרדע אָבער אַלע! — ער איז אוועק! ער איז אוועק!"

דיא היטץ האט געשטיענען, אונד זיא האט אפילו דיא קינדער מעהר ניט דערקענט.

אום מיטאננצייט, אין דעמועלבען טאג, איז זיא געשטאַרבען. אונד איך האב פון איהר קיין וואַרט געהערט, וואס זאָל בעשטעמינען איהר שולד. איז זיא ווירקליך

שולדיג געווען? דאריבער צווייפעל איך ניט. אָבער אויף וויא ווייט שולדיג? ווער קען דאס וויסען? טרוכאטשעווסקי קען דאריבער אורטהיילען.

איך בין אונטערדעסען, דאס הייסט, איידער זיא איז נאך געשטאָרבען, אַרע־טירט געוואָרען. מען האט מיך פריהער געפיהרט אין דער פּאָליציע, וואו מען האט מיך גענומען אויף א קורצען פּערהער. דאן האט מען מיך אריין געזעצט אין גע־פענגניס, וואו איך בין אָבגעזעסען 11 מאָנאַט.

איך האב גענוג צייט געהאט צו דענקען, אונד איך האב דאָרט ניט שטודירט מיין פּערנאַנענהייט. וויא ווייט איך האב דיעזע פּערשטאַנען, האט איהר געקענט הערען ביז יעצט, וואס איך האב פאַר איך געשילדערט אין לויף פון מיין געשיכטע.

מען האט מיר ערלויבט צו געהען נאך איהר לויב, אין דער בעגלייטונג פון א פּאָליציסט. ווען איך האב געזעהען איהר בלאַסעס אונד טויטעס געזיכט — ניין, ווען איך האב זיא דערשטאַכען, אין יענעם מאָמענט, האב איך פּערשטאַנען, אז מיין פרוי איז פאַר מיר שוין לאנג טויט. אונד איך בין געווען דער יעניגער וואס האב זיא ערמאָרדעט. בליקענדיג וויעדער אין דיא טויטע געזיכטס־ציגע פון מיין פרוי, אויף איהרען פּערשטאַרצטע גלעדער, האב איך פּערשטאַנען, אז אלעס איז שוין פּער־פּאַלען, אונד איך קען שוין נאָר ניט פּטריריכטען.

מיין פּראָצעס, וואס איך האב שוין איינמאָל דערמאָהנט, איז געווען וויא אַלע פּראָצעסען פון דיעזער ארט. דיא ריכטער אונד דיא געשוואָרענע האבען אַקצעפּטירט דיא לעצטע טהאַטזאַכע, דאס הייסט, איך האב געכאַפּט מיין פרוי מיט איין אַנדערן, אונד איך האב זיא דערפאַר ערמאָרדעט.

ערשטענס האבען זייא נאָר ניט געקענט דענקען אַנדערש, דאס איך האב זיא ווירקליך ענטדעקט מיט טרוכאטשעווסקי'ן אין אזא צושטאַנד, וועלכער האט מיך געקענט אויפּרעגען צום פּונקט פון מאָרדע. ווארום דען האב איך בענאַנגען דעם מאָרד? מען האט קיינע ווייטערע בעווייזע געזוכט דאריבער, אונד מען האט אויך קיינע בעווייזע געקענט פּאַרדערן. וואס טרוכאטשעווסקי האט געזאגט, אַלס עדות, אונד געקענט זאגען, האט מען איהם ניט געוואָלט גלויבען. דאָרף מען דען האבען אין אַנדערע בעווייז, וויא אז ער איז געווען מיט מיין פרוי, אין מיין אַבוועזענהייט, אום 1 אוהר נאך האַלבע נאַכט אליין אין א צימער?

פיערלייכט האבען זייא געשפּראָכען פון מוזיק, גערערט פון קונסט, אָדער אירגענד עטוואס? ניין, דאס וועט דיא הערען ריכטער אונד דיא הערען גע־

שוואַרענע קיינמאל ניט איינפאלען. זייא אַלע ווייסען, אז א מאן מיט א פרוי קומען זיך נאָר צוזאַמען, — איבערהויפט אזוי שפעט בייא נאַכט, — אום קערפערליכען גענוס צו האבען.

דיא פרוי איז דאָך צו דיעזען צוועק געשטעלט געוואָרען; מען שטודירט דאָך מיט איהר דאסזעלבע פון קינדווייז אויף.

יא, מען קען נאָר ניט בעגרייפען, וויא א פרוי קען אויף זיין א מענש, ווייל מען גיבט איהר קיין רעכט דערצו.

דיעזע זיינען געווען דיא העררשענדע געדאַנקען אין געריכט־הויז.

דאן, וואס האט דאס מיט דיא ריכטער אונד געשוואָרענע צו טהון, צו אונד טערזוכען אַלטע אורזאַכען? מען האט מיך ניט געפרעגט וויא איך האב פער־בראַכט, אין פרויוואַט, מיט מיין פרוי, אונד ווער עס האט געקענט שולדיג זיין אין דעם. וואס טרוכאַטשעוויסקי האט געהאט דיא מעגליכקייט צו צוקומען צו מיין פרוי אזוי שפעט בייא נאַכט.

אַזעלכע פראַגען געבען איבערהויפט ניט. זיא איז געווען מיין פרוי, מיין דיע־נערוי, מיין שקלאַפּין, מיין ווערקצייג, אונד זיא האט קיין זאך בעדאַרפט טהון, וואָס איז געווען געגען דיא אנויכטען פון מיין תאוה צו איהר.

נאַטירליך, אזוי דענקט כמעט יעדער, אונד אזוי האבען וועניגסטנס דיא ריכטער מיט דיא געשוואָרענע געדענקט, זייא זיינען דאָך וועלטס־מענשען, אונד זייא ווייסען שוין וואָס עס איז רעכט אונד וואס עס איז אונרעכט.

אַבער ווער דער שולדיגער איז געווען, האב איך געוואוסט אַמבעסטען. איך האב מיין אונגליקליכע פרוי צו אַלעמען געטרעבען מיט מיין אייפערזוכט, אונד איך האב פטרדיענט דיא תליה, נאך מיט א היבשער צייט פרויהער, איידער איך האב אריין געשטאַכען דעם קינזשאַל צווישען איהרע ריפּען.

„אַבער איינס מיט דעם אנדערן האט ניט צו טהון אין אונזער גרויסער אונד קלוגער וועלט. מען האט אויסגעפונען — דאָרט אין געריכט־הויז, — אז איך האב ריכטיג אָדער אנדערש ניט געקענט האַנדלען, אונד מען האט מיך בע־פרייעט!“

פאָדניטשעווי איז געבליעבען שטיל. זיין גאַנצער קערפער האט געציטערט, אונד ער האט אָנגעפאַנגען שטילל צו וויינען, אַבער דאס האט געריהרט מיין הערץ. זיין געזיכט האט אויסגעדריקט א גאַנצע וועלט מיט לידען אונד יסורים. „יא, האט ער פלוצלינג געזאגט, ווען איך וואָלט דאמאכט געוואוסט

דאס, וואס איך ווייס יעטצט, וואָלט אנדערש געווען. איך וואָלט זיא נאָר ניט גע-
 הייראטעט — ניק | פיר קין זאך אין דער וועלט |
 עס איז געווען הערצרייסענד צו זעהען וויא דער ארמער פאָרנימטשעו האט
 געליטען. דאן איז דיא באַהן געבליעכען שטעקן בייא דער לעטצטער סטאציאָן וואו
 ער האט בעדארפט אויסשמייען, אונד איך האב איהם, אויס מיכלייד, בעגלייטעט
 אַרונטער.

ע ר ד ע

אויספערקויף קאטאלאג

פון מיין אייגענעם פערלאג

	סענט
נייכע דוואשע פאהרט נאך אמעריקא א פרעהליכע ערצעהלונג	2
נייכע דוואשע פאָהרט צוריק פון אמעריקא.	5
וויכע דוואשע דיא שדכנטע אדער דיא קונסט התונה צו מאכען .	5
וויכע דוואשע גט זיך מיט'ן מאן אדער טאלאנט בלייבט טאלאנט .	5
הגדה של פסח פיר אמעריקאנער באָרדער . פון הייקיך בטלן,	5
הערשעלע אסטראפאליער . וויטצען אין 2 טהייל פון א, ב,	5
שייקע פייפער , דער וועלט בעריהמטער וויצלינג .	5
אנקעדאמען בוך , 220 שעהנע וויטצען , פון קוקילשטיין .	5
דער געריהמטער טרעפער , אָדער ספר הגורלות פון בעל-שם פ. ט.	5
פתרון חלומות אָדער טרויס-בוך צו בעשיידען אלערליי חלומות .	5
למדו היטב א מעטהאָדע צו אונטערריכטען קינדער פון אנפאנג אלף בית ,	5
ישו הנוצרי אָדער יוסף פאנדרי ערצעהלונג דיא געבורט פון קריסטענטהום,	10
דיא וואונדער אונד קונסטשטיק וואס דער פאלשער משיח האָט בעוויזען .	10
ישוע הנוצרי פון א היסטאָרישען שטאנד פונקט , פון ד. מ. הערמאלין ,	10
מאריא מאנדאלענא אָדער ישו הנוצרי'ס געליבע איבערזעצט פון א' ב'	5
דער טערקישער משיח אדער שבת צבי , א היסטאָרישע ערצעהלונג פון הערמאלין	10
מחמד , דאס ערשיינען , לעבין , אונד טהעטיגקייט פון דעם מוסולמענישען	10
געזעטצענבער , פון ד. מ. הערמאלין ,	10
ביים טהיר פון גן עדן , אָדער א פוסטער הלום מיט א גרויסען אמת,	10
אשפאציר דורך דעם גיהנום אָדער דיא געהיימיססע פון יענער וועלט.	5
חכמת היר , אָדער דיא צייכענס פון דער האנד, אויף וואָס יעדער צייכען צייגט	3
היפנאָטיזמוס , דיא קונסט צו היפנאָטיזירען , אונד דער שטודיום פון דיעזער	3
געהיימער קראפט , פון ד' מ' הערמאלין .	3
יאחנא קרוינע פאָהרט נאָך אמעריקא . אָדער אמעריקאנער גליקען.	2
דיא גליקליכע פאָר , אָדער דיא כלה האָט א טעות געמאכט .	2
דער אידישער מיניסטער ליפפאָלד . זיין לעבענס בעשרייבונג,	2
דער קעלביקער רב , אָדער דיא קליינשטעדטילשע בהלה .	2
א קאָך בוך פיר אידישע פרויען. וויא צו מאכען אלערליי געריכטען צום קאָך	30
כען , באַקען אונד פּרענגען .	30
בוכהאַלטונג אונד געשעפטס—פיהרונג זיך אליין אויסצולערנען וויא צו פיהרען	25
ביכער, שרייבען קאנטראַקטען אונד געשעפטליכע קאָרעספאנדענץ אין אידיש	25
און ענגליש , פון ד. מ. הערמאלין.	25
א ארץ ישראל אלבום מיט 32 בילדער פון אונזער הייליגע לאַנד . ותלכער	25
איז געמאכט געוואָרען פון דעם גרעסטען מאלער פון דער וועלט.	25

M. Chinsky, 19 Ludlow Street, NEW YORK.